

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

**İTALYA’DA OKUTULAN “CORSO DI LINGUA TURCA” ADLI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABININ
İNCELENMESİ**

Fatih KARA

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2021

İTALYA’DA OKUTULAN “CORSO DI LINGUA TURCA” ADLI YABANCI DİL
OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABININ İNCELENMESİ

Fatih KARA

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2021

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....
(İmza)

Öğrencinin Adı SOYADI

¹"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir
*Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, ...danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

.../.../.....

İmza

Adı SOYADI

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın bir düşünce aşamasında olduğu ilk günlerden, çalışmanın tamamlandığı son güne kadar akademik desteğini hiç esirgemeyen, karşılaştığım her zorlukta beni cesaretlendiren ve yolumu açan, Türkçe sevgisini bilimsel üretime dönüştürmüş değerli bilim insanı Prof. Dr. Ayten Genç'e, tüm saygımla teşekkür ederim.

Yüksek lisans ve tez yazım sürecinde yardımlarıyla bana güç vermiş değerli arkadaşlarım Uğur Katırcı, Cansu Akkaya, Selda Dudu ve Bilge Sarıakçalı'ya teşekkür ederim.

Dünyanın en güzel ikinci dilini öğreten İtalyanca öğretmenlerim Çiğdem Tandoğan, Martin Aufderklamm ve tez yazma sürecinde özellikle yardımcı olan öğretmenim Emilj Malara'ya teşekkür ederim.

Son olarak bu hayattaki en büyük şansım, dayanağım, tüm eğitim hayatım boyunca yanımda olmuş, bana emek vermiş sevgili aileme teşekkür ederim.

ÖZET

KARA, Fatih. *İtalya’da Okutulan “Corso Di Lingua Turca” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2021.

Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla İtalyan bir yazar tarafından İtalya’da yazılmış olan “*Corso di lingua turca*” adlı yerel nitelikli ders kitabı incelenmiştir. Bu doğrultuda alanyazın taraması yapılmış, Türkçe öğrenen İtalyanlara yönelik hazırlanmış ders kitabının hangi tarihsel ve bilimsel birikimlere dayandığını anlamak amacıyla, öncelikli olarak Türk – İtalyan ilişkileri başlangıcından günümüze dek özetlenmiştir. Bu bağlamda anlatılan tarihsel neden ve koşullar altında, İtalyanlar tarafından yazılmış Türkçe öğretim kitapları hakkında bilgi verilmiştir. Ders kitabının incelemesinde ise nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak veriler toplanmıştır. Eldeki verilerden yola çıkılarak tümevarım yöntemiyle kitap inceleme ölçeği oluşturulmuş ve içerik analiziyle değerlendirme yapılmıştır. Ders kitabı hakkında yapılan genel bir bilgilendirmenin ardından; görsel öğeler, metinler, dil bilgisi öğretimi, alıştırmalar, sözcük öğretimi, kitabın dili, kültür ve yöntem başlıklarında elde edilen bulgular yorumlanarak işlenmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışmada elde edilen tüm bulgular genel bir değerlendirme ile sonuca bağlanarak bunların ışığında çeşitli önerilere yer verilmiştir. Çalışmanın, günümüzde İtalya’da yaygın bir biçimde kullanılan bir Türkçe öğretimi ders kitabının farklı açılardan incelenmesi ve değerlendirilmesi ile İtalya’da bu konuda oluşmuş bilimsel birikimi açıklayarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Türk-İtalyan İlişkileri, İtalya’da Yazılan Türkçe Öğretimi Kitapları.

ABSTRACT

KARA, Fatih. *The Analysis of the Coursebook, Titled “Corso Di Lingua Turca” Used for teaching Turkish as a Foreign Language in Italy*, Master's Thesis, Ankara, 2021.

In this study, the qualified local coursebook “*Corso di lingua turca*”, written by an Italian author in Italy for Turkish education, was investigated. Accordingly, the literature review was done. The Turkey-Italia relationship was summarized to understand which historical and scientific knowledge the coursebook for Italians who learn Turkish was based on. Under the historical reasons and conditions explained in this context, the information about the Turkish education books written by Italians was given. In the analysis of the coursebook, the data was collected by document analysis, which is one of the qualitative research methods. The book analysis scale was constructed by starting this collected information out, and the evaluation was done by content analysis. After a general briefing about the coursebook, the obtained findings are interpreted in the titles of visual elements, texts, grammar education, exercises, teaching words, the language of the book, culture, and method. In the conclusion part, several recommendations are given by concluding the obtained findings with a general evaluation. It is considered that this study contributes to teaching Turkish as a foreign language by the evaluation and explanation of a Turkish education coursebook used commonly nowadays with scientific knowledge in Italy.

Key Words

to teaching Turkish as a foreign language, Turkish-Italian relationships, Turkish teaching coursebooks written in Italy

İÇİNDEKİLER

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TABLOLAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
 GİRİŞ	 1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	3
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Başlangıcından Günümüze Türk – İtalyan İlişkilerine Bir Bakış	5
2.1.1. Türk – İtalyan Karşılaşması	5
2.1.2. İstanbul’un Türkleşmesinden Sonra İtalyanlarla İlişkiler	7
2.1.3. İtalyan Siyasal Birliğinin Sağlanması’nın Ardından İlişkiler.....	10
2.1.4. Kurtuluş Savaşı Öncesi ve Sırasında İlişkiler	11
2.1.5. Cumhuriyet Döneminde İlişkiler	12
2.2. İtalyanların Geçmişten Günümüze Yazdığı Türkçe Öğretim Kitapları Üzerine Genel Bir Değerlendirme	13
2.2.1. İtalya’daki Türklük Bilimi Geleneği ve Yakın Dönemde Yazılan Türkçe Öğretim Kitapları ile Sözlükler	22
2.2.2. Günümüzde İtalya’da Türkçe Öğretimi	26

2.3. Yabancı Dil Öğretimi Ders Kitapları	26
2.3.1. Yabancı Dil/İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları	30
3. BÖLÜM: YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırma Deseni	34
3.2. Verilerin Toplanması	35
3.3. Verilerin Analizi	35
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR.....	38
4.1. Ders Kitabının Genel Yapısı.....	38
4.2. Ders Kitabındaki Görsellere İlişkin Bulgular	49
4.3. Ders Kitabındaki Metinlere İlişkin Bulgular	59
4.4. Ders Kitabındaki Dil Bilgisi Öğretimine İlişkin Bulgular	68
4.5. Ders Kitabındaki Sözcük Öğretimine İlişkin Bulgular	78
4.6. Ders Kitabının Diline İlişkin Bulgular	82
4.7. Ders Kitabındaki Alıştırmalara İlişkin Bulgular	85
4.8. Ders Kitabındaki Kültür Öğelerine İlişkin Bulgular	100
4.9. Ders Kitabının Yöntemine İlişkin Bulgular	107
SONUÇ	112
KAYNAKÇA	122
EK 1. İtalyanların Yazdığı Türkçe Öğretim Kitapları ve Türkçe Sözlükler.....	129
EK 2. Etik Kurul İzni Muafiyet Formu	131
EK 3. Orijinallik Raporu	132
EK 4. Turnitin Benzerlik İndeksi.....	133

KISALTMALAR DİZİNİ

Ed.: Editör

Bkz.: Bakınız

AOÖÇ: Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

TÖMER: Türkçe Öğretim Merkezi

TDK: Türk Dil Kurumu

DİLMER: İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi

DBA: Dil Bilgisi Alıştırmaları

DGA: Dil Geliştirme Alıştırmaları

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Ders Kitabında Dil Bilgisi Konularıyla İlişkilendirilmiş Görseller	51
Tablo 2. Ders Kitabındaki Görsellerin İçerik Bilgisi ve Sayfa Numaraları	57
Tablo 3. Ders Kitabındaki Metinlerin Başlıkları, Sayfa Numaraları ve Özgün/Kurgu Olma Nitelikleri	65
Tablo 4. Ders Kitabındaki Dil Bilgisi Konuları.....	74
Tablo 5. Ders Kitabındaki Alıştırmaların Türleri	93
Tablo 6. Ders Kitabındaki Kültür Unsurları.....	106

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Regola'dan bir sayfa örneği.....	16
Şekil 2: Giovanni Molino'nun Sözlüğünde İtalyanca Sözcüklerin Türkçe Karşılıkları .	18
Şekil 3: Parigi'nin sözlüğünün ilk sayfası.....	19
Şekil 4: Bernardino Pianzola'nın Yapıtının Giriş Kısım	21
Şekil 5: Comidas de Carbognano, Primi principi della Gramatica Turca	22
Şekil 6: Luigi Bonelli, Il Turco Parlato.....	23
Şekil 7: Manuale di Lingua Turca I.....	25
Şekil 8: Ders Kitabı.....	28
Şekil 9: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti	32
Şekil 10: <i>Corso di Lingua Turca Moderna</i> ve <i>Lezioni di Turco</i>	33
Şekil 11: <i>Corso di lingua turca</i> 'nın kapak resmi.....	38
Şekil 12: Ses CD'sinin içeriğini gösteren İtalyanca hazırlanmış dizelgeden bir örnek ..	40
Şekil 13: İçindekiler dizininin birinci sayfası.....	41
Şekil 14: İçindekiler dizininin ikinci sayfası	42
Şekil 15: İçindekiler dizininin üçüncü sayfası.....	43
Şekil 16: İçindekiler dizininin dördüncü sayfası.	44
Şekil 17: İçindekiler dizininin dördüncü sayfası	45
Şekil 18: İçindekiler dizininin altıncı sayfası	46
Şekil 19: İçindekiler dizininin yedinci sayfası.....	47
Şekil 20: İçindekiler dizininin yedinci sayfası.....	48
Şekil 21: Türkçedeki sert ünsüzlerin anlatımı için hazırlanmış bir görsel	50
Şekil 22: Türk bayrağı ve Mısır Çarşısının fotoğraflarının bulunduğu “Öyle mi?” sayfasından bir bölüm	52
Şekil 23 Türkiye haritası	53
Şekil 24: İstanbul Temalı Çizimler	54
Şekil 25: Kültürel ya da dilsel bir ayrıntı içermeyen görsel örneği	54
Şekil 26: Kültürel ya da dilsel ayrıntı içeren görsellere bir örnek	55
Şekil 27: Türk televizyon kanallarının yayın akışını gösteren bir tablo	56

Şekil 28: Basit diyalog metinlerine bir örnek.....	61
Şekil 29: Ders kitabında kullanılan bir yazımsal metin örneği.....	64
Şekil 30: Ders kitabının ekler bölümünde yer alan örnek zaman çekimleri tablosundan bir kesit.....	70
Şekil 31: Ders kitabından bir dil bilgisi alıştırması örneği.....	71
Şekil 32: Ders kitabından bir dil geliştirme alıştırması örneği	71
Şekil 33: Dil bilgisi anlatımında tablo kullanımına bir örnek	73
Şekil 34: Ders kitabında örnek bir dil bilgisi konusu anlatımı	73
Şekil 35:Sözcük öğretiminde görsel kullanımına örnek bir dil bilgisi alıştırması.....	79
Şekil 36: Dil bilgisi anlatımında sözcük ve tümcelerin kaynak dile çevrildiğini gösteren bir örnek	80
Şekil 37: Sözcük öğretimi amacıyla oluşturulmuş bir eşleştirme alıştırması örneği	81
Şekil 38: Kitabın sonunda yer alan sözlükçenin ilk sayfası	81
Şekil 39: Yönergesi İtalyanca yazılmış bir dil bilgisi alıştırması örneği.....	84
Şekil 40: İçerisinde Türkçe sözcük ya da tümceler bulunan görsellere bir örnek.....	85
Şekil 41: Sözcük tamamlama alıştırması örneği.....	87
Şekil 42: Boşluk doldurma alıştırması örneği	87
Şekil 43: Sözcüklere uygun ekler getirerek boşluk doldurma alıştırmalarına bir örnek....	88
Şekil 44: Dönüştürme alıştırmalarına bir örnek.....	88
Şekil 45: Çeviri alıştırması örneği	89
Şekil 46: Eşleştirme alıştırması örneği.....	90
Şekil 47: Kompozisyon yazma alıştırması örneği	90
Şekil 48: Sıralama alıştırması örneği	91
Şekil 49: Türk ve İtalyan betimlemeleri.....	103
Şekil 50: Türkçe yiyecek ve içecek adlarının kullanıldığı bir tablo örneği.....	105
Şekil 51: Orhan Pamuk’a ait romanların adlarıyla ilgili bir alıştırma	106

GİRİŞ

Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretiminin ele alınışında iki farklı öğretici türü olduğu görülür. İlki ana dili konuşuru olup Türkçeyi öğretmeyi amaçlayan Türkler; ikincisi ise Türkçeyi öğretmeyi amaçlayan yabancılardır. Yabancı öğretici ya da yazarlar, çağdaş anlamda 16. yüzyıldan başlayarak Türkçeyi diğer yabancılara öğretmeyi amaçlayan dil öğretim kitapları ve sözlükler hazırlamışlardır. İlk yapıtların yazarları da Filippo Argenti, Pietro Ferraguto gibi İtalyanlardır (Dilâçar, 1971, s.198). İtalyanlar, öteki Avrupalı uluslardan çok daha erken bir dönemde Türklerle kurdukları ilişkilerin yarattığı ihtiyaçlar temelinde Türkçe öğretimi üzerine çalışmalar yapmıştır. Ticari, diplomatik ve dinsel nedenlere dayanan bu ihtiyaçların doğurduğu çalışmaların sayısı arttıkça İtalyanların Türkçe öğretimi üzerine azımsanamayacak bilgi birikimleri oluşmuştur. Bu birikimin günümüze nasıl yansıdığı ise araştırılması gereken önemli bir konudur. Türkçenin Türkiye’de ikinci dil olarak, Türkiye dışında ise yabancı dil olarak öğretiminin son yıllarda kazandığı önem ise bu konuda yüzyıllar boyu oluşmuş birikimin değerlendirilmesini ve alanyazına kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye dışında Türkçenin öğretimi üzerine farklı ülkelerde var olan gelenek ve ürünlerin, alanda yapılacak çalışmalar içerisinde incelenmesi ve alanın dayanakları arasına katılması bu açıdan önem taşımaktadır. Türkiye dışında oluşmuş bu konudaki birikimin aslında durağan olmadığı, diğer bir deyişle günümüzde de Türkçe öğretimi üzerine çalışmaların sürdüğü ve özellikle bu amaçla ders kitapları yazıldığı bilinmektedir. Bu çalışmada incelenen, 2012 yılında Rosita D’Amora tarafından yazılmış *Corso di lingua turca* adlı ders kitabı ise bu doğrultuda ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Günümüzde İtalya’daki üniversitelerde ve dil kurslarında yaygın olarak kullanıldığı bilinen ders kitabı, İtalyanların Türkçe öğretimi üzerine ürettiği ders kitaplarının içinde şimdilik son örnek olma özelliğini taşır. Yerel nitelikli bir yabancı dil öğretimi ders kitabı olan yapıtın inceleme konusu olarak seçilmesi ise bu özelliğin İtalyanların Türkçe öğretimini hangi kaynaklarla, nasıl yaptıklarına yanıt verme olanağı sunmasıdır. Bu yüksek lisans tez çalışmasında sözü edilen amaçlarla “Kuramsal Çerçeve” başlıklı bölümde alanyazın taramasıyla Türk-İtalyan ilişkileri özetlenerek İtalyanların tarihsel süreç içinde yazdığı Türkçe öğretim kitapları hakkında bilgi

verilecektir. Kuramsal bağlama katkı sunma düşüncesi ile ayrıca yabancı dil öğretim kitapları hakkında kavramsal bilgilerin de ekleneceği bu bölümde özel olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarına da değinilecektir. “Yöntem” başlıklı bölümde çalışmanın yöntemi açıklanırken “Bulgular” başlıklı bölümde incelenen ders kitabında elde edilen veriler yorumlanarak işlenecektir. “Sonuç ve Öneriler” adını taşıyan son bölümde ise bulguların genel bir değerlendirmesi yapılacak ve bu değerlendirmeden yola çıkılarak çeşitli önerilere yer verilecektir.

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1. PROBLEM DURUMU

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili alanyazın tarandığında, Türkçe öğretimi kitapları üzerine yapılan birçok çalışmaya rastlansa da özellikle yabancı araştırmacılar tarafından yazılmış Türkçe öğretimi kitaplarıyla ilgili alıştırmaların kısıtlı olduğu saptanmıştır. Alanyazın taramasında, tarihsel süreç içinde Türkçe öğretimi üzerine dil bilgisi kitabı, sözlük gibi çalışmaları olduğu görülen İtalyan araştırmacı ve yazarların üretimleri üzerine yapılmış çalışmaların ise benzer kısıtlılıkta olduğu görülmüştür. Birçok farklı nedene bağlı olarak diğer Avrupalı uluslardan çok daha erken dönemde Türkçeye ilgi duymuş ve öğretimi üzerine çalışmalar yapmış İtalyanların, günümüzde Türkçeyle kurdukları ilişkinin özellikle ders kitabı boyutunda incelenmesine ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için gerekli öğretim gereçlerinin Türkiye dışında, Türk olmayanlar tarafından geliştirilmesi de söz konusudur. Türklerle önemli ilişkileri olan İtalya’da da Türkçenin öğretimi amacıyla gereçler geliştirilmiştir. Geçmişten günümüze Türk-İtalyan ilişkileri üzerine kısa bir değerlendirmenin yer verildiği bu çalışmada özellikle İtalyanların Türkçe öğretimi alanında yaptığı katkılar araştırılmış ve değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda geçmişten günümüze uzanan bir zaman diliminde Türkçenin öğretiminin yapıldığı öğretim gereçleri tanıtılmış ve günümüzde yaygın olarak İtalyan üniversitelerinde ve Türkçe kurslarında okutulan *Corso di lingua turca* adlı kitap; görsel, metin, dil bilgisi, alıştırmalar sözcük öğretimi, kitabın dili, kültür ve yöntem gibi farklı açılardan incelenmiştir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Geçmişten günümüze Türkiye dışında farklı nedenlerle Türkçe öğrenmek isteyenlerin olduğu ve özellikle son yıllarda bu ilginin arttığı bilinmektedir. Türkçenin Türkiye

dışında neden ve nasıl öğretildiği ya da öğretilmekte olduğunu inceleyen çalışmalar var olmakla birlikte alanyazın taramasında bu çalışmaların araştırmacıların bildikleri diller kapsamında ve sınırlı sayıda olduğu saptanmıştır. Yurt dışında yapılan çalışmaların ya da ortaya konulan ilgili yapıtların sözü edilen ülkelerin dilleriyle ilgili zorluklar nedeniyle daha sınırlı düzeyde erişilebilir olması söz konusudur.

Bu çalışmada Türkçenin İtalya’da geçmişten günümüze yabancı dil olarak neden ve nasıl öğretildiğine ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Özellikle bir İtalyan tarafından yazılan ve günümüzde İtalya’da yaygın olarak okutulan bir ders kitabı incelenerek Türkçenin öğretimine dışarıdan bir bakış açısının değerlendirilmesi söz konusu olacaktır.

İtalyanların Türkçeyle kurdukları ilişkinin tarihini yansıtması açısından tezin alanda önemli bir boşluğu doldurması ve alanyazına bu şekilde katkı sağlaması beklenmektedir.

Tezin ilgili tarihsel sürecin ve bunun doğurduğu ürünlerin değerlendirildiği bir bölüm dışında, İtalya’da yazılan ve yaygın olarak okutulan bir Türkçe öğretim ders kitabının incelemesini içermesi de ayrıca söz konusu bu yapıtta Türk kültürünün nasıl yansıtıldığını göstermesi açısından bir önem taşımaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine gereç boyutunda katkı sunan farklı ülkelerdeki çalışmalardan birinin tanıtılması ile bu konudaki birikimin paylaşılmasına katkı sağlanması arzu edilmektedir.

1.4. SINIRLILIKLAR

Bu çalışmada, Türkçenin yabancı dil öğretimiyle ilgili yabancı ya da Türkiye dışındaki üretimlerden yalnızca İtalyanların çalışmalarını tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmiş ve bu yapıtların günümüzdeki son örneği *Corso di lingua turca* adlı ders kitabı incelenmiştir.

2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde İtalyanlar tarafından yazılmış Türkçe öğretim kitaplarının hangi tarihsel gerekçeler ile amaçlara dayandığını göstermek amacıyla Türk - İtalyan ilişkileri özetlenmiş ve bu sürecin içinde üretilmiş öğretim kitaplarının bazı özellikleri ile alanyazındaki önemleri açıklanmıştır. Ayrıca kuramsal bağlama katkı sunma amacıyla yabancı dil öğretimi ders kitaplarının özellikleri, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları ile birlikte değerlendirilmiştir.

2.1. BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE TÜRK – İTALYAN İLİŞKİLERİNE BİR BAKIŞ

2.1.1. Türk – İtalyan Karşılaşması

İtalyanlar, Batı Roma İmparatorluğu'nun 476 yılında son bulmasından, siyasal birliklerini sağladıkları 1861 yılına kadar farklı şehir devletleriyle varlıklarını sürdürmüştür. Türk-İtalyan ilişkilerinin başlangıcı da söz konusu şehir devletleriyle, Anadolu'ya ikinci bin yılın başlarından itibaren yerleşen Türkler arasında; diplomatik, ticari ve kültürel boyutlu etkileşimlerle gerçekleşmiştir.

Venedik, Ceneviz, Pisa ve Amalfi gibi farklı İtalyan şehir devletleri, Türklerin Anadolu'ya gelişinden çok daha önce önemli bir deniz gücüne sahip olmuş, Büyük Roma'nın Doğu'daki mirasçısı olan Bizans'la yoğun ilişkiler kurmuşlardı. Denizaşırı ticaret, küçük bir şehir devleti olan Amalfi ile başlamış, onu Venedikliler ve Cenevizliler izlemiştir. İtalyan şehir devletlerinin Ege ve Karadeniz'le birlikte Akdeniz'in doğusunda etkili olarak Suriye, Mısır, Kıbrıs gibi farklı bölgelerde koloniler kurdukları bilinmektedir. Bu devletler çeşitli ham maddeleri Doğu'dan bugünkü İtalya'ya, oradan da genel olarak Avrupa'ya ulaştırıyordu. Bir bakıma bu birbirinden farklı küçük İtalyan şehir devletleri, Doğu'yla Batı arasında öncelikle ekonomik ve kaçınılmaz olarak da kültürel bir köprü görevi görüyorlardı.

Turan'a göre (2020, s. 141) bu ilişkiler “İtalyan yarımadasında kurulan küçük devletlerin, kısa sürede birer deniz gücü haline gelerek Doğu Roma İmparatorluğu'ndan geniş siyasal ve ayrıcalıklar koparmaları” ile farklı görünüm kazanmıştır.

Venedik Cumhuriyeti, 13'üncü yüzyılda bilhassa 1204 yılında yapılan, IV'üncü Haçlı Seferinden sonra, Akdeniz'in doğu kesiminde kalan yerlerde hem kendine bağlı yerler edindi, hem başta Bizans imparatorluğu olmak üzere çeşitli Orta Doğu devletleri ile sıkı bir temas kurdu (Şakiroğlu, 1987, s.111)

Türklerin Anadolu'yu yurt edinmeye başlaması ve İtalyan kolonilerinin bulunduğu kıyı şehirlerini ele geçirmesinin ardından İtalyanlar, özellikle daha önce Bizans'tan kazandıkları ticari ayrıcalıkları koruyabilmek için Türklerle ilişkilerine önem vermiştir. Anadolu Selçukluları döneminde İtalyan şehir devletleriyle ilişkiler daha çok bu zeminde, ticari kazanımların İtalyanlarca sürdürülme isteği çerçevesinde şekillenmiştir.

Bu açıdan yaklaşıldığında Türk İtalyan ilişkilerinin bu dönemin en önemli belirleyicisi de karşılıklı ekonomik çıkarlardır. Çavuşdere (2009, s. 54) Türklerin Anadolu'ya gelişinin ticari hayata olumlu ve önemli katkıları olduğunu belirtmiştir. Anadolu şehirlerinde özellikle güvenliğin sağlanması, uluslararası ticarete önem verilmesi, dini ve politik çatışmaların son bulması bu sonucu beraberinde getirmiştir.

İtalyanlar, Anadolu'daki Bizans varlığının zayıflaması üzerine, yeni muhatapları Türklerle kurdukları ilişkiye yoğunlaşmışlardır. Bu bağlamda Venedikliler I. Gıyaseddin Keyhusrev döneminde Türklerin egemenliğinde bulunan bölgelerde serbestçe ticaret yapmayı sürdürmüş, I. Alâeddin Keykubad döneminde ise dostluk ve ticaret antlaşması imzalamışlardır (Turan, 2020, ss. 205-206).

Bu antlaşmayla Venedik ilerleyen dönemde, özellikle Osmanlı döneminde kapitülasyon olarak adlandırılacak ve olumsuz sonuçlar doğuracak vergi indirimi, kendi vatandaşları için yargı bağımsızlığı gibi ayrıcalıklar kazanmıştır. İtalyan tarafının kazandığı bu ayrıcalıklar sonraki yüzyıllarda da artarak devam etmiş ve Türk İtalyan ilişkilerinin belirleyici etmenlerinden olmuştur.

Anadolu Selçukluları'nın farklı küçük Anadolu beyliklerine bölündüğü dönemde de İtalyanlar yine aynı gerekçelerle konumlarını ve ticaretlerini korumayı başarmışlardır. Bu bağlamda Turan'a göre (2001, s.449) "Venedikliler 1320 yılında İlhanlılar'la, 1331'den sonra da Aydınoğulları ve Menteşeoğulları'yla bu tür ticaret antlaşmaları yaptılar". Yine Cenevizlilerin Anadolu beylikleriyle benzer ticaret antlaşmaları vardır. Bu antlaşmalar deniz ticaretinin kesintiye uğramasını engellemiş ve İtalyanların Anadolu'da yüzyıllardır devam eden ayrıcalıklarını korumalarına yardımcı olmuştur.

2.1.2. İstanbul'un Türkleşmesinden Sonra İtalyanlarla İlişkiler

İstanbul'un Türkleşmesine kadar Türk - İtalyan ilişkileri çok boyutlu olmaktan uzak, ekonomik ve askerî düzlemde ilerleyen bir yapıdayken bu durum 1453'te değişmeye başlamıştır. Bu tarihten sonra İtalyan şehir devletlerinin Doğu'daki çıkarlarını korumak için başvurması gerekenler öncelikle Türkler olmuştur. Osmanlı'nın erken dönemlerinde Venedik'le yaşadığı sorunlar da İstanbul'un Osmanlı'nın eline geçmesiyle birlikte geçici süreliğine olsa da duraklamıştır. Venedik Cumhuriyeti, Bizans'la var olan diplomatik ilişkilerini İstanbul'un yeni sahipleriyle de kesintisiz sürdürmüştür.

Pedani (2011, s. 161) "Venedik Cumhuriyeti birçok ülke için, Osmanlı İmparatorluğu hakkında doğru ve güncel bilgilerin alınabileceği bir merkez olmuştur" saptamasıyla iki taraf arasında kurulan diplomatik ilişkilerin gücüne değinmiştir. Yine Pedani'nin belirttiğine göre o tarihlerde "Türklerin örf, adet ve yaşam tarzı ile Osmanlı politikası üzerine Venediklilerin yazdığı birçok eser mevcuttu" (Pedani, 2011, s. 161). Bu açıdan bakıldığında Venedik'in çok erken tarihlerde Türkler hakkında türlü bilgilerin toplandığı, korunduğu ve çeşitli ülkelerle paylaşıldığı bir merkez olduğu söylenebilir.

Doğu'daki Roma olarak kabul edilen İstanbul'un Türkleşmesinden sonra, 1480'de Osmanlı tarafından Napoli Krallığı hâkimiyetindeki Otranto Kalesi'ne yapılan sefer, İtalyan tarafından büyük bir şaşkınlık ve korkuyla karşılanmıştır. Yaklaşık bir yıl süren kuşatma, Fatih Sultan Mehmet'in hayatını kaybetmesiyle yarıda kalmış ve başarılı olamamıştır. Aslında bu sefer yüzyıllar sürecektir büyük ya da küçük çaplı savaşların, çatışmaların da bir bakıma öncüsüdür. Özellikle Akdeniz'deki egemenlik arayışı iki tarafı çokça karşı karşıya getirecek ve iki tarafın tarihinde de önemli izler bırakacaktır.

Osmanlı, Akdeniz'de dengeyi yakalayabilmek ve ele geçirdiği yeni bölgelerin geleceği için her bir İtalyan şehir devletiyle farklı biçimlerde ve derinlikte ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Osmanlı'nın bu açılardan çıkarlarının en çok çatıştığı İtalyan şehir devletinin Venedik olması, Osmanlı'yı Venedik'e karşı farklı ittifaklar yapmaya itmiştir. Cenevizlilerin Doğu'daki temel beklentilerinin öncelikle ticaretlerini devam ettirebilmek olması ve diğer İtalyan şehir devletleriyle işbirliğine yanaşmaması da Osmanlı'nın elini güçlendirmiştir.

Venedik ise diğer İtalyan devletlerinin aksine, edindiği siyasal ve ekonomik gücün verdiği öz güvenin de yardımıyla Osmanlı'ya Akdeniz'de en çok çıkar çatışmasının yaşandığı şehir devleti olmuştur. Napolyon Bonaparte'ın İtalya'yı işgal etmesiyle birlikte 1797'de varlığı son bulan Venedik Cumhuriyeti, o tarihe kadar Osmanlı'yla birçok kez karşı karşıya gelmiştir.

İki taraf arasındaki en önemli çarpışmalardan biri Preveze Deniz Savaşında yaşanmış, “Mora'daki Koron. Modon kolonilerini ve Eğriboz'u Osmanlılar a bırakmak zorunda kalan Venedik. Preveze Deniz Savaşı sonunda (1538) Orta Akdeniz'deki üstünlüğünü de yitirmişti” (Turan, 2001, s. 449). 1538'de Osmanlı adına Barbaros Hayreddin Paşa komutasında gerçekleşen Preveze Deniz Savaşı, ilişkiler açısından bir dönüm noktası olmuştur. Yüzyıllardır süregelen Akdeniz'deki İtalyan varlığı, savaşta Osmanlı'ya karşı ittifak oluşturan Venedik, Papalık ve Malta'nın tüm çabalarına rağmen büyük yara almıştır. Anadolu'ya, denize yabancı bir millet olarak gelen Türkler, birkaç yüzyıl sonra bu konuda önemli üstünlükleri bulunan İtalyan şehir devletlerine karşı Akdeniz'deki varlıklarını güçlendirmiş, bir süre de rakipsiz kalmışlardır.

Bu durum deniz ticareti, gemi yapımı ya da kolonilerden gelen vergilerle ekonomik ve askerî gücünü koruyan, diğer bir deyişle bu gücünü Akdeniz'den alan İtalyan şehir devletlerinin geleceği açısından büyük olumsuzluklar doğurmuş ve sonraki yüzyıllarda yaşanacak gelişmelerin temelini de bu değişim oluşturmuştur.

Osmanlı, bir süre sonra Akdeniz'deki gücünün yanında Karadeniz'de de egemenliği ele almıştır. Parlaş'a göre (2013, s. 106) “Önce İstanbul'un fethi, arkasından 1461'de Trabzon'un Osmanlı Devletine ilhakıyla Karadeniz ticareti tamamıyla İtalyan tüccarlarından Osmanlıların eline geçmiştir”. 16. yüzyılda Türklerin denizlerde ve dolayısıyla ticarete kurduğu bu üstünlük sözü geçen bölgelerdeki yüzyıllardır süregelen İtalyan üstünlüğünü, ticaret yapmadaki rahatlığı ve kolaylığı zora sokmuştur.

Bu sonuçlar sonraki dönemde Türkler ve İtalyanlar arasında süregelen uzun savaş dönemlerinin temelini oluşturur. İtalyan şehir devletleri kaybettikleri önemli kolonileri ve denizlerdeki ticaret üstünlüklerini geri kazanmaya çalışırken Osmanlı, Akdeniz ve Karadeniz'de ele geçirdiği üstün durumu koruma eğilimindedir.

Floransa ise 16. yüzyılda, özellikle kendi iç karışıklıkları nedeniyle Osmanlı ile önemli sayılabilecek siyasal ve ticari iş birliği kuramamıştı. Özellikle İstanbul'daki Floransa

Elçiliği 1530 yılında öldükten sonra aynı yüzyıl içinde gittikçe azalan ilişkiler söz konusudur. Yine de Acıpınar'a göre;

1530'lara kadar Akdeniz'de yaşanan Osmanlı genişlemesi Floransa'yı çok fazla etkilememiş gibi görünmektedir. Nitekim 1532'de Floransa'daki Medici hâkimiyetinin yeniden tesis edilmesine kadar Floransa'nın tam manada bir filosunun bulunmaması kendilerini Türk akınlarından nispeten uzak tutmaktaydı (Acıpınar, 2016, s. 121).

Buradan yola çıkılarak İtalyan şehir devletlerinin ya da genel olarak İtalyanların, Osmanlılar, diğer bir deyişle Türklerle kurduğu ilişkilerin birbirlerinden bağımsız ve farklı şekillerde ya da koşullarda ilerlediği yorumu yapılabilir. 19. Yüzyılın ikinci yarısına kadar siyasal birlikten uzak olan İtalyan şehir devletleri, farklı amaç ve gerekçelerle Doğu'nun yeni gücü Osmanlı'yla ilişkilerini sürdürmüştür.

17. ve 18. yüzyıllara gelindiğinde ise, Doğan'ın (2017, s. 23) İtalyan şehir devletleri içerisinde Türklerle kurdukları ilişkinin derinliği açısından en önemli İtalyan şehir devleti olarak tanımladığı Venedik'in, Osmanlı'yla kurduğu ilişki de kayda değerdir. Batı'nın Doğu'ya açılan kapısı olarak tanımlanan ve çok erken dönemden beri bu iki coğrafya ve medeniyet arasında kurulan gerek ticari, gerek kültürel, gerekse diplomatik temasların merkezi konumundaki Venedik, Doğu'da Osmanlı'yla birlikte değişen dengelerden de en derinden etkilenen devletlerin başında gelir.

1683 yılında Osmanlılar açısından başarısızlıkla sonuçlanan Viyana Kuşatması, ardından Venediklileri de kapsayan Kutsal Birlik'i beraberinde getirmiştir. Aslında söz konusu birlik, daha çok Avusturya'nın baskın gücüyle yönettiği ve Venedik politikalarını belirlediği bir yapıdadır.

Doğan'ın (2017) Venedik Cumhuriyeti'nin Onlar Konsülü'nde (Consiglio di X) okunan bir rapordan aktardığı Osmanlı benzetmesi Kutsal Birlik'in amacını ve Osmanlı'ya yaklaşımını özetlediği gibi bölgede yaşanan ya da yaşanacak gelişmeler hakkında da ipucu verir.

Osmanlı Devleti çok güzel bir porselen fincana benzetilmiştir. Venediklilere göre bu güzel fincan daha sonra yere düşecek ve güzelliğini kaybedecektir. Nihayetinde ise elden ele dolaşırken (di mano in mano), bu güzel fincan bir taşın üstüne düşecektir. Elbette, Venedik Senatosu'na göre taşın üzerine düşen bu fincan parçalanacak ve bir süre sonra ise yok olacaktır (Doğan, 2017, s.45).

Kutsal Birlik'in temelini oluşturan iş birliği, Osmanlı'yla çıkarların kesiştiği her alanda bir güç mücadelesine girişmiştir. Akdeniz'de ve özellikle Balkanlar coğrafyasında iki

taraf sık sık karşı karşıya gelmiştir. Kimi zaman uzun süreli savaşlar, kimi zaman da diplomasinin kullanıldığı barış dönemleri yaşanmıştır.

II. Mehmed'in (Fatih) İstanbul'u alması ile tehlikeye giren Türk-İtalyan ilişkileri yine aynı Sultanın onlara sunduğu bir takım haklarla daha ileriye taşınmış ve o tarihlerde başlayan ticari ve diplomatik ilişkiler Venedik'in tarih sahnesinden çekildiği anlaşmaya kadar (Campo Formio/1797) farklı yoğunluklarla devam etmiştir (Doğan, 2019, s.3).

Cenevizliler ise benzer tarihlerde Ligurya Devleti adıyla bir şekilde Fransız egemenliğine girmiştir. 18. yüzyılın son kısmı, İtalyan şehir devletlerinin bağımsızlıklarını kaybettiği, İtalyan yarım adasının büyük karışıklıklara sahne olup bugünkü İtalya'nın temellerinin atılacağı bir sürecin başlangıcı olmuştur. İtalyan siyasal birliğinin sağlanmaya başladığı 1861 yılından sonra da İtalyanların Doğu'daki komşuları Türklerle ilişkileri devam etmiştir.

2.1.3. İtalyan Siyasal Birliğinin Sağlanmasının Ardından İlişkiler

Fransa ve Avusturya'nın İtalyan şehir devletlerini işgali ve süregelen baskıcı yönetimleri, ulus devlet ya da bir tür İtalyan birliği kurma fikrini, o döneme kadar yalnızca coğrafi bir bölgeyi işaret eden İtalya'da doğurmuştur. Zeyrek ve İlhan'a göre (2016, s. 61) Fransa'nın bölgedeki şehir devletlerini kısa sürede ele geçirmesi ve Napolyon'un 1802'de kendisini İtalya kralı olarak ilan etmesi aslında yüzyıllar boyu gerçekleşmesi mümkün olmamış birliği, yarımada İtalyanlarca istenmeyen bir şekilde de olsa sağlamıştır. Napolyon'dan sonraki dönemde ise Avusturya, 1815'ten itibaren yönetimi ele geçirmiş ve bölgede tepki doğuran Habsburg Hanedanlığı'nın etkisi başlamıştır.

İtalyan birliğinin uzun süren siyasal ayaklanmalar, devrimler ve bölgeyi etkileyen savaşlardan sonra özellikle Giuseppe Garibaldi'nin yoğun çabalarıyla sağlanması ise Torino'da kurulan parlamentoda, 14 Mart 1861'de mümkün olmuştur. Birleşik İtalya Krallığı'nın ilk kralı *Padre della Patria* (Vatan Babanın Babası) olarak da anılan Vittorio Emanuele olmuştur. Krallığın ilan edildiği tarihte Avusturya'nın kontrolünde bulunan Venedik 1866'da, Fransa kontrolündeki Roma ise 1870 tarihinde İtalya Krallığı'na katılabilmıştır.

İtalya'nın siyasal birliğini bu denli geç kurması ve bölgesinde etkisini ve gücünü artırma çabaları ise yalnızca Osmanlı'yı değil, aynı zamanda tüm Avrupa'yı

etkileyecektir. 1. Dünya Savaşı'na kadar meydana gelen ve yine bu savaşın zeminini hazırlayan girişimlerin içinde İtalya'nın, Osmanlı'nın elindeki Balkanlar ve Kuzey Afrika bölgelere yoğun ilgisi de vardır. Özellikle 1870'ten sonra, birliğini geniş anlamda da tamamlayan ve yayılmacı bir dış politika izleyen İtalyanlarla, dağılmak üzere olan bir imparatorluğun sahibi olan Türkler arasındaki ilişkilerde yeni bir dönem başlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün de kurmay binbaşı olarak görev yaptığı 1911-1912 Trablusgarb Savaşı, Osmanlı Devleti açısından büyük kayıplarla sonuçlanmıştır. Trablusgarb ve Bingazi'nin yanında, Rodos ve On İki Ada İtalyanlar tarafından işgal edilmiştir.

2.1.4. Kurtuluş Savaşı Öncesi ve Sırasında İlişkiler

1912 sonrası ise İtalya, Anadolu, özellikle de Akdeniz bölgesiyle ilgilenmeye başlamış ve dış politikasında bu bölgeye yer vermeye başlamıştır. Çelebi (1999, s. 13) İtalya'nın 1913'te Antalya'da konsolosluk açmasını da bu ilgiye bağlar. İtalyanlar bölgede yalnızca konsoloslukla yetinmemiş, ayrıca hastane, okul, banka gibi kurumlar açmışlardır. İtalya'nın Antalya ve civarındaki limanlarda ticarete önem vermesi ve İstanbul yönetiminden çeşitli ticari ayrıcalıklar kazanması da aynı döneme rastlamaktadır. Bu konudaki İtalyan dış politikası, Balkan Savaşlarından da yenik ayrılarak iyiden iyiye çözülmeye başlayan Osmanlı'nın, Avrupalı büyük devletler tarafından paylaşılma olasılığına karşılık erken bir tavır ve pay alma düşüncesi üzerine kuruludur.

İtalya ile İtilaf Devletleri arasında 1915 yılında imzalanan Londra Antlaşması da yine bu amaca uygun olarak, Osmanlı'nın toprak bütünlüğünün parçalanması durumunda Akdeniz bölgesinin İtalyanlarca işgal edilmesi üzerine anlaşmayı içerir. Aynı zamanda İtalya'nın İtilaf Devletleri saflarına katılmasını onaylayan antlaşma, sonraki yıllarda gerçekleşecek işgallerin de habercisidir. Nitekim İtilaf Devletlerinin güvenliklerini tehdit ettiğini düşündüğü Anadolu'daki herhangi stratejik bir bölgeyi işgal edebileceği maddesini içeren ve 30 Ekim 1918'deki Mondros Ateşkes Antlaşması da işgallere hukuki dayanak sağlar (Çelebi, 1999, s. 31).

Bu dayanaktan yola çıkarak “1919 yılı başından itibaren Marmaris’e çıkan İtalyanlar, daha sonra Antalya, Konya, Burdur, Muğla çevresini işgal ettiler” (Gül, 1993, s.25). Aslında bu işgale rağmen İtalya, özellikle İzmir bölgesinin İtilaf Devletlerince Yunanlara bırakılması nedeniyle hayal kırıklığına uğramış ve Türkiye politikasında izleyen yıllarda İtilaf Devletlerinden farklı bir tutum sergilemiştir. Cantemur (2012, s. 781) bu tutumun, Türk Kurtuluş Savaşını bir şekilde destekleme boyutuna vardığı tespitini yapmıştır. Diğer İtilaf Devletleri’nin aksine İtalya, işgal ettiği bölgelerde farklı bir yaklaşım göstermiş ve halkın tepkisini çekmemek için sert bir işgal politikası izlememiştir. Yine de bu işgal 1921 yılına dek dürmüştür.

2.1.5. Cumhuriyet Döneminde İlişkiler

“TBMM hükümetinin ilk yurt dışı temsilciliği de İtalya’da açmıştı” (Balevi, 2020, s.8). Bu durum da çağdaş Türkiye’nin İtalya’ya bakışını gösteren bir gelişmedir. 29 Ekim 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ise Türk-İtalyan ilişkilerinde yeni bir başlangıç olmuştur. Bununla birlikte İtalya’da ilerleyen yıllarda güçlenen Faşist yönetimi, ilişkilerde iniş çıkışların yaşanmasına yol açmıştır. “Türkiye'nin Oniki Ada'dan dolayı İtalya'yla sınır olma durumu, İtalya'nın 1939'da Arnavutluk'un işgali ve Akdeniz'deki belirgin nitelikteki yayılma arzusu; Türkiye'yi bölge ülkeleri içinde özellikle İtalya'ya karşı temkinli olmaya itiyordu” (Balevi, 2020, s. 12).

Türkiye’nin aksine İkinci Dünya Savaşı’nda, 19. yüzyıldan beri süregelen yayılmacı politikasının öngördüğü şekilde taraf olan İtalya, savaşın sonunda ağır kayıplar vererek yenik ayrılmıştır. Türkiye ise savaş boyunca tarafsızlık politikasıyla sürdürdüğü etkin diplomasiyle bu dönemi en az kayıpla geçirmiştir.

1946’da ilan edilen İtalya Cumhuriyeti’yle birlikte ikili ilişkiler de belirli bir düzene oturmuş ve taraflar arasında iş birliği artmıştır.

1950’ler tarihe, Türkiye ile İtalya arasındaki siyasal ilişkilerin, bu çerçevede karşılıklı üst düzey ziyaretlerin yapıldığı dönem olarak geçmiştir. Bakan, başbakan ve cumhurbaşkanı düzeyinde yapılan bu ziyaretler, karşılıklı dostluk ve güveni pekiştirdi (Çelebi, 2015, s.125).

İki ülkenin de üyesi olduğu NATO gibi uluslararası kurumlarla ya da dönem dönem imzalanan ikili diplomatik sözleşmelerle bu iş birliği ve dostluk günümüze kadar gelişerek korunmuştur.

2.2. İTALYANLARIN TÜRKÇE İLE KURDUĞU İLİŞKİ

2.2.1. İtalyanların Geçmişten Günümüze Yazdığı Türkçe Öğretim Kitapları Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Türkçenin yabancı bir dil olarak ele alınışının başlangıcından günümüze kadar iki farklı öğretici tipi olduğu görülür. Birincisi, ana dili konuşuru ve çeşitli nedenlerle yabancılara Türkçeyi öğretmeyi amaçlayan Türkler; ikincisi ise Türkçeyi sonradan öğrenmiş ve yine çeşitli nedenlerle Türkçeyi öğretmeyi amaçlayan yabancılardır. Yabancı öğretici veya yazarlar, çağdaş anlamda 16. yüzyıldan başlayarak Türkçeyi diğer yabancılara öğretmeyi amaçlayan dil öğretim kitapları ve sözlükler hazırlamışlardır. İlk yapıtların yazarları da Filippo Argenti, Pietro Ferraguto gibi İtalyanlardır (Dilâçar, 1971, s.198).

Ancak İtalyanların Türkçe üzerine yoğunlaşmaya ve kitaplar yazmaya başladıkları 16. yüzyıla gelmeden, Türklük bilimi için de temel bir yapıt sayılan *Codex Cumanicus*'a değinmek yararlı olabilir. İtalyan ve Alman bölümleri olmak üzere iki ayrı kitaptan oluşan *Codex Cumanicus*'un yazarı belli değildir. Yine de Argunşah ve Güner'e göre (2015, s. 25) İtalyan bölümünün Venedikli ya da Cenevizli tüccarlar tarafından yazıldığı tahmin edilmektedir. Bu durum, İtalyan bölümünün, daha çok misyonerlere yardımcı olmayı ve Kıpçaklar arasında İncil öğretilerini yaymayı amaçlayan Alman bölümünün aksine Kırım ya da genel olarak Karadeniz civarında çalışan İtalyan tüccarlara yönelik yazıldığı varsayımını güçlendirir (Argunşah ve Güner, 2015, s.25). Bu varsayım, takip eden yüzyıllarda yine İtalyanlar tarafından yazılacak Türkçe öğretim kitaplarının yazılış nedenleri hakkında da ipucu verecek niteliktedir.

Kitabın bir bütün olarak yazılış tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte “*Codex Cumanicus* 1291, 1292 veya 1293 yıllarından birinde yazılmıştır” (Argunşah ve Güner, 2015, s.24). Sözlük kısmındaki sözcüklerin sayısı “Toplam kelime:3201 Alt madde: 2878 Madde başı:1611” şeklindedir (Ünal 2010, s. 319).

Türkçe sözcükler Latince ve Farsça karşılıklarıyla birlikte verilmiştir. *İtalyan Codexi*'nde ayrıca eylem çekimleri, kısıtlı dil bilgisi içeriği olarak kendine yer bulur. Genellikle sözcük grupları sistemli sayılamayacak bir şekilde, günlük kullanımdaki ihtiyaca yönelik olarak sıralanmıştır. Bu durum dinsel kısa öykülerin, farklı türde

metinlerin bulunduğu *Alman Codexi'nden* farklı olarak *İtalyan Codexi'nin* daha basit ve sınırlı içeriği olduğunu göstermektedir.

Erken dönemde ayırık ve özel bir yapıt olarak görünen *İtalyan Codexi'nin* yazılışından uzun zaman sonra, 16. Yüzyıl ve sonraki dönemde, İtalyanlar tarafından Türkçe öğretim kitapları yazılmaya devam etmiştir. Bu kitapların yazılışını diplomatik, politik, ticari ve dinsel nedenlerle incelemek mümkündür. Kültür ve dil açısından ilişkilerin olgunluk kazanmaya başladığı bu yüzyılda, siyasal birliğini henüz sağlayamadığı için Venedik, Ceneviz ve Floransa gibi farklı İtalyan şehir devletleriyle, Osmanlı arasında diplomatik ilişkiler kurulmuştur.

İstanbul'un 1453'te Türkleşmesinin doğal bir sonucu olarak politik, ekonomik ve kültürel düzlemde yoğunlaşan Türk-İtalyan ilişkileri, 1551 yılında İstanbul'da açılan *Venedik Cumhuriyeti Doğu Dilleri Oğlanları Okulu (Giovanni della Lingua)* ile dil bağlamında da bir derinlik kazanmıştır.

Venedik 22 Şubat 1551'de birkaç genç çocuğu (Giovanni della Lingua) tercüman olarak yetiştirilmek üzere İstanbul'a gönderdi. Önce Venedik ve sonra da İstanbul'da yetiştirilen bu gençler hem Doğu hem de Batı dillerini öğrendiler. İstanbul'da bulunan bu gençlere bir "hoca" devamlı olarak Türkçe okuma-yazma öğretirdi. Bu gençler belgelerin Türkçe'den İtalyanca'ya çevrilmesi yanında Türkçe belge almakta da çok becerikli idiler. Bu Dil Oğlanları Fransızlar kadar ilmi bir seviyeye ulaşamadılarsa da modern Şarkiyatçılığın temelini atmışlardır (Balci, 2006, s.13)

Diplomatik amaçlarla kurulan ve çeviri çalışmaları üzerine yoğunlaşan bu okul, İtalyanların Türkçeye ilgisinin kurumsal düzeydeki ilk adımı olarak kabul edilebilir. *Giovanni della Lingua*, sonraki dönemlerde diğer Avrupa devletlerince de örnek alınarak benzer yapıda tercüman okulları açılmasına öncülük etmiştir. "Venedik; Fransa (1669) Avusturya (1754) ve Polonya (1766) gibi diğer ülkelere bu bakımdan öncü olmuş ve Pera'da ilk dil okulunu Giovanni della Lingua/Dil Oğlanları adı altında açmıştır" (Doğan, 2014, s.59). Asıl amacı diplomatik işlemlerin aksamadan ilerlemesini ve elçiliğin temaslarını güçlendirmesini sağlamaktır. Venedik'ten gönderilen genç İtalyan diplomatlar, İstanbul'da, daha önce oluşturulmuş bir ders programına bağlı kalınarak, Türk öğretmenlerden Türkçe dersi almışlardır. Doğan (2014, s. 59) bu eğitimin beş yıllık bir süreci kapsadığını belirtmiştir.

Polatçı (2013, ss. 65-66) Giovanni della Lingua'da yetişen dil oğlanlarının Osmanlı'dan Venedik'e gönderilen Türkçe belgelerinden sorumlu olduklarını ve asıl görevlerini

oluşturan bu çeviri hizmeti dışında Türkçeye ve diğer Doğu dillerine hâkimlikleri ve aldıkları eğitim sayesinde, dil oğlanlarının modern şarkiyatçılığın temellerini attıkları tespitini paylaşmıştır. Bu konudaki çıkarımın temelini de dil oğlanlarının yalnızca dil konusunda değil, tarih ve edebiyat alanındaki çalışmaları oluşturur.

Filippo Argenti'nin *Regola Del Parlare Turcho* adlı yapıtı ise, Türkçenin Avrupalılar tarafından dizgesel ele alınışının ilk örneği olarak bilinir. Dilâçar çalışmayı şu şekilde tanımlar;

XVI. yüzyılda bir aralık (1523–1531) Floransa şehrinin İstanbul balyosluğunda yazman olarak bulunmuş olan Filippo Argeiti'nin 1533 yılında yazdığı ‘Türkçe konuşma kuralları ve isim, fiil sözlükçesi’ (*Regola del parlare Turcho et Vocabulario de nomi et verbi*)” (Dilâçar, 1971, s.198).

Regola üzerine yapılan ilk akademik çalışma İtalyan Türkolog Alessio Bombaci'ye aittir. İtalya'nın Napoli şehrinde, 1938'de yapılan ve *Regola*'yı ilgili bilim çevrelerine tanıtan bu çalışma, Argenti'nin kitabının tamamını değil, sınırlı bir kısmını kapsar. *Regola* üzerine en kapsamlı çalışma Türkolog Milan Adamovic'in 2001 yılında *Das Türkische des 16. Jahrhunderts, Nach den Aufzeichnungen des Florentiners Filippo Argenti(1533)* adıyla yayımlanmış yapıtıdır. Kitap 2009 yılında TDK tarafından Aziz Merhan'ın çevirisiyle Türkçede yayımlanmıştır.

Adamovic, Argenti'nin Türkçesinin yetersiz olduğunu, bu nedenle de çeviri yazısının oldukça karmaşık olduğunu belirtir. Argenti, İstanbul'da Türkçe konuşurlarından duyduğu Türkçe sözcükleri Latin harfleriyle kodlamaya çalışmış, bu konuda kendisine örnek alabileceği bir öncülü olmadığı için de daha sonra Türkçe dil bilgisi kitabı yazacak ardıllarından çok daha fazla aslına uymayan ya da anlaşılmayan Türkçe sözcüklere yer vermiştir. Adamovic, Argenti hakkında “Türkçenin ana hatlarını İstanbul'da ikamet ederken öğrenmiş, ama bu dilin esaslı bilgilerini öğrenmeyi ve hatta Avrupa dillerinden ayrılan yapısını araştırıp ortaya çıkarmayı başaramamıştır. Örneğin ünlü uyumunun hiçbir zaman farkına varamamıştır, öyle ki Türkçenin şekil bilgisi hakkında verdiği bilgilerinde çok fazla eksikliği vardır” saptamasında bulunmuştur (Adamovic, 2014, s.105).

Yağmur (2010, s. 241) Argenti'nin yapıtı yazma amacıyla ilgili “Sözlüğüne aldığı yaklaşık 4200 kelime kitabın hazırlandığı dönem için Türkçe bilmenin de sınırlarını bize gösteriyor. Çünkü Argenti'nin amacı Türkçeyi sanatkarâne bir biçimde öğretmek

değil, bir İtalyanın günlük işlerinde kullanabileceği hayatî kelimeler ve söz öbekleri olmalıdır” yorumunu yapmıştır.

La Declinatione delli Nomi

Nominativo	
Io	ben
Dimi & mio	benim
Admi	benim
me	beni
da mi	benimden
Noi	biz
Dimoi & nostri	bizim
Ad noi	bize
Noi	bizi
da noi	bizden
Pronome	
Tu	sen
Dimi & tuo	senin
ad ti	seni
Tu	seni
o tu	in sen
da ti	senden

Şekil 1: Regola'dan bir sayfa (Adamovic, 2014, s.17).

Regola, Agop Dilâçar tarafından bir dil bilgisi kitabı değil, konuşma kılavuzu olarak kabul edilmiştir. Dilâçar'ın bu görüşünün, *Regola*'da dil bilgisi açıklamalarının ve Argenti'nin genel olarak Türkçe bilgisinin sınırlı olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir.

“Argenti'nin toplam 645 yapraktan meydana gelen eserinin 570 yaprağını İtalyanca-Türkçe sözlük kısmı oluşturmaktadır. Bu hacimli kısım, Adamović'in çalışmasının son kısmı olan “Türkçe Sözcük Varlığı” bölümünde (s. 131-300) okuyucuya sunulmuştur” (Merhan, 2005, s. 116). Yine Merhan'a göre, Argenti'nin yapıtında yer verdiği sözcükler dönemin İstanbul Türkçesini yansıtmaktadır. *Regola*, 1611'de yazılacak *Grammatica Turchesca*'ya dek türündeki tek kaynaktır. Bu durum kendisinden sonra Avrupa'da yayımlanacak sözlüklerde temel kaynak olarak kullanılmasına neden olmuştur.

Grammatica Turchesca ise Messinalı Cizvit rahibi Pietro Ferraguto tarafından yazılmıştır. Dilâçar'a göre (1971, ss.198-199) Argenti'nin *Regola*'sı dil bilgisi kitabı olarak kabul edilemeyecek bir yazıyken, Ferraguto'nun *Grammatica Turchesca*'sı Batı'da yazılmış ilk dil bilgisi kitabı olarak kabul edilmelidir. “Tunus'ta Türkler arasında altı yıl esir kalan Messinalı İtalyan Cizvit Papazı Pietro Ferraguto (1580-1656) tarafından Anadolu'da bulunan ve daha sonra oraya gidecek olan Cizvit papazlarının Türkçe öğrenmeleri için 1611 yılında kaleme alınmıştır” (Balcı, 2016, s. 20).

Grammatica Turchesca üzerine ilk detaylı inceleme ise Trieste Üniversitesi öğretim görevlisi Luciano Rocchi tarafından 2012 yılında yapılmıştır. Rocchi, çalışmasına, ünlü Türkolog Alessio Bombaci'nin *Turchesca*'yı tanıtan makalesinden bahsederek başlamıştır. Rocchi, (2012, s. 7) Bombaci'nin 1940 tarihli ünlü “*Padre Pietro Ferraguto e la sua Grammatica turca (1611)*” başlıklı makalesiyle, yapıtı akademi dünyasına tanıtan ilk isim olduğunu belirtmiştir.

Ferraguto'nun tutsak geçen uzun yıllardan sonra döndüğü İtalya'da, *Compagnia di Gesu* adında bir misyonerlik oluşumuna katıldığından bahseden Rocchi (2012, s. 7) aynı zamanda din adamı olan yazar Ferraguto'nun amacının bu çerçevede oluştuğu ve bilgisini bu yönde kullanmayı seçtiğini belirtir. Bugün, yazarının mezarının da olduğu Napoli'de bulunan *Grammatica Turchesca*, 131 yapraktan oluşmaktadır. Üç bölümlü kitapta, ilk bölüm Türkçe hakkında genel bilgileri ve ithaf mektubunu; ikinci bölüm Rocchi'nin de çalışmasında detaylıca incelediği sözlükçeyi, üçüncü bölüm ise bir Türk ile bir Hristiyan'ın uzun bir konuşmasını içermektedir. Son bölümün Bombaci'nin söz konusu makalesinde incelendiğini belirten Rocchi, çalışmasına bu parçayı katmamıştır.

Ferraguto'nun ardından, 1619 yılında bu kez Pietro Della Vallé adında İtalyan bir gezginin İstanbul'da öğrendiği Türkçenin bir bakıma çıktısı olan çalışma yayımlamıştır. “Pietro Della Vallé'den geriye Türkçe öğrenmek için tuttuğu çalışma defteri (Vallé 2011: 13-14, 23-30) ve içerisinde Latin harfleriyle Türkçe yazılmış şiirlerin de bulunduğu bir divanı kalmıştır” (İnce ve Akça, 2018, s.13). Valle'nin yapıtı 2011 yılında TDK tarafından yayımlanmıştır (Vallé 2011).

285	O	S	286
Ornefino] Darai.		Oscuro] Karanlık.	
Ornamento] Sc=ohret.		Offeruanza, riucrenza.]	
Ornare, adobbare] Sc=oh		Muedeb.	
ret etmek, Donatmak.		Offeruare, riuerire] Mue.	
Ornatamente] Szinetli-		deb saklamak.	
ghilhe.		Offeruacione] Mukaiat-	
Ornare] Szinnetle mek.		lik.	
Ornato] Szinnetlenmiş.		Officello] Ghiemikgi-	
Oro] Altun.		gas.	
10 Oro, animale] Aij.		Osfo] Ghiemik.	10
Oria] Dif=ı. Aij.		Ostaculo, impedimento]	
Orsetto, orfo picciolo]		Paciaris.	
Aijgik.		Ostaggio] Rehin. Ama-	
Ortica, herba] Osurghan		net.	
dikiñi.		Ostare, impedire] Pacia-	
Orticello] Baklagik.		ris etmek.	
Ortolano] Bakgiuan.		Ostaria] Meichane.	
Orto, giardino] Bakgia.		Ostinari] Inatlanmak.	
Orzo, biada] Arpa.		Ostinatamente] Inatli-	
20	O	S	20
		Ostinato] Inatgi.	
Ofare, ardire] Kadir ol-		Ostinatione] Inatlik.	
mak.		Ostrega] Stridia, strigz.	
Oscurare] Charanlik et-		Ostro, vëto di mezzo di]	
mek.		Sc=imal.	
Oscuramente] Charanli-		Ostro, firocco] Kiefo-	
ghilhe.		isc=leme.	
Oscuratione, oscurità]		Ostro, garbino] Gharbi.	
Charanlik.			
30 Oscuretto] Charanlikgi-	O	T	30
ghas.		Ostiofame] Ehmali-ghil-	
Oscurissimo] Pek cha-		he.	
ranlik.		K 4 Ostio]	

Şekil 2: Molino'nun Sözlüğündeki İtalyanca Sözcüklerin Türkçe Karşılıkları, Molino'dan (1641, s. 142) aktaran (İnce ve Akça, 2018, s.16).

1630 yılına gelindiğinde ise Bolognalı bir gezgin olan Giovanni Battista Montalbano Türkçe öğretimi amaçlı Latince kitabından bahsedilir.

Papa XV. Gregorio tarafından 1622 yılında kurulan De Propaganda Fide kongregarisyonun isteği doğrultusunda 1622-1632 yılları arasında bir tarihte yazılmış olduğu düşünülen Turcicae Linguae per Terminos Latinos Educta Syntaxis in Usum Eorum Qui in Turciam Missiones Subeunt adlı bir eser yazdı (İnce ve Akça, 2018, s.15).

Kitap üzerine 2014 yılında Luciano Rocchi tarafından detaylı bir inceleme yayımlanmıştır. Rocchi (2014, s. 8) günümüzde Napoli Ulusal Kütüphanesi'nde bulunan kitabın dört bölümden ve 229 yapraktan oluştuğu notunu düşmüştür. Kitabın neden önemli olduğunu bildiren girişte ayrıca çalışmanın adandığı propaganda örgütünden de bahsedilir. İkinci bölümde Türkçe dil bilgisi özetine yer verilir. Üçüncü bölümde Latince-Türkçe sözlükçe, son bölümde bazı Türkçe diyaloglar ve atasözleri bulunur. Molaltbano'nun kitabı için ön gördüğü bu düzen, aslında o dönem yazılan dil bilgisi kitaplarında sık rastlanan bir yapıdır.

Türkçedir. Yazar, Türkçeyi Arap harfleriyle yazmayı tercih edişini, hangi Batı dilindeki okunuşa göre yazması gerektiğine karar verememesine bağlar (Kartallıoğlu, 2015, s.18). Yapıtla ilgili Türkiye’deki en kapsamlı çalışma, *Söz Kitabı Türkçe İtalyanca Sözlük* başlığıyla Yavuz Kartallıoğlu tarafından yapılmıştır. Kitabı 2015 yılında Türk Dil Kurumu yayımlanmıştır.

Balcı (2016, s. 24) Parigi’nin çalışmasının, Türklük bilimi alanında yazmış en ünlü Avrupa kaynaklı sözlüklerinden biri olarak kabul edilen Meninski’nin *Thesaurus lingarum orientalium*’un temel kaynaklarından biri olduğunu yazmıştır.

Parigi’nin çalışmasından sonra, 1677’de Antonio Mascis’in Türkçe üzerine çalışması olan *Vocabolario turchesco, arricchito di molte voci arabe, persiane, tartare, e greche necessarie alla cognizione della stessa lingua turchesca con l’aggiunta di alcuni rudimenti per impossessarsi del vero idioma turchesco* yayımlanmıştır. Yapıt adının Türkçeye çevirisi ise, “Türklerin dili hakkında mükemmel bilgiye sahip olmak için pek çok Arapça, Farsça, Tatarca ve Yunanca madde ile zenginleştirilmiş – Türk dilinin doğru şekilde öğrenilmesi için bazı faydalı gramer kuralları ilavesiyle – Toscana dili ve Türkçe Sözlük”tür (Yağmur, 2018, s. 68). Mascis’in sözlüğünün 17. yüzyılda İtalyan yazarlar tarafından, Türkçe üzerine yapılan ve sayıları gittikçe artan çalışmaların ulaştığı nokta üzerine fikir verir bir çalışma olduğu söylenebilir. Bu alandaki çalışmaların ve birikimin artması, araştırmacıların birbirlerinden etkilenmeleri sonucunu da beraberinde getirmiştir. Ömer Yağmur, “Esrârını Molino'dan aldım / Çaldım velî mîrî malı çaldım: Antonio Mascis'in İtalyanca-Türkçe Sözlüğü Üzerine (1677)” başlığını taşıyan yazısında bu duruma dikkat çekmiştir. Nitekim Mascis, çalışmasında Molino’nun 1641 yılında yazdığı sözlükten fazlasıyla etkilenmiştir. Yine de Yağmur (2018, s. 80), Mascis’in sözlüğünün yalnızca öykünmeden oluşmadığı, önemli eklemeler yapıldığını, ancak çağdaş bakışla değerlendirildiğinde Mascis’in hatasının, çalışmasında Molino’nun adını anmaması olduğu sonucuna varmıştır.

İtalyan basımevlerindeki bu devingenlik 17. yüzyıl sonlarında da devam etmiş ve 1685’te Giovanni Agop, *Rudimento della lingua turchesca* “Türk Dilinin Temelleri” kitabını, 1688’de de Türkçeyle birlikte aslında genel bir Doğu dilleri değerlendirmesi olan Timoteo Agnellini’nin *Proverbi utili e virtuosi in lingua araba, persiana e turca gran parte in versi, con la loro ispiegatione in lingua latina et italiana et alcuni*

vocaboli di dette lingue adlı kitabı yayımlanmıştır. 1789'da ise misyoner bir din adamı olan Bernardino Piazola, Hristiyanlığı yayma amacını taşıyan diğer misyonerlere yardımcı olması amacıyla *Dizionario, Grammatiche e Dialoghi per Apprendere le Lingue Italiana, Greca-volgare e Turca e Varie Scienze* kitabını yazmıştır. İnce ve Akça (2018, s. 20) yapıtın büyük çoğunluğunun Latin harfleriyle Türkçe yazıldığı ve seslendiği kitleyi Hristiyanlığa davet eden konuşmalar içerdiğini belirtmişlerdir.

KYSSA CHRISTONEAGAN VAB-
TABEDUTIVNUN
MUKTASERI.

Anum Hor, jev Vertue, jev Hokim
Surpo. Amin.

Sual. SEni k'im jaratty, ve dunjaje
kadu?

Gevab. Allah Effendimiz.

S. Niçin seni jaratty, ve dunjaje kodu?

G. Onu tanımak için, sevmek için, ve
ona chyzmet etmek için bu ömrüde,
ve ötede bir ebedie Gennette onun
dövlətini sürmek için.

S. Allahy tanımak için, sevmek için,
ve ona chyzmet etmek için bu dun-
jade, ve ötede bir ebedie Gennette
onun dövlətini sürmek için, ne la-
zymdyr?

G, Eji Christian gibi geçinmek, ve
ölmek lazymdyr.

S. Sen Christianmisin?

G. Christianym, ve dachy Katolikym,
şükür Allaha.

S. Christian demek ne demektir?

G. İsus Christosun Sahyrtı, ve vaftizde
Chryzmailan, jani Trosmulen otzial
ölünmüş, jani jaghlanmış demektir?

A

S. Ka-

Şekil 4: Piazola'nın Yapıtının Giriş Kısmı. Piazola'dan (1777: 1) aktaran (İnce ve Akça, 2018, s.21).

18. yüzyılın sonlarında yazılan bir diğer önemli kitap ise Cosimo Comidas De Carbognano'ya aittir. 1794 yılında yazdığı *Primi Principi della Gramatica Turca ad Uso dei Mittionari Apostalici di Costantinopoli* adlı yapıtı dönemin konuşma ve yazma dili hakkında önemli bulgular içerir.

İstanbul'daki Apostolik Misyonerler'in Kullanması için, Türkçe gramerin başlıca kuralları başlığıyla 1794'te Roma'da basılmıştır (res. 1).¹² İstanbul'daki Latin din adamlarının

kullanması amacıyla yayımladığı 730 sayfalık bu dilbilgisi kitabı, Türk dilinin modern anlamda sistemli çalışıldığı ilk eserler arasındadır Küçükhasköylü (2017, s. 306).

Şekil 5: Comidas de Carbognano, Primi principi della Grammatica Turca, 1794.

19. yüzyılda ise Türkçe ve İtalyancayı içeren Antonio Ciardirgy (1832), Aristace-Azarian (1848) gibi çoklu sözlük çalışmaları devam etse de Türkçe öğretim kitabı ancak yüzyıl sonunda, Angelo Scanziani tarafından yazılmıştır.

Saray tercümanı Angelo Scanziani'nin İtalyanlara Türkçe öğretmeyi amaçlayan ve Türkiye'deki İtalyan okullarında kullanılmak üzere hazırladığı Grammatica Turca adlı eseri 1890'da çıkarken, yine İtalyanlara Türkçe öğretmek için düzenlediği Ameli ve Nazarî Sarf u Nahv-i Lisân-ı Osmânî, İtalyanca adıyla "Lingua Turca" adlı kitabı da, 1900 yılında İstanbul'da yayınlanır (Karakartal, 2002, s.49).

2.2.2 İtalya'daki Türklük Bilimi Geleneği ve Yakın Dönemde Yazılan Türkçe Öğretim Kitapları ile Sözlükler

İtalyanların Türklerle ilk karşılaşmasından 20. yüzyıla kadar geçen zaman içerisinde klasik dönem olarak nitelendirilebilecek ve Türklük bilimi alanında incelenebilecek İtalyanlar tarafından yazılmış Türkçe öğretim kitapları, sözlükler, tarih ve gezi yazıları önemli bir birikim oluşturmuştur.

İtalya’da Türklük bilimi üzerine 19. yüzyılın sonlarında başlayıp özellikle 20. yüzyılın ilk yarısını kapsayan sürede önemli sayılabilecek, çağdaş anlamda oluşmuş birikimden söz edilebilir. Özellikle Luigi Bonelli ile başlayan bir Türklük bilimi geleneği İtalya’da etkili olmuş ve birçok önemli yapıtın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Şekil 6: Luigi Bonelli, Il Turco Parlato, 1910

1865’te Brescia’da doğan Luigi Bonelli, İtalya’da çağdaş bir Türklük bilimi disiplinin kurulmasında önemli bir paya sahiptir. (Karakartal, 1996, s. 260). Türkçeyle birlikte Arapça ve Farsça da bilen Bonelli, 1892’de *Istituto Orientale di Napoli*’de (Napoli Doğu Enstitüsü) Türkçe profesörlüğü yapmaya başlamıştır. Türk dili, edebiyatı ve tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Doğu bilimci, ayrıca alandaki iki önemli ardılı Ettore Rossi ve Alessio Bombaci ile birlikte İtalya’daki çağdaş Türkoloji geleneğini de bir bakıma başlatan kişi olmuştur.

Şakiroğlu, (1992, s. 283) Bonelli'nin özellikle Venedik ve Kahire arşivlerinde yaptığı çalışmalara dikkat çekmiş, bu arşivlerde bulunan Türklerle ilgili birçok belgeyi bu araştırmacının düzenlediğini belirtmiştir.

Bonelli, Türkçe üzerine birçok yazısının yanında, 1899 yılında *Elementi di Grammatica Turco Osmanli con Paradigmi'yi*, 1910 yılında *Il Turco Parlato*'yu, 1939 yılında *Lessico Turco-Italiano*'yu, 1942 yılında ise *Manuale di Conversazione Italiano-Turco*'yu yazmıştır. Şakiroğlu (1992) Luigi Bonelli'nin yapıtlarını şu şekilde değerlendirmiştir;

İlk eserleri arasında bulunan *Elementi di grammatica turca, con paradigmi e glossario* (Milano 1899) ve S. Jasigian ile birlikte 1910'da yayımladığı *Il turco parlato. Cenni grammaticali, dialoghi e vocabolario italiano-turco*, Türk dili tarihi üzerinde çalışanların çok değer verdikleri eserler arasında sayılmaktadır. Bu eserler her ne kadar günümüzün dili için biraz eskimiş iseler de Türkçe'nin tarihî gelişmesi üzerine yapılan çalışmalar arasında özel bir yere sahiptirler (s.282).

Ettore Rossi ise, Bonelli'nin ardından Türkçe üzerine en çok çalışma yapan İtalyan Doğu bilimcilerin başında gelir. 1894'te Milano'da doğan Rossi, Şakiroğlu'na (2008 ss. 174-175) göre edebiyat eğitimini yarıda bırakarak Trablusgarp Savaşı'nda asker olarak görev yapmıştır. Savaş yıllarında önce Arapça, sonrasında da Türk askerlerden Türkçeyi öğrenmiştir. Bu savaş Rossi'nin hayatına da bir bakıma yön vermiş, ülkesine döndükten bir süre sonra, Roma'da *Istituto per l'Oriente*'de Doğu dilleri ve kültürleri üzerine çalışmaya devam etmiştir.

1939'da Roma'da basılan *Manuale di Lingua Turca. Vol I. Grammatica Elementare, Esercizi, Vocabolarietti* adlı Türkçe dil bilgisi kitabı uzun zaman İtalyan üniversitelerinde ilgili bölümlerde okutulmuştur. Aynı kitabın ikinci cildi ise yazarın ölümünden sonra, 1964'te, Roma'da *Manuale di lingua turca. 2: Etimologia, sintassi, stilistica, metrica, note di Osmanli* adıyla yayımlanmıştır.

Şekil 7: Manuale di Lingua Turca I, Grammatica Elementare, Esercizi, Vocabolarietti.

Güneşdoğdu (2020, s. 59) Rossi'nin akademik çalışmalarının tarih ağırlıklı olsa da dil, edebiyat, kültür ve din tarihi gibi farklı alanlarda olduğunu belirtmiştir. Rossi'nin Venedik Kütüphanesi'ndeki Türkçe el yazması yapıtların dizelgesini çıkarması ve yine Vatikan Kütüphanesi'nde bulunan Dede Korkut kitabının çevirisini yapması önemli çalışmaları arasında gösterilebilir.

20. yüzyılın ilk yarısında İtalya'da yazılan diğer Türkçe öğretim kitaplarına bir diğer örnek Francesco da Scandiano'nun 1932'de yazdığı *Practico di Lingua Turca Moderna*'dır. Sözlük olarak da Angelico da Smirne'nin 1955'te yazdığı *Nuovo Dizionario Turco-Italiano* alana katkı sunmuştur.

Rosita D'Amora'nın 2012 yılında yazdığı ve bu çalışmada ayrıntılı olarak incelenecek olan *Corso Lingua di Turca* adlı kitabı ise yine bir İtalyan tarafından yazılmış güncel nitelikte Türkçe öğretimi ders kitabı olma özelliğini taşımaktadır.

Günümüzde İtalya'daki üniversitelerde okutulan ders kitabı, bu özellikleri göz önüne alınarak araştırma konusu yapılmıştır.

2.2.3. Günümüzde İtalya'da Türkçe Öğretimi

İtalyanların bu alandaki dikkate değer tarihsel birikimlerine rağmen, günümüzde İtalya'daki Türkçe öğretimi adına, özellikle akademik kurumlarda İtalyanlarca yürütülen yoğun bir etkinlikten bahsetmek zordur.

Venedik'in Ca' Foscari Üniversitesi ve Napoli'nin L'Orientale Üniversitesi'dir. İkisi de eski ve prestijli devlet üniversiteleridir. Bu üniversiteler, Orta Doğu dilleri ve kültürleri bölümü çerçevesinde Türk dili, edebiyatı ve tarihi dersleri de vermektedir; fakat Türkoloji diye ayrı bir bölüm yoktur (Pellegrini, 2018, s.74).

Yine Pellegrini'nin aktardığı bilgiye göre bu iki üniversite dışında La Sapienza, Floransa, Salento ve La Cattolica üniversitelerinde de farklı bölümler ya da kurslar altında Türkçe dersleri okutulur.

Türkiye Cumhuriyeti Roma Büyükelçiliği, (Türkiye – İtalya Eğitim İlişkileri Notu, 2017) İtalya'da ilerleyen dönemde dört yıllık Türk dili ve edebiyatı eğitimi veren bölümlerin kurulmasına önem verildiğini ve bu konuda farklı İtalyan üniversiteleriyle temaların sürdürüldüğünü bildirilmiştir.

2007 yılında Türkçeyi, Türk kültürünü ve sanatını yurt dışında tanıtmak için bir kamu vakfı olarak kurulan Yunus Emre Enstitüsü, İtalya'daki kültür merkezini ise 2014 yılında Roma'da açmıştır (Yunus Emre Bülteni, 2014, s.46). Merkezin açılması, İtalya'da Türkçe öğretimi adına önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

2.3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARI

Ders kitabı, ilgili öğretim programlarında yer alan hedefler ve açıklamalar doğrultusunda öğretim malzemelerinin seçilerek düzenlendiği, sınıf içindeki öğretim sürecini, yöntem ve teknikleri, araç gereç kullanımını belirleyen öğretim aracıdır (Genç, 2010, s.10).

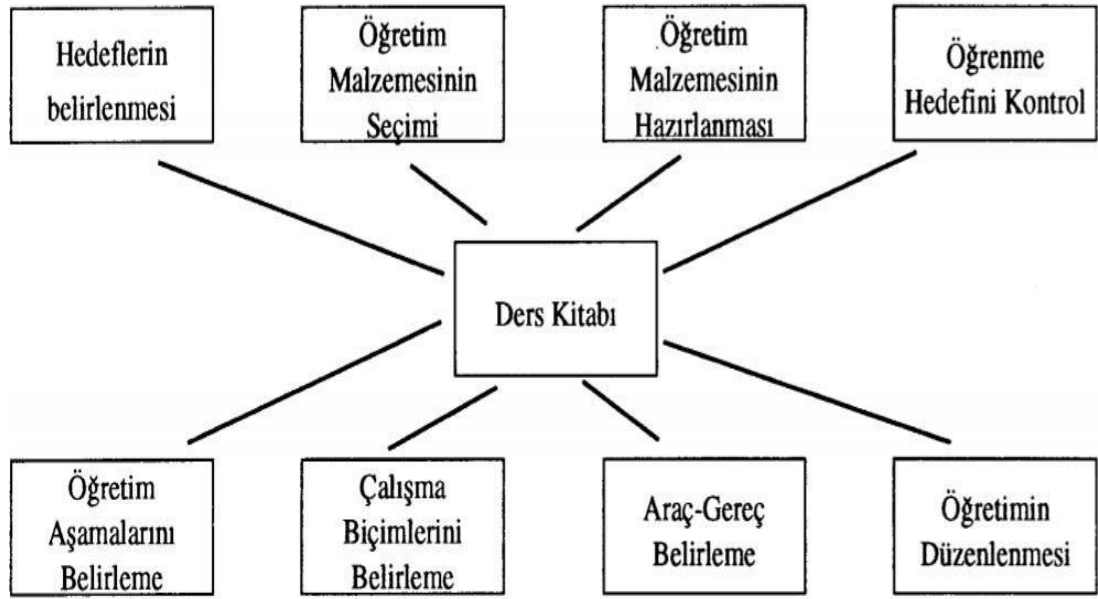
Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders gereçleri arasında ders kitapları yadsınamaz bir önemdedir. Dil öğrenme sürecini birçok açıdan şekillendiren, öğrencilerle birlikte öğreticilere de bir tür rehber olan yabancı dil öğretim kitapları, bu süreçte temel bir işlev görür. Genç (2002, s.74) ders kitaplarının söz konusu işlevini “Sınıf içi etkinliklerin

saptanmasına, düzenlenmesine; hedeflere erişilip erişilmediğinin kontrolüne ve ölçülmesine yardımcı olur.” şeklinde tanımlar.

Yabancı dil öğretiminde öğrenciye kazandırılması hedeflenen bilgi ve beceriler, ders kitaplarının ön gördüğü düzende somutlaştırılarak sunulur. Bu bakımdan ders kitabı, akademik olarak dayandığı ders programının, öğretimin gerçekleştiği sınıf ortamındaki görünür çıktısıdır. Yabancı dil öğrencileri, dil öğrenme süreçleri boyunca farklı dil öğretim gereçlerinden yararlınsalar dahi, özellikle bir programa dayanan ve öğretim kurumu içerisinde gerçekleşen dil öğretiminde öncelik ders kitaplarındadır.

Yabancı dil öğretiminde de kullanılan ve süregelen bir gelişme gösteren tüm teknolojik desteklere ve değişimlere rağmen ders kitapları, temel bir ders gereci olmaya devam etmiştir. Ancak bu durum, özellikle günümüzde ders kitabının nasıl algılandığı sorusunu da beraberinde getirir. Bir yabancı dil öğretim ders kitabı, aslında tekil bir kaynaktan çok, bir öğretim seti olarak görülmeye başlamıştır. İlgili dilde ve seviyedeki ders kitabının yanında, yardımcı alıştırma kitabı, dinleme etkinlikleri için işitsel araçlar, öğretmen kılavuzu gibi gereçleri de içeren öğretim setleri, ders kitabı algısının da içinde yer alır.

Ders kitaplarının yabancı dil öğretiminde taşıdığı önem, bu konunun üzerine yapılan çalışmaları da artırmış ve araştırmacıları, ilgili öğretim programlarıyla uyumlu, öğretim sürecinde verimli ve etkin bir ders kitabının nasıl olması gerektiği ayrıca söz konusu ders kitaplarının öğretim ve öğrenim süreci üzerindeki etkilerini düşünmeye zorlamıştır. Bununla birlikte ders kitaplarının içermesi gereken bileşenler de bir diğer araştırma konusudur. Kast ve Neuner’e göre (1994, s. 8) ders kitapları öğrenim süreci ve yöntemleri açısından farklı bileşenleri içerir.

Şekil 8: Ders Kitabı (Kast ve Neuner 1994, s. 8)’den aktaran Genç (2002, s. 75).

Richards, ders kitaplarının dil öğretiminde kullanılmasının yararlarını şu şekilde sıralamıştır;

1. Program için sistematik bir müfredat ve altyapı sağlar.
2. Öğretim sürecinin farklı sınıf ve öğrenme ortamlarında standartlaşmasına yardımcı olur.
3. Denenmiş öğrenme ilkelerine dayandıklarından öğretim sürecinin kalitesini korur.
4. Çeşitli öğrenme kaynakları (CD, ses kayıtları, kaset, video vb.) sunar.
5. Öğreticiyi ders malzemesi hazırlama yükümlülüğünden kurtararak zaman tasarrufu sağlar.
6. Ana dili hedef dil olmayan öğretmenler için doğru dil modelleri ve dil girdileri sağlar ve yardımcı olur.
7. Sınırlı deneyimi olan öğretmenlere kılavuz görevi görerek, öğretici eğitiminin bir parçası olarak kabul edilebilirler.
8. Öğretici ve öğrencilere görsel zenginlik sunarlar ve bu bakımdan dikkat çekicidirler” (2001, ss. 1-2).

Sıralanan bu özellikler aynı zamanda yabancı dil öğretimi için hazırlanacak bir ders kitabının hangi niteliklere sahip olması gerektiği hakkında da fikir verir. Öğretim sürecini bütünüyle kapsayan, bugün için vazgeçilmez bir kılavuzluk işlevi gören ders kitapları, dört temel dil becerisinin yanında dil bilgisi öğretimini de doğrudan ya da

örtük bir şekilde içerir. Kendi içerisinde taşıdığı düzene ve ilgili dil düzeyine göre hazırlanmış ders kitapları, akademik anlamda beslendikleri yaklaşım ve yöntemi sınıf içinde yansıtması ve öğretim/öğrenime yön vermesi beklenen ders gereçleridir. Ders kitaplarının taşınması gereken özellikler Hengirmen'nin (1993) geçerliliğini günümüzde de koruyan tespitiyle şu şekildedir.

1. Kitaptaki metin, diyalog ve dil bilgisi alıştırmaları temel söz varlığına göre yazılmalıdır. Çünkü temel söz varlığı insanın yaşantısındaki birinci derecede önem taşıyan sözcüklerden oluşmaktadır.
2. Kitaplardaki konuların günlük hayatta iletişim yönünden en çok ihtiyaç duyulan konulara göre sıralanmış olması gerekir.
3. Kitaptaki konular öğrencinin dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik olmalı bunun yanında dikte ve dil bilgisine de bu temel becerilerin gelişmesine yardımcı olmak üzere yer verilmelidir.
4. Dil seviyeleri olan Temel I, II; Orta I, II; Yüksek I, II için ayrı ayrı kitaplar hazırlanmalıdır.
5. Kitaplardaki konuların öğrenilmesini kolaylaştırmak ve öğretimi zevkli hale getirmek için resim, karikatür ve fotoğraf gibi görsellere yer verilmelidir.
6. Yabancı dil öğretimi konusunda yazılmış kitaplara ek olarak anahtar kitaplar, dil bilgisi, dil bilgisi alıştırmaları kitapları ve sözlükler gibi yardımcı kitaplar hazırlanmalıdır.
7. Öğretimi zevkli ve daha kolay bir biçimde gerçekleştirmek için ses ve görüntü imkânı veren materyallerin kullanılması gereklidir Hengirmen (1993)'den aktaran İşcan (2019, ss. 267-268).

Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının yetersiz kaldığı ya da zayıf olduğu yönlerden de ayrıca bahsetmek gerekir. Ders gereçleri içerisinde önemli bir alanı kaplasa da ders kitaplarının zayıf olduğu ve ders kitabı hazırlayıcıları ile öğreticilerin üzerinde düşünmesi yönlerin varlığı da bilinmektedir. Bu konuda Richards (2001), ders kitaplarının zayıf kaldığı noktaları şu şekilde açıklamıştır;

1. Ders kitapları, günlük hayatta sık karşılaşılmayan ya da gerçek karşılığı olmayan dil kullanımını içerebilir.
2. İçeriği yüzeyselleştirip değiştirebilir. Genellikle idealize edilmiş bir dünya görüşünü sunan ve normalleştiren ders kitapları, gerçek hayatı yansıtmada yetersiz kalabilir.
3. Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayamayabilir. Genellikle uluslararası pazar için yazılan ticari ders kitapları öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarından uzak bir yapıda olabilir.

4. Öğreticinin yapabileceklerini sınırlayabilir bir yapıda olabilirler. Ders kitaplarının temel, tek ders malzemesi olarak kullanılması öğretmenin yaratıcılığını kısıtlayabilir.
5. Ticari ders kitapları dünyanın birçok ülkesinde öğrencilere ciddi bir maddi yük getirebilir (Richards, 2001, s. 2).

Yabancı dil öğretim kitapları üzerine düşünülmesi bir diğer önemli başlık ise hazırlanan kitabın hedef kitesidir. Öğrencinin yaşına, kaynak dile ya da özel ihtiyaçlara uygun hazırlanması mümkün olan ders kitapları, yazılış amacına uygun olarak düzenlenebilmektedir. Ders kitaplarının yaş kıstası göz önüne alınarak çocuk, genç veya yetişkin öğrencilere yönelik hazırlanması hedef kitleyi belirleyen farklılıklardan olacağı gibi, kitabın kaynak ya da hedef dille yazılmış olması da yine hedef kitleyi belirleyebilir.

Ataş (2020, s. 311) günümüzde yabancı dil öğretim kitaplarının genellikle belirli bir hedef gruba yönelik yazılmadığını belirtmiştir. İthal ders kitabı olarak tanımlanan söz konusu bu ders kitapları, belirli bir dil konusunu gruba, bölgeye ya da ülkeye göre değil, ondan öğrenim sürecinde akademik olarak yararlanan ve farklı dil ve ülkelerden yabancı dil öğrencilerinin benzer düzeyde yararlanabileceği şekilde kurgulanır. Bu yaklaşımın başlıca nedenlerinden biri ise yabancı dil ders kitaplarının ticari kaygılarla hazırlanıyor oluşudur. Ünver ve Genç (2009, s.331) ise ithal ders kitaplarının “Geniş bir kesime yönelik yazıldığından özel olarak belirli bir hedef grubun öğrenme koşulları, alışkanlıkları, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmaz. Aslında bu kitaplarla sadece kitap değil, kitabın dayandığı konsept, yöntem de tercih edilmiş olur.” şeklinde olumsuz bir açıdan değerlendirmiş ve ilgili çalışmalarında ithal ders kitaplarının ilgili uzmanlar tarafından “yerelleştirilmesini” savunmuştur.

İthal ders kitaplarından farklı olarak yerel ders kitapları ise;

Belirli bir ülkenin belirli bir yöresinde yabancı dil öğrenenlerin isteyenlerin ihtiyaçları, kültürel özellikleri ve öğretim programları dikkate alınarak yazılmış kitaplardır ve genellikle o ülkenin yazarları veya ilgili makamlarının oluşturduğu komisyonlar tarafından hazırlanmaktadır (Ataş, 2020, s. 311).

2.3.1. Yabancı Dil/İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları

Günümüzde Türkçe, ikinci dil olarak yurt içinde, yabancı dil olarak ise yurt dışında öğretilmektedir. Türkçenin ikinci dil olarak öğretimi, Türkçe öğretimine yönelik Türkiye’de hazırlanan kitaplarla gerçekleştirilmektedir.

O dönemki adıyla Robert Koleji Yüksekokulu, bugünkü adıyla Boğaziçi Üniversitesi, 1958-1960 yıllarında yabancı öğretim görevlileri ve öğrencilere yönelik derslere başlamış, bu konuda öncü olmuştur. Ankara Üniversitesi de 1963-1964 yıllarında yabancılara yönelik Türkçe öğretimine başlamıştır. O tarihten bu yana yazılan bazı önemli kitaplara; Kenan Akyüz’ün *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri, Konuşma, Okuma* (1965), Hamza Zülfikar’ın *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi* (1969), Sermet Sami Uysal’ın *Yabancılara Türkçe Dersleri, Konuşma, Okuma ve Dil Bilgisi* (1979), Kaya Can’ın *Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri* (1981) ve Hikmet Sebüktekin’in *Yabancılar İçin Türkçe: Dilbilimsel Bir Yaklaşım* (1982) kitapları örnek olarak verilebilir (Durmuş, 2013, ss.108-109).

1984 yılında Ankara Üniversitesi, 1992 yılında Ege Üniversitesi, 1994 yılında ise Gazi Üniversitesi bünyesinde Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) kurulmuştur. Söz konusu bu dil merkezleri tarafından yayımlanan *Yeni Hitit, Gazi Yabancılar İçin Türkçe* gibi Türkçe öğretim setleri de yurt içinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Günümüzde birçok farklı üniversiteye bağlı olarak etkinlik gösteren Türkçe dil merkezleri, ikinci dil olarak Türkçe öğretiminin kuramsal düzeydeki temsilcileri konumundadır.

2007 yılında kurulup 2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsü ise *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti*’ni yayımlamıştır. Her dil düzeyinde Türkçe öğretimi yapan merkez, derslerinde diğer kültür merkezlerinde olduğu gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’ni kullanmaktadır.

Şekil 9: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti

Geçmişten günümüze Türkçenin ekonomik, sosyal, politik ve başka birçok farklı nedenle yurt dışında da öğretildiği, öğrenildiği bilinmektedir. Bu ülkelerden bir de geçmişten günümüze Türklerle çeşitli platformlarda iş ve işbirliği yapan İtalya'dır. Günümüzde Roma Yunus Emre Enstitüsü *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti* okutulmasına karşın İtalyan üniversitelerinde ve kurs merkezlerinde okutulan Türkçe derslerinde özellikle İtalya'da yazılan kitapların tercih edildiği bilinmektedir. Türkiye'de İtalyanca öğretimi üzerine birçok yayını bulunan Asım Tanış, aynı zamanda İtalya'da Türkçe öğretimi üzerine tanınan bir isimdir. 1975'te ilk baskısını yapan *Corso di Lingua Turca Moderna*, uzun yıllar çağdaş kaynak sıkıntısının yaşandığı alanda önemli bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

Şekil 10: Corso di Lingua Turca Moderna ve Lezioni di Turco

Son dönemde İtalya’da Türkçe öğrenmek isteyenlerin tercih ettiği bir diğer kaynak ise Roma La Sapienza Üniversitesi Türkçe okutmanı Fatma Emine Umur’un 2013 yılında ilk baskısını yapan *Lezioni di Turco* adlı kitabıdır. Bu çalışmanın konusu olan *Corso di Lingua di Turca*’nin ise İtalya’da Türkçe öğretimi konusunda en çok tercih edilen yerel yabancı dil ders kitabı olduğu bilinmektedir. Bu kitapların yanında, Türkiye’de Türkçe öğrenen İtalyanlar için yazılan, Hakan Yılmaz imzalı *Imparo Il Turco 1-2* adlı kitaplara da değinmek önemli olabilir. DİLMER tarafından yayımlanan bu kitaplar, dil bilgisi öğretiminin özet tablolarla yapıldığı ve bol dil bilgisi alıştırmaları içeren yapısıyla bilinir. Alıştırma yönergeleri ve açıklamalar İtalyanca yazılmıştır.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu çalışmada, İtalya’da Türkçe öğretiminde kullanılan *Corso di lingua turca* adlı Türkçe öğretimi ders kitabının görselleri, metinleri, dil bilgisi ve sözcük öğretimi, dili, alıştırmaları, kültür öğeleri ve yöntemi değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yüksek lisans çalışmasının bu bölümünde ise araştırma deseni, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması üzerine bilgiler sunulacaktır.

3.1. ARAŞTIRMA DESENİ

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018, s.41), nitel araştırmanın kapsayıcı bir tanımını yapmanın zorluğuna değinerek, özellikle gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yollarının kullanıldığı bir araştırma olarak kabul edilebileceğini belirtmişlerdir. Creswell’e göre ise;

Bir problemi araştırmak için, nitel araştırmacılar; araştırmada, çalışmadaki insan ve yerlere duyarlı olan doğal ortamdaki veri koleksiyonlarını ve hem tümevarım hem de tümdengelimli, örüntü ve temalar kuran veri analizlerini içeren nitel bir yaklaşım kullanırlar. Nihai yazılı bir rapor veya sunum; katılımcıların seslerini, araştırmacının derin düşüncelerini, problemin kompleks bir açıklama ve yorumlamasını, ve literatüre katkısını veya değişim çağrısını içerir (Creswell, 2013, s.44).

Bu bilgilerin doğrultusunda nitel araştırma yapan bir araştırmacının görevini ise Gürbüz ve Şahin şu şekilde açıklamıştır; “Nitel araştırmalarda araştırmacı verileri düzenler, tasnif eder, sentezler, örüntüler çıkarır ve bu işlemler sonucunda kavramlara ulaşır ve bulguları raporlaştırır” (Gürbüz ve Şahin, 2017, s. 431).

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada öncelikle konuyla ilgili verilere ulaşmada doküman analizi uygulanmıştır. “Doküman incelenmesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189).

Nitel araştırmacının gözlem ve görüşme gibi yolları kullanamadığı durumlarda önemli bir bilgi edinme yolu olan doküman analizi, araştırma konusunu içeren yazılı ya da görsel gereçlerin değerlendirilmesine dayanır. Araştırmanın amaçladığı olgu hakkında eldeki gereçlerden anlam çıkarmayı, onlarından yola çıkarak bilgi üretmeyi ve yorumlamayı doküman analizi olanaklı kılar (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189; Metin, 2015: 363; Wach, 2013; Corbin ve Strauss, 2008).

Çalışmada *Corso di lingua turca* adlı ders kitabında doküman analiziyle toplanan ve değerlendirilen veriler ise içerik analizi ile daha ayrıntılı olarak incelenmiştir. “İçerik analizinin amacı ise metinlerdeki içeriğin ne anlama geldiğini, temel vurgusunun ne olduğunu ortaya çıkarmak ve bu bağlamda yorumlamaktır. Kısaca bu tekniğin ana düşüncesi; sözel, yazılı ve diğer materyalleri sistematik şekilde analiz etmektir” (Bal, 2013, s.179).

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.242).

3.2. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın veri kaynağı *Corso di lingua turca* adlı Türkçe öğretimi ders kitabıdır. Araştırmanın verileri ise ders kitabının görselleri, metinleri, dil bilgisi ve sözcük öğretimi, dili, alıştırmaları, kültür öğeleri ile yöntemi başlıklarında incelenen ve ders kitabını oluşturan öğelerdir. Bu öğelerin belirlenmesi için veri kaynağına başvurulmuş, analizi yapılmış ve bulgularda gösterilen başlıkların altında kitabın içeriği dizelgelenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı araştırmacıdır.

3.3. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada bulgular bölümünde tümevarım yoluyla üretilen sorularla ders kitabı inceleme ölçeği oluşturulmuştur. Ölçekteki sorularla ders kitabındaki görsel öğelerin genel yapısı, dil bilgisi öğretimiyle ilişkilendirilmesi, kullanım sıklıkları ve hedef kültürü yansıtırma durumları incelenmiştir. Metinlerle ilgili sorularda, metinlerin kurgu ya da özgün özellik taşıma durumları, günlük yaşamı ve hedef kültürü yansıtırma biçimleri önemsenmiştir. Dil bilgisi öğretimiyle ilgili üretilen sorularda ise ders kitabında bulunan dil bilgisi konuları, bu konuların veriliş biçim ve düzenlerinin anlaşılması amaçlanmıştır. Kitabın diliyle ilgili sorularda ise kaynak ve hedef dilin kullanım oranlarına, hedef dildeki sözcüklerin nasıl açıklandığına, kullanılan dil bilgisi terimlerine dikkat edilmiştir. Sözcük öğretimiyle ilgili oluşturulan sorularda, bu amaçla ders kitabında kullanılan alıştırmalar ve kitap içindeki ilgili bölümlere yönelik yanıtlar

aranmıştır. Buna benzer olarak alıştırma sorularının incelenmesi için oluşturulan sorularda ise alıştırma sorularının hangi düzen ve başlıklarda verildiği, türleri ve bu türlerin kullanım sıklıklarına göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ders kitabındaki hedef kültür olan Türk kültürünün nasıl yansıtıldığı ile ilgili üretilmiş sorularda ise hangi kitap bileşenlerinin bu öğeleri taşıdığı ve niteliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Son olarak ders kitabının hangi yabancı dil öğretimi yöntemlerini dikkate alarak hazırlandığını ortaya koymak için bu yönde sorular üretilmiştir. Veri analizi aşağıda verilen başlıklardaki ders kitabı değerlendirme ölçütlerini yanıtlamaktadır;

Ders kitabının görselliği;

- Ders kitabındaki görsel unsurların genel yapısı nasıldır?
- Ders kitabında kullanılan görseller dil bilgisi öğretimiyle ilişkilendirilmiş midir?
- Ders kitabında görsellerin kullanım sıklığı nasıldır?
- Ders kitabında kullanılan görselleri hedef kültürü yansıtır bir yapıda mıdır?

Ders kitabının metinleri;

- Ders kitabında özgün ve kurgu metne ne kadar yer verilmiştir?
- Ders kitabında kullanılan metinler günlük yaşamı yansıtmakta mıdır?
- Ders kitabında Türkiye ve Türk kültürüne yönelik metinlere yer verilmiş midir?
- Ders kitabında kullanılan özgün metinler hangileridir?
- Ders kitabında ayrıca yazınsal metinlere yer verilmiş midir?

Kitaptaki dil bilgisi öğretimi;

- Dil bilgisi, ders kitabında hangi bölüm ya da kısımlarda ve hangi başlıkta bulunmaktadır?
- Kitapta hangi dil bilgisi konularına yer verilmiştir?
- Kitapta dil bilgisi alıştırma sorularına hangi ölçüde yer verilmiştir?
- Dil bilgisi konuları hangi düzende sıralanmıştır? (Düz ya da sarmal.)
- Dil bilgisi nasıl anlatılmıştır? (Tümdengelim ya da tümevarım.)

- Dil bilgisi anlatımlarında görsellikten yararlanılmış mıdır?
- Dil bilgisi konularını belirtmede ve açıklamalarda kaynak dil İtalyanca kullanılmış mıdır?

Kitaptaki sözcük öğretimi;

- Kitaptaki metinlerde geçen yabancı sözcükler nasıl açıklanmaktadır?
- Kitaptaki dil bilgisi terimleri nasıl açıklanmaktadır?
- Sözcük öğretimine yönelik alıştırmalar ve etkinlikler var mıdır?
- Kitapta bir sözlükçe bulunmakta mıdır?

Ders kitabındaki alıştırmalar;

- Ders kitabındaki alıştırmalar hangi düzende ve başlıklarda verilmiştir?
- Kullanılan alıştırmaların türleri nedir?
- En çok hangi türdeki alıştırmalara yer verilmiştir?
- Alıştırmaların yönergeleri hangi dilde yazılmıştır?

Ders kitabındaki kültür öğeleri;

- Ders kitabının hangi bileşenleri hedef kültürü (Türk kültürü) içermektedir?
- Ders kitabında kültürlerarası yaklaşım dikkate alınmış mıdır?
- Ders kitabında hangi kültür unsurlarına yer verilmiştir?
- Kültür unsurları Türk kültürünü yansıtmakta yeterli midir?

Ders kitabının yöntemi;

- Ders kitabının hazırlanmasında hangi yabancı dil öğretim yöntemi dikkate alınmıştır?
- Ders kitabında kullanılan yöntem dil bilgisi öğretimine ve alıştırmalara nasıl yansıtılmıştır?
- Ders kitabında hazırlanmasında kullanılan yöntem seçilen metinleri etkilemiş midir?

4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde ders kitabının doküman ve içerik analiziyle incelenmesinden elde edilen bulgular, çalışmanın araştırma soruları temelinde değerlendirilerek yorumlanmıştır. Bulguların yorumlanmasında alanyazından yararlanılmış ve ders kitabının yapısı, belirlenen konu başlıklarında tartışılmıştır.

4.1. DERS KİTABININ GENEL YAPISI

Corso di lingua turca “*Livelli A1-B1 del Quadro Comune Europeo di Riferimento delle Lingue*”, İtalya’nın Lecce şehrindeki L’Università del Salento’da kitabın yazıldığı dönemde Türk dili ve edebiyatı doçenti olarak görev yapan Rosita D’Amora tarafından hazırlanmıştır. 1 Haziran 2012 tarihinde, Milano merkezli yayınevi Hoepli (*Editore Ulrico Hoepli Milano*) tarafından İtalya’da basılmıştır. Kitaptaki çizimler ise Alessio Pastorello’ya aittir.

Şekil 11: *Corso di lingua turca*’nın kapak resmi.

Birinci hamur kâğıda basılan kitabın boyutu 19,5x26 cm'dir. Ders kitabı kapak, içindekiler sayfası ve ön sözü kapsayan, Romen rakamlarıyla numaralandırılmış ilk 16 sayfa (XVI) dışında toplam 366 sayfadan oluşmaktadır.

Günümüz yabancı dil öğretim kitaplarında ya da öğretim setlerinde sıkça rastlanan öğretmen kılavuzu, öğrenci çalışma kitabı gibi ek kitapları bulunmayan *Corso di lingua turca*, tek bir kitaptan oluşmaktadır

İçerikteki tüm görseller siyah beyazdır. Yalnızca kapakta mavi renk de kullanılmıştır. Ses CD'si, koruyucu zarfla birlikte arka kapağın iç kısmına yapıştırılmıştır. Ses kayıtları, kitap künyesindeki bilgilendirmeye göre *Centro di Ricerca Interdisciplinare sul Linguaggio 'da (CRIL)* yapılmıştır. Toplam ses kaydı sayısı 48'dir.

AOÖÇ ölçütleri temel alınarak hazırlanan kitap, söz konusu metnin, kitabın yazıldığı tarihte geçerli olan tanımını uyarınca A1, A2 ve B1 dil düzeylerini kapsamaktadır. *Corso di lingua turca*, yazarın ön sözünün (*Prefazione*) ardından Türkçe hakkında genel tarihsel ve dil bilgisel açıklamaları yaptığı Türk Diline Giriş (*Introduzione alla lingua turca*) kısmıyla başlar.

18 üniteden oluşan kitap, her ünite için belirlenmiş farklı bir tema çevresinde şekillenir. Ünite başlangıçlarında belirlenen temaya uygun bir metin konulmuş ve bu metinler ses CD'sinde seslendirilmiştir. Dil bilgisi açıklamaları ise İtalyanca yapılmıştır. Konuları pekiştirmek için boşluk doldurma, eşleştirme, soru-yanıt, bulmaca gibi alıştırmalara yer verilmiştir. Her üniteye ilgili konu ya da sözcük bilgisini desteklemek için çizim ağırlıklı görseller bulunmaktadır.

Ünitelerin adları kaynak ve hedef dilde olmak üzere iki dilli yazılmış, her ünitenin başlangıcında içerikte anlatılacak dil bilgisi konusunun yer aldığı kurgu metinler konulmuştur. Metinlerin ardından ilgili dil bilgisi konusu açıklanmıştır. Açıklamaların ardından ise dil bilgisi ve dil geliştirme alıştırmaları olmak üzere iki ayrı alıştırma başlığında, işlenen konunun öğrencilerce pekiştirilmesi amaçlayan alıştırmalara yer verilmiştir.

Kitabın sonundaki Ekler (*Appendici*) bölümünde ise sırasıyla örnek fiil çekimlerine, ad durum eklerinin kullanımına örnek vermek için verilmiş bazı fiillerin listesine, bağlaç ve zarf listesine, bazı pekiştirme sıfatlarını da içeren sıfatlar listesine ve Türkçe-İtalyanca sözlükçeye yer verilmiştir. Ekler bölümünün sonunda, ses CD'sinin

kullanımını kolaylaştırmak amacıyla, kayıtların ilişkilendirildiği ünite ve sayfa numaralarının verildiği bir dizelge yer almaktadır.

TRACCIA	UNITÀ	CONTENUTO	PAGINA
27	7	Esercizio	129
28	8	Testo 1	132
29	8	Esercizio	146
30	8	Esercizio	147
31	9	Testo 2	149
32	9	Esercizio	161
33	10	Testo 1	163
34	10	Esercizio	179
35	11	Testo 1	182
36	11	Esercizio	196
37	12	Testo 1	199
38	12	Esercizio	208
39	13	Testo 1	213
40	13	Esercizio	229
41	14	Esercizio	245
42	15	Testo 1	248
43	15	Esercizio	261
44	16	Testo 1	266
45	16	Esercizio	278
46	17	Testo 1	281
47	18	Testo 1	299
48	18	Esercizio	313

Şekil 12: Ses CD'sinin içeriğini gösteren İtalyanca hazırlanmış dizelgeden bir örnek (s.366).

Kitabı destekleyecek herhangi bir teknolojik eklenti ya da video bulunmamaktadır. Ayrıca kitaba çevrim içi erişim seçeneği de yayınevi sayfasında sunulmamıştır. Yayınevi, yalnızca kitaptaki alıştırma sorularının yanıt anahtarının bulunduğu dosya ekini <https://www.hoepli.it/libro/corso-di-lingua-turca--audio-cd/9788820351151.html> link adresiyle çevrim içi erişime açmıştır.

Kitabın İtalyanca ağırlıklı hazırlanmış içindekiler sayfaları (*Indice*) şekillerdeki gibidir;

Indice

ABBREVIAZIONI	XIII
PREFAZIONE	XV
Introduzione alla lingua turca	1
1 Che tipo di lingua è il turco?	1
2 L'alfabeto turco	2
3 La pronuncia delle consonanti	3
4 La pronuncia delle vocali	4
5 L'armonia vocalica	4
5.1 L'armonia vocalica e i suffissi	5
6 L'alternanza consonantica	6
6.1 L'alternanza di singole consonanti con doppie consonanti	9
7 La perdita della vocale	10
8 L'apostrofo	10
9 L'accento	11
9.1 L'accento circonflesso	11
10 L'uso delle maiuscole	12
Öyle mi? Atatürk e la "rivoluzione dell'alfabeto"	14
UNITA1 Merhaba Ciao	16
Metin 1 Testo 1	16
Metin 2 Testo 2	18
Dilbilgisi Grammatica	19
1 Il nome	19
2 Il genere	20
3 Il numero: il suffisso del plurale <i>-ler</i>	21
4 Altre forme plurali	22
5 Altri usi del suffisso del plurale	22
6 L'aggettivo	23
7 La posizione dell'aggettivo	23
8 I pronomi personali	24
9 <i>Sen</i> o <i>siz</i> ?	25
10 Il verbo 'essere' al presente	25
11 La congiunzione <i>ve</i> e la particella enclitica <i>de</i>	27
Dilbilgisi Alıştırmaları Esercizi di grammatica	28
Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercizi di lingua	30

Şekil 13: İçindekiler dizininin birinci sayfası. (s.V)

Indice

UNITÀ 2	Türk müsün? Sei turco?	32	
Metin 1	Testo 1	32	
Metin 2	Testo 2	33	
Metin 3	Testo 3	33	
Dilbilgisi	Grammatica	34	
1	La negazione <i>değil</i>	34	
2	La particella interrogativa <i>mi</i>	35	
3	Gli usi della particella interrogativa <i>mi</i>	35	
4	<i>Değil mi?</i>	36	
5	Il suffisso <i>-li</i>	37	
6	Gli interrogativi <i>nereli</i> e <i>neli</i>	39	
7	Gli aggettivi e pronomi dimostrativi: <i>bu, o, şu</i>	39	
Dilbilgisi	Alıştırmaları	Esercizi di grammatica	41
Dil	Geliştirme Alıştırmaları	Esercizi di lingua	44
UNITÀ 3	Ne Var Ne Yok? Come va?	47	
Metin 1	Testo 1	47	
Metin 2	Testo 2	47	
Metin 3	Testo 3	48	
Dilbilgisi	Grammatica	49	
1	La declinazione del nome: il nominativo	49	
2	Il suffisso del locativo <i>-de</i>	50	
3	I suffissi possessivi	51	
4	<i>Var</i> e <i>yok</i>	53	
5	Come esprimere il verbo 'avere'	54	
6	<i>Nere-</i> e i pronomi locativi <i>bura-, ora-, şura-</i> in combinazione con <i>-de</i> e <i>-(s)i(n)</i>	55	
7	I numerali cardinali	56	
8	<i>Tane</i> e i sostantivi che indicano misura e/o tipologia	58	
9	Gli interrogativi <i>kaç</i> e <i>ne kadar</i>	59	
10	Il suffisso <i>-siz</i>	60	
Dilbilgisi	Alıştırmaları	Esercizi di grammatica	60
Dil	Geliştirme Alıştırmaları	Esercizi di lingua	64
UNITÀ 4	Ne İş Yapıyorsunuz? Che lavoro fa?	67	
Metin 1	Testo 1	67	
Dilbilgisi	Grammatica	69	
1	Il presente: il suffisso <i>-(i)yor</i>	69	
2	Il suffisso <i>-me</i> e la forma negativa del presente	71	
3	La forma interrogativa e la forma interrogativa negativa del presente	71	

4 Gli usi del presente.....	72
5 Gli avverbi di tempo	73
6 Il suffisso del dativo -(y)e	75
7 Le posposizioni	76
8 Le posposizioni che richiedono il nominativo	76
9 Gli interrogativi <i>neyle, ne gibi, niçin</i>	78
10 Il suffisso -ci	78
11 Il suffisso -(y)ici	79
12 Il suffisso -lik	80
<i>Dilbilgisi Alıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	82
<i>Dil Geliştirme Alıştırmaları</i> Esercizi di lingua	84
UNITÀ 5 <i>Türkçe Öğrenmek İstiyorum</i> Voglio imparare il turco	88
<i>Metin 1</i> Testo 1	88
<i>Metin 2</i> Testo 2	89
<i>Dilbilgisi</i> Grammatica	90
1 Il suffisso dell'ablativo -den	90
2 Il suffisso del genitivo -(n)in	91
3 Il genitivo dei pronomi personali	92
4 Il genitivo e le posposizioni <i>ilel-(y)le, için, gibi e kadar</i>	93
5 Il verbo <i>iste-</i> 'volere'	93
6 La congiunzione <i>çünkü</i>	93
7 Il suffisso -ce	94
8 Esprimere un punto di vista: il suffisso -ce e la posposizione <i>göre</i>	95
<i>Dilbilgisi Alıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	96
<i>Dil Geliştirme Alıştırmaları</i> Esercizi di lingua	98
<i>Öyle mi?</i> Attenti a quei gesti!	102
UNITÀ 6 <i>Ali'nin Ailesi</i> La famiglia di Ali	104
<i>Metin 1</i> Testo 1	104
<i>Dilbilgisi</i> Grammatica	105
1 Lo stato costruito completo	105
2 Lo stato costruito incompleto	106
3 Gli usi dello stato costruito incompleto	108
4 Esprimere il verbo 'avere' alla terza persona singolare e plurale	109
5 Esprimere una collocazione nel tempo o nello spazio: -den önce e -den sonra	109
<i>Dilbilgisi Alıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	110
<i>Dil Geliştirme Alıştırmaları</i> Esercizi di lingua	113

Şekil 15: İçindekiler dizininin üçüncü sayfası. (s.VII)

Indice

UNITA 7	Tatilde Neler Yaptın? Cosa hai fatto in vacanza?	117
<i>Metin 1</i>	Testo 1	117
<i>Metin 2</i>	Testo 2	117
<i>Dilbilgisi</i>	Grammatica	118
1	Il passato: il suffisso <i>-di</i>	118
2	La forma negativa del passato	119
3	La forma interrogativa e la forma interrogativa negativa del passato	120
4	Gli usi del passato	120
5	Avverbi di tempo che si usano con il passato	121
6	La posizione della particella interrogativa <i>mi</i>	122
7	Il suffisso dell'accusativo <i>-(y)i</i>	122
8	Gli usi del suffisso dell'accusativo	123
9	Esprimere il tempo: <i>-den beri</i> e <i>-dir</i>	124
10	Esprimere un limite temporale o spaziale: <i>-(y)e kadar</i>	125
11	L'interrogativo <i>ne zaman</i>	125
<i>Dilbilgisi</i>	<i>Alıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	126
<i>Dil</i>	<i>Geliştirme Alıştırmaları</i> Esercizi di lingua	129
UNITA 8	Hava Harikaydı Il tempo era magnifico	132
<i>Metin 1</i>	Testo 1	132
<i>Metin 2</i>	Testo 2	133
<i>Dilbilgisi</i>	Grammatica	134
1	Il passato del verbo 'essere': il suffisso <i>-(y)di</i>	134
2	La forma negativa, la forma interrogativa e la forma interrogativa negativa del passato del verbo 'essere'	134
3	<i>Vardı</i> e <i>yoktu</i>	135
4	Il suffisso <i>-mekte</i>	135
5	Altre posposizioni che reggono il dativo: <i>doğru</i> , <i>karşı</i> , <i>karşın</i> e <i>rağmen</i>	136
6	L'interrogativo <i>hangi</i>	137
7	I numerali ordinali	138
8	I numerali distributivi	139
9	I giorni della settimana	140
10	Le stagioni e i mesi dell'anno	141
11	Esprimere una data	142
<i>Dilbilgisi</i>	<i>Alıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	142
<i>Dil</i>	<i>Geliştirme Alıştırmaları</i> Esercizi di lingua	146
UNITA 9	Hayat Böyle! Così è la vita!	149
<i>Metin 1</i>	Testo 1	149
<i>Metin 2</i>	Testo 2	149
<i>Dilbilgisi</i>	Grammatica	150

Şekil 16: İçindekiler dizininin dördüncü sayfası. (s.VIII)

Indice	
1 L'imperfetto: il suffisso <i>-(i)yordu</i>	150
2 Le forme gerundive	151
3 Le forme gerundive: il suffisso <i>-(y)ken</i>	151
4 Le forme gerundive: il suffisso <i>-meden</i>	152
5 La costruzione <i>-mek için</i>	152
6 Il suffisso <i>-ki</i>	153
7 Altre posposizioni che reggono l'ablativo: <i>başka, itibaren, dolayı, yana</i>	155
<i>Dilbilgisi Aıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	155
<i>Dil Geliştirme Aıştırmaları</i> Esercizi di lingua	159
UNITA 10 Affedersiniz, Topkapı Sarayı Nerede? Scusi, dov'è il Topkapı Sarayı?	163
<i>Metin 1</i> Testo 1	163
<i>Metin 2</i> Testo 2	163
<i>Dilbilgisi Grammatica</i>	164
1 L'imperativo	164
2 Esprimere il tempo: le costruzioni gerundive <i>-meden önce</i> e <i>-dikten sonra</i>	166
3 I gradi dell'aggettivo: comparativi e superlativi	167
4 Gli altri usi di <i>daha</i>	168
5 La reduplicazione enfatica	168
6 Gli avverbi direzionali	169
7 Le posposizioni e lo stato costruito: relazioni spaziali	170
<i>Dilbilgisi Aıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	172
<i>Dil Geliştirme Aıştırmaları</i> Esercizi di lingua	177
Öyle mi? Da migranti a cittadini d'Europa: un percorso lessicale	180
UNITA 11 Saat Kaçta Buluşalım? A che ora ci incontriamo?	182
<i>Metin 1</i> Testo 1	182
<i>Dilbilgisi Grammatica</i>	184
1 L'ottativo	184
2 Gli usi dell'ottativo	185
3 L'ottativo passato	186
4 Le congiunzioni correlative	187
5 La costruzione <i>-mek üzere</i>	188
6 Le posposizioni e lo stato costruito: relazioni astratte	189
7 I verbi composti	190
8 Il suffisso <i>-cik</i> e gli altri suffissi del diminutivo	191
<i>Dilbilgisi Aıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	192
<i>Dil Geliştirme Aıştırmaları</i> Esercizi di lingua	195
IX	

Şekil 17: İçindekiler dizininin dördüncü sayfası. (s.IX)

UNITÀ 12	<i>Gelecekte Neler Olacak? Cosa succederà nel futuro?</i>	199
Metin 1	Testo 1	199
Dilbilgisi	Grammatica	200
1	Il futuro: il suffisso <i>-(y)ecek</i>	200
2	Gli usi del futuro	201
3	Il 'futuro passato'	201
4	Le forme gerundive di modo: il suffisso <i>-(y)erek</i>	202
5	Le forme gerundive di modo: il suffisso <i>-(y)e ... -(y)e</i>	202
6	<i>Diye</i> e i suoi usi	203
Dilbilgisi Ağırtırmaları	Esercizi di grammatica	204
Dil Geliştirme Ağırtırmaları	Esercizi di lingua	208
UNITÀ 13	<i>Sen Ne Dersin? Tu cosa ne dici?</i>	213
Metin 1	Testo 1	213
Dilbilgisi	Grammatica	214
1	L'oristo: il suffisso <i>-(e/i)r</i>	214
2	Gli usi dell'oristo	216
3	L'oristo passato	217
4	La costruzione <i>-(e/i)r -mez</i>	217
5	L'oristo e il suffisso <i>-(y)ken</i>	218
6	L'infinito: il suffisso <i>-mek</i>	219
7	L'infinito breve: il suffisso <i>-me</i>	220
8	La costruzione <i>-mesi için</i>	221
9	Il suffisso <i>-(y)iş</i>	221
10	Basi verbali modificate: il passivo	221
Dilbilgisi Ağırtırmaları	Esercizi di grammatica	223
Dil Geliştirme Ağırtırmaları	Esercizi di lingua	228
UNITÀ 14	<i>Uzun ve Mutlu Bir Hayat Yaşamak Vivere una vita lunga e felice</i>	231
Metin 1	Testo 1	231
Dilbilgisi	Grammatica	232
1	Il necessitativo: il suffisso <i>-meli</i>	232
2	Il necessitativo passato	233
3	Esprimere necessità: <i>lazım, gerek e gerek-</i>	234
4	Esprimere obbligo o necessità: <i>-mek zorunda, -mek durumda</i>	234
5	Le forme gerundive: il suffisso <i>-(y)ip</i>	235
6	Le forme gerundive di tempo: il suffisso <i>-(y)ince</i>	235
7	Le forme gerundive di tempo: il suffisso <i>-(y)eli</i>	236
8	Basi verbali modificate: il riflessivo	236
9	<i>Kendi</i> e i suoi usi	237

10 I suffissi <i>-(e)l</i> e <i>-sel</i> e altri suffissi per formare aggettivi	239
<i>Dilbilgisi Alıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	240
<i>Dil Geliştirme Alıştırmaları</i> Esercizi di lingua	244
UNITA 15 <i>İlginç Biriymiş...</i> Pare che sia un tipo interessante...	248
<i>Metin 1</i> Testo 1	248
<i>Dilbilgisi Grammatica</i>	249
1 Il passato indeterminato: il suffisso <i>-miş</i>	249
2 Gli usi del passato indeterminato	249
3 Il suffisso <i>-(y)miş</i>	250
4 I suffissi <i>-mişti</i> e <i>-mişmiş</i>	251
5 Possibilità e impossibilità: i suffissi <i>-(y)ebil</i> e <i>-(y)eme</i>	252
6 I suffissi <i>-(y)ıver</i> , <i>-(y)ekal</i> e <i>-(y)edur</i>	253
7 Basi verbali modificate: il reciproco	254
8 Il pronome reciproco <i>birbiri</i>	255
<i>Dilbilgisi Alıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	256
<i>Dil Geliştirme Alıştırmaları</i> Esercizi di lingua	260
<i>Öyle mi?</i> Turchi o melanzane? La strana storia del popolo 'melungeon'	264
UNITA 16 <i>Keşke...</i> Magari...	266
<i>Metin 1</i> Testo 1	266
<i>Dilbilgisi Grammatica</i>	266
1 Il condizionale: il suffisso <i>-se</i>	266
2 Il suffisso <i>-(y)se</i>	267
3 Il condizionale passato: i suffissi <i>-seydi</i> e <i>-seymiş</i>	268
4 Le frasi condizionali	269
5 Le frasi condizionali con <i>-se/-seydi de/bile</i> e con <i>-(y)se de</i>	270
6 Esprimere desiderio o rimpianto: il condizionale e <i>keşke</i>	270
7 Chiedere il parere dell'interlocutore: domande con <i>-sem</i> e <i>-sek</i>	271
8 Basi verbali modificate: il causativo	271
9 Basi verbali modificate con piú suffissi	273
<i>Dilbilgisi Alıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	273
<i>Dil Geliştirme Alıştırmaları</i> Esercizi di lingua	278
UNITA 17 <i>Türkiye'de İş Aramak</i> Cercare lavoro in Turchia	281
<i>Metin 1</i> Testo 1	281
<i>Dilbilgisi Grammatica</i>	282

Indice	
1 Le frasi relative	282
2 Le frasi relative con il suffisso del participio presente <i>-(y)en</i>	283
3 Le frasi relative con i suffissi <i>-dığı</i> e <i>-(y)eceği</i>	284
4 Le frasi relative che si riferiscono a un nome in stato costruito	285
5 Il participio passato	286
6 Il participio futuro	287
7 Il participio aoristo	287
8 Le forme gerundive: il suffisso <i>-dikçe</i>	287
9 Le forme gerundive: il suffisso <i>-mektense</i>	288
10 I suffissi <i>-le</i> , <i>-ley</i> e <i>-len</i> e altri suffissi per formare verbi	288
<i>Dilbilgisi Ağıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	289
<i>Dil Geliştirme Ağıştırmaları</i> Esercizi di lingua	294
UNITA 18 <i>Türkiye'de Olduğum İçin Çok Mutluyum</i> <i>Sono molto felice di essere in Turchia</i>	299
<i>Metin 1</i> Testo 1	299
<i>Dilbilgisi</i> Grammatica	300
1 I suffissi <i>-dığı</i> e <i>-(y)eceği</i> nella resa delle frasi secondarie	300
2 Frasi temporali: <i>-dığı zaman</i> , <i>-diğinde</i> , <i>-(y)eceği zaman</i> e <i>-diğinden beri</i>	301
3 Frasi causali: <i>-dığı için</i> e <i>-(y)eceği için</i>	301
4 I suffissi <i>-dığı</i> e <i>-(y)eceği</i> nella resa di altre frasi secondarie	302
5 I suffissi <i>-dığı</i> e <i>-(y)eceği</i> nella nominalizzazione dei verbi	303
6 I suffissi <i>-dığı</i> e <i>-(y)eceği</i> nella formulazione delle domande indirette	304
7 Il discorso indiretto	305
8 Gli usi della copula <i>-dır</i>	305
<i>Dilbilgisi Ağıştırmaları</i> Esercizi di grammatica	307
<i>Dil Geliştirme Ağıştırmaları</i> Esercizi di lingua	313
APPENDICE 1 La coniugazione dei verbi	321
APPENDICE 2 I verbi che reggono i casi indiretti	323
APPENDICE 3 Congiunzioni e avverbi	325
APPENDICE 4 Aggettivi e avverbi reduplicati	327
GLOSSARIO Turco-Italiano	329
TRACCE DEL CD-AUDIO	365

4.2. DERS KİTABINDAKİ GÖRSELLERE İLİŞKİN BULGULAR

Yabancı dil öğretim kitaplarında yer alan görsellerin niteliği, kitabın bütünsel olarak öğretim sürecine sunduğu katkıların içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bir ders kitabının sahip olduğu görsel zenginlik, anlatımı güçlendirecek ve dil öğretimiyle ilgili birçok farklı amaca ulaşılmasını sağlayacak değişkenleri etkiler. “Alan farklılıklarına bakılmaksızın ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların ortak amacı öğrenmeyi desteklemek, kolaylaştırmak, kalıcı hale getirmek, öğrencinin dünyasına dokunarak, duyguları harekete geçirmek, motive etmek ve konuya odaklanmasını sağlamaktır” (Ünver ve Genç, 2013, s.394).

Şahin (2014, s.31) “Ders kitapları öğretmenler ve öğrenciler tarafından en çok başvurulacak kaynak olması nedeniyle eğitimin kalitesi, ders kitaplarının kalitesiyle yakından ilgilidir” yargısından sonra bu niteliğin ders kitaplarında kullanılan görsellerle doğrudan ilintili olduğunu, doğru görsel kullanımının öğretimi destekleyici bir özelliği olduğunu vurgulamıştır.

Yabancı dil öğretimi kitaplarında kullanılan görsellerin ayrıca hedef dilin kültürü hakkında da fikir verici olması ve bu kültürü yansıtmaları beklenir. “Metinlerdeki veya etkinliklerdeki sözel içeriği tamamlamak amacıyla kullanılan görseller de öğrencilerin hedef kültürü somutlaştırmalarına olanak sağlamaktadır” (Moralı ve Göçer, 2019, s.1117).

Corso di lingua turca’daki görsellerin nitelikleri ve içerik bilgileri ile tablo oluşturulmuş ve bu bilgiler doğrultusunda görsellerin incelenmesi için aşağıdaki sorular üretilmiştir;

1. Ders kitabındaki görsel unsurların genel yapısı nasıldır?
2. Ders kitabında kullanılan görseller dil bilgisi öğretimiyle ilişkilendirilmiş midir?
3. Ders kitabında görsellerin kullanım sıklığı nasıldır?
4. Ders kitabında kullanılan görselleri hedef kültürü yansıtır bir yapıda mıdır?

Corso di lingua turca’nın görsel unsurları bir bütün olarak incelendiğinde ilk olarak tüm içeriğin siyah beyaz renkte olması dikkati çeker. Ders kitabında kullanılan fotoğraf, çizgi resim, tablo gibi görsel unsurlar için geçerli olan bu durum, kitabın genel tasarımı

için de geçerlidir. Yalnızca ön ve arka kapakta mavi renk de kullanılmıştır. Renklendirme konusundaki bu sınırlılık, kitabın tekdüze bir yapıya bürünmesine neden olmuştur. Bu veriler “Ders kitabındaki görsel unsurların genel yapısı nasıldır? Sorusunun yanıtını oluşturur.

“Ders kitabında kullanılan görseller dil bilgisi öğretimiyle ilişkilendirilmiş midir?” sorusuna yanıt verebilmek için dil bilgisi sayfalarına başvurulmuştur. Dil bilgisi öğretiminde az sayıda görselden yararlanılan ders kitabında, tablo kullanımı da eylemlerin zaman ekleriyle çekimlenmesiyle sınırlıdır. Özellikle çağdaş yabancı dil öğretim kitaplarında sıkça karşılaşılan ve dil bilgisi konularının kullanıcılara özetlenmesini ve bu şekilde konuların pekişmesini ön gören kavram haritası kullanımı yoktur. Dil bilgisi öğretiminde, Türk Diline Giriş (*Introduzione alla lingua turca*) bölümünde, Türkçenin temel dil bilgisi açıklamalarına yer verilirken kullanılan “paşa” çizimi, bu tür görsellerin ilkidir. Sert ünsüzlerin anımsanmasını kolaylaştırmak için kullanılan yaygın bir kalıp olan “Efe paşa çok hasta.” tümcesi görselleştirilmiştir.

Şekil 21: Türkçedeki sert ünsüzlerin anlatımı için hazırlanmış bir görsel (s.9).

Kitapta dil bilgisi konularının anlatımını güçlendirmek için sınırlı sayıda olmakla birlikte farklı görseller de kullanılmıştır. Bu görsellerin tümü çizgi resim olmakla

birlikte alttaki dizelgede sayfa numaraları ve ilintili oldukları dil bilgisi konularıyla birlikte gösterilmiştir.

Tablo 1. *Ders Kitabında Dil Bilgisi Konularıyla İlişkilendirilmiş Görseller*

Görsel	İlişkilendirilen Dil bilgisi konusu	Sayfa Numarası
Tek çizim	Ünsüz Benzeşmesi	9
9 küçük çizim	Kişi Adılları	24
10 küçük çizim	Tekillik/Çoğulluk	28
2 erkek çizimi	Önadlar	28
10 küçük çizim	Önadlar	29
2 küçük çizim	Dönüşlü eylemler	236

“Ders kitabında görsellerin kullanım sıklığı nasıldır?” sorusunun yanıtı ise kitaptaki görsellerin sayısının genel yapı içinde kısıtlı olduğu yönündedir. İçerikte kullanılan fotoğraflar ise çizgi resimlere oranla daha sınırlıdır. Az sayıda fotoğrafa yer verilen kitapta, bu görsellerin bazı örneklerde anlaşılmasını dahi zorlaştıracak bir seçimle siyah beyaz olarak kullanılmıştır. Tüm fotoğraflar Türk kültürü hakkında bilgilendirme amacı taşıdığı anlaşılan İtalyanca yazılmış “*Öyle mi?*” başlıklı, dört örneği bulunan bölümde yer alır. Kitaptaki görseller arasında kısıtlı bir yer tutan fotoğrafların ilki Mustafa Kemal Atatürk’e ilişkindir (s.14).

“Öyle mi?” başlığını taşıyan, Türkçenin tarihsel gelişimi, özellikle de Dil Devrimi hakkında bilgilendirici yorumların bulunduğu İtalyanca bölüm içinde yer alan fotoğrafın ardından, İsmet İnönü ve 1928 tarihli “İmlâ Lûgati”nin kapak fotoğraflarına eklenmiştir (s.15). Yine “Öyle mi?” başlıklı *Meluncanlarla* ilgili kültür yazısında kitap kapağı fotoğrafına yer verilmiştir (s.265). Aynı yazıda ayrıca bir doğa manzarası fotoğrafı bulunmaktadır (s.264). Türk bayrağının (s.102) eklendiği bir başka kültür tanıtım yazısına, İstanbul’daki Mısır Çarşısı (s.102) fotoğrafı ve yer sofrasında yemek yiyen insanların görüldüğü bir fotoğrafa (s.103) yer verilmiştir.

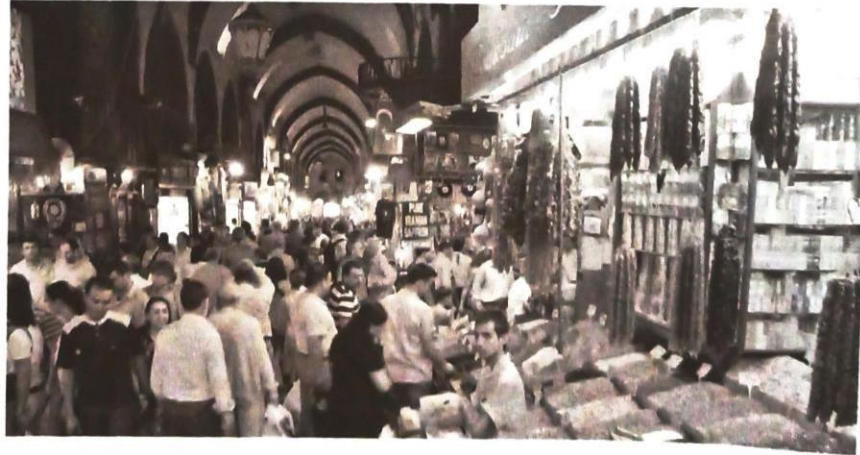
Secondo un famoso studio condotto da Albert Mehrabian, la maggior parte (il 55%) delle informazioni che si ricevono durante una conversazione proviene soprattutto dal linguaggio non verbale. Quando si studia una lingua è bene non dimenticare che questa non è fatta solo di regole di grammatica e parole, ma possiede anche un tesoro di gesti che sottolineano queste parole e talvolta le sostituiscono.

Se non conosciamo il codice prossemico e cinestetico di quella lingua, o peggio ancora pensiamo di saperlo, il rischio è quello di andare incontro a dei fraintendimenti colossali (e talvolta anche molto pericolosi!). In queste righe si proverà a proporre un breve inventario dei gesti che possono essere motivo di mancata comprensione o fraintendimento tra turchi e italiani. Alcuni gesti sono ormai in disuso mentre altri sono ancora molto utilizzati.

Assenso e dissenso

In turco, oltre ai cenni di assenso fatti con movimenti della testa e del tutto simili a quelli usati in italiano, si trovano quelli più enigmatici fatti con i movimenti degli occhi. Se un turco abbassa le palpebre per qualche secondo e piega leggermente la testa in avanti, non significa che si sta addormentando, ma sta comunicando il suo assenso. Se invece gli occhi li spalanca, inarcando le sopracciglia e spostando il mento leggermente verso l'al-

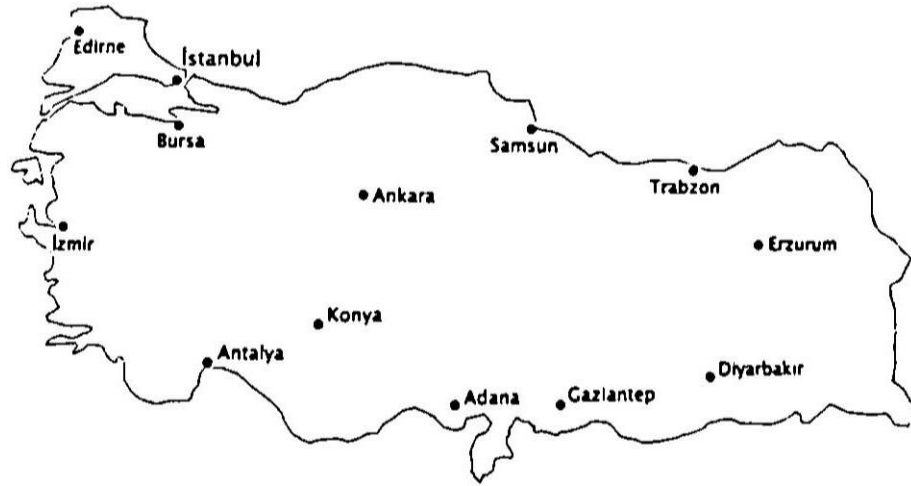
Şekil 22: Türk bayrağı ve Mısır Çarşısının fotoğraflarının bulunduğu “Öyle mi?” sayfasından bir bölüm (s.102).

Türkiye’den Almanya’ya 1960’lı yıllarda gerçekleşen işçi göçüne değinilen bir diğer yazıda da elinde İstanbul yazılı bir tabela görülen bir kişiyle birlikte yolculuğu bekleyen bir grup işçi fotoğrafı (s.180), Hamburg tren garından çıkan işçileri gösteren bir fotoğraf (s.181) ve “Almanya” adında, göçmen konulu bir filmin afişi (s.181) görülmektedir.

“Ders kitabında kullanılan görselleri hedef kültürü yansıtır bir yapıda mıdır?” sorusunun yanıtında ise görsellerin hedef dilin kültürünü yansıtmadaki niceliksel sınırlılığını, niteliksel olarak da sürdürdüğü sonucuna varılmıştır. Türk kültürünü yansıtan metinlerin azlığı, görsellerde de kendisini göstermektedir. Görsellerin büyük çoğunluğu, herhangi bir kaynak ya da hedef kültür işaretlemesi olmaksızın

kurgulanmıştır. Hedef dilin konuşulduğu ülke hakkında görsel bir bellek oluşturmak amacıyla kullanılabilecek haritalar, ders kitabında yer alsa da çizim olarak görselleştirilen bu haritaların, ayrıntı ve renklendirme içermemesiyle bahsedilen amacı taşımadığı düşünülmektedir. Kitabın görsel gereçleri Türk kültürü hakkında doğrudan ya da örtük bir bilgilendirme yapmaktan uzaktır.

Kitapta Türkiye'ye ilişkin üç ayrı haritaya yer verilmiştir. Ancak söz konusu bu haritalar ayrıntılı olmaktan uzak, basit sayılabilecek çizimlerdir. İlk haritada yalnızca Türkiye'deki 13 büyük şehir imlenmiş ve adları yazılmıştır (s.45).

Şekil 23: Türkiye haritası (s.45).

Kitaptaki bir diğer Türkiye haritası ise bazı önemli şehirlerin İstanbul'a olan uzaklığının kilometre değeriyle gösterildiği çizimdir (s.99). Türkiye'ye ilişkin son harita ise Fethiye-Ölüdeniz kıyılarını gösteren bir kesittir (s.146). Bu çizimde bölgedeki 9 yerleşim yerinin adlarına yer verilmiştir. Kitapta ayrıca yine aynı çizim yoluyla İtalya haritasına yer verilmiştir (s.46). Haritada İtalya'daki 9 önemli şehir imlenmiş ve adları yazılmıştır. Son olarak, kroki sayılabilecek bir çizimde de yer, cadde adları Türkçe verilmiş ve bir şehir planından kesit verilmiştir (s.175).

Ders kitabındaki Türkiye'ye ilişkin mekân algısının ise İstanbul'la sınırlı olduğu söylenebilir. Mekânsal kimlik taşıyan tüm görseller İstanbul işaretlidir. Boğaz Köprüsü ve Ortaköy Camisinin (s.32 ve s.117); İstanbul Üniversitesinin tarihî kapısının (s.163);

İstiklal Caddesindeki tarihî tramvayların (s.299) tasvir edildiği çizimler bu algıya verilecek örneklerdir.

Şekil 24: İstanbul Temalı Çizimler (s.117 ve s. 163).

Şekilde gözlemlenen mekân ve kültür içerikli çizimler kitabın geneli düşünüldüğünde sayıca az yer tutar. Çizimlerin çoğunluğu, evrensel olarak nitelendirilebilecek, hiçbir kültürel, dilsel ya da mekânsal belirtinin yer almadığı şekilde hazırlanmıştır. Söz konusu çizimlerin genellikle işlenen dil bilgisi konusuyla ya da sözcük öğretimiyle uyumlu olmasıyla yetinildiği sonucuna varılabilir. Çoğunu insan, hayvan, bitki ya da günlük eşyaların oluşturduğu bu çizimlerin kültürel bir doku taşımadığı anlaşılmıştır. Sözü edilen bu çizimlerin önemli bir kısmı boyut olarak küçük ve basit yapıdadır.

Şekil 25: Kültürel ya da dilsel bir ayrıntı içermeyen görsel örneği (s.213).

Çizgi resimlerin bir kısmı ise Türk kültürüyle ilgili bir ayrıntı taşımasa da içeriğinde Türkçe sözcük ya tümcelerin bulunmasıyla diğerlerinden ayrılır. Örnek olarak bazı çizimlerin içeriğindeki konuşma balonlarında Türkçe tümce ya da diyalogların bulunduğu gözlemlenmiştir (s.39, s.314). Yine bazı çizimlerdeki nesne, kişi, yer ve yiyeceklerin Türkçe adlarıyla işaretlendiği gözlemlenmiştir (s.33, s.47, s.130, s.132, s.174, s.177, s.182, s.231).

Şekil 26: Kültürel ya da dilsel ayrıntı içeren görsellere bir örnek (s.39).

Kitaptaki bir diğer görsel konusunu ise tablolar oluşturur. Kitapta kullanılan ilk tablo, örnek bir lokanta menüsüdür (s.101). Tümüyle Türkçe hazırlanan menüde Türk yemeklerine yer verilmiştir. İkinci tabloda ise Türk televizyon kanallarından yapılan bir seçkiyle, günlük yayın akışı örneği gösterilmiştir (s.197). Üçüncü tabloda, bazı Türk gazetelerinden kısa haberler alıntılanmış, tarihleri not düşülmüştür (s.262). Kitapta ayrıca trafik işaretlerini gösteren bir tablo da bulunmaktadır (s.229).

S Guarda la guida ai programmi televisivi e rispondi alle domande.

TRT1	TNT	Kanal D	CNNTÜRK
07.00 Sabah Haberleri	07.00 Garfield	07.00 İrfan Değirmenci ile Günaydın	06.00 Özge Uzun'la Güne Merhaba
08.30 Çiçek Taksi	07.45 Bakugan	09.00 Doktorum	09.00 Parametre
09.30 Gülben	08.15 Johnny Test	11.00 Akasya Durağı	10.00 Haber Toplantısı
11.30 Küçük Hanımefendi	08.30 Ender Saraç'la Sağlıklı Yaşam	12.45 Bana Her Şey Yakışır	11.05 Medya Mahallesi
13.00 Haber	10.30 Arım Balım Peteğim	14.00 Gün Arası	13.00 Bugün
13.15 Spor	13.15 Dest-i izdivaç	14.30 Yaprak Dökümü	16.00 Çıkış Yolu
13.20 Aile Boyu	17.00 Frame	16.30 Arka Sokaklar	16.30 Afiş
15.05 Yerden Yüksek	18.00 Haber	18.45 Koca Kafalar	17.00 Sıcak Haber
16.30 Sakarya Fırat	19.15 Açıl Susam Açıl	19.00 Kanal D Ana Haber Bülteni	17.35 Paranın İzi
17.50 Sınıf 2010	21.15 Kolej Günlüğü	19.55 Spor Gündemi	18.00 Ana Haber
18.30 Gaziantepspor-Beşiktaş	23.15 Amerikan Suçu	20.00 Nuri	19.30 BeşN BirK
20.00 Ana Haber Bülteni	00.30 Law&Order	23.00 Arka Sokaklar (Tekrar)	21.30 Tarafsız Bölge
21.00 Sakarya Fırat		00.30 Abbas Güçlü ile Genç Bakış	23.30 Saba Tümer'le B Gece
22.20 Birimiz İkimiz İçin			

Şekil 27: Türk televizyon kanallarının yayın akışını gösteren bir tablo (s.197).

Kitaptaki görsellerin sayfa sayısı ve konu dağılımı da düşünüldüğünde yetersiz sayıda kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca kitaptaki görsellerin renksiz olması, kullanımdaki ağırlığın basit çizimlere verilmesi de bir diğer yetersizlik olarak değerlendirilebilir. Görsellerde, hedef dil ve kültürle ilgili ayrıntıların eksikliği, bu yönde bir örüntü oluşturulamaması da konu edilmesi gereken ayrıca bir sorundur.

Ders kitabındaki görsel öğeler, kullanılan görsellerin niteliği, sayısı, anlatıma katkısı gibi konularla birlikte genel değerlendirildiğinde kitabın görsel açıdan yetersiz olduğu yorumu yapılabilir. Yukarıdaki dizelgede sayfa numaraları ve açıklamaları verilmiş görseller içinde fotoğrafların az bir yer kaplaması ve basit çizgi resimlere ağırlık verilmesi bu yetersizliğin başlıca nedenleridir.

Kitabın sayfa sayısı ve kapsadığı dil düzeyleriyle birlikte düşünüldüğünde görsellerin sınırlılığı daha iyi anlaşılacaktır. Görsellerde farklı renklerin kullanılmaması ders kitabında görsel bir kimlik oluşturulmasına engel oluşturmuş, birçok sayfada görsel kullanımı da yapılmamıştır. Bu durum kitabın görsel bir anlatımdan yararlanmadığını ve kullanıcılarına doğru ve etkin görsel kullanımının getireceği yararları sunamadığı yorumunu doğurmuştur. Hedef kültürün yansıtılması ya da kültürlerarası yaklaşımla bir kültür örüntüsü oluşturulması konusunda da ders kitabının görsellerden yeteri kadar

yararlanmadığı ya da görsellerin kültürü yansıtmaya yönüne önem verilmediği sonucuna varılmıştır.

Tablo 2. *Ders Kitabındaki Görsellerin İçerik Bilgisi ve Sayfa Numaraları*

Görselin Türü	İçerik Bilgisi	Sayfa Numarası
Fotoğraf	Mustafa Kemal Atatürk	14
	İsmet İnönü	15
	İmlâ Lûgati'nin kapağı	15
	Türk bayrağı	102
	Mısır Çarşısı	102
	Bir düğün yemeği	103
	Yolculuğa hazırlanan bir insan topluluğu.	180
	Hamburg tren garından çıkan Türkleri gösteren bir fotoğraf.	181
	“Almanya” adlı göçmenlik konulu bir filmin afişi.	181
	Doğa manzarası	264
	The Melungeons adlı kitabın kapağı	265
Çizgi resim	Kimliği belli olmayan bir kız ve erkek.	16
	Gün evreleri, dört küçük görsel.	17
	İki erkek.	32
	İki kadın ve bir erkek. Çizilen dükkânların üstünde Türkçe adlandırmalar yapılmış.	33
	Bisiklet kullanan kadın ve erkek.	38
	Bir dondurmacı ve erkek çocuk.	39
	Hava durumunu gösteren altı küçük görsel	43
	İki erkek, bir kadın çizimi	46
	Bakkalda bir erkek, bir kadın çizimi	47
	İki kadın ve bir erkek çizimi, kafede	48
	Oturma odası betimlemesi.	66
	Tren yolculuğu yapan iki kadın	67
	Boş zamanlarda yapılan eylemleri gösteren dokuz küçük çizim.	68-69
	Plaj tasviri	87
	Günlük eylemleri gösteren dokuz küçük çizim	88
	Lokantada iki erkek ve bir kadın çizimi	89
	Aileyi gösteren bir çizim	104
	Geniş aileyi gösteren bir aile ağacı	114
	Boğaz köprüsü ve cami fonunda, çay bahçesinde oturan bir kadın tasviri.	117
	İki kadın ve iki erkek çizimi.	130
	İki kadın çizimi.	132
	Mevsimlerdeki değişiklikleri gösteren dört ağaç çizimi	141
	İki kadın çizimi	144

	Çocuk ve anne babayı gösteren beş küçük çizim.	149
	Bir cinayet tasviri	160
	Nesne, hayvan ve kişileri gösteren on küçük çizim.	160-161
	İstanbul Üniversitesi tarihî kapısı tasviri, önünde bir kadın ve erkek.	163
	Üç kedi çizimi.	170
	Plaj eşyaları çizimi.	174
	Top oynayan iki çocuk resmi.	177
	Bir kadın ve erkek çizimi.	182
	Farklı durumlardaki kişileri gösteren dokuz küçük çizim.	196
	Kahve falına bakan iki kadın çizimi.	199
	Farklı eylemler gerçekleştiren kişileri gösteren altı çizim.	209-210
	Bir kadın ve erkek çizimi	213
	Kahvaltı yapan bir kadın çizimi.	231
	Parkta koşan kadın çizimi	231
	Birlikte televizyon izleyen aile çizimi	232
	Üç kadın çizimi	248
	Üç kadın bir erkek çizimi	256
	Hobileri gösteren dört ayrı küçük çizim	258
	Yoğun trafiği gösteren bir çizim.	266
	Bir kadın ve erkek çizimi. (Kuaförde.)	267
	Bir kadın ve erkek çizimi. (Oturma odası.)	281
	Sözcük öğretimi için çeşitli kişileri ve eylemleri gösteren altı küçük çizim.	296
	İstiklal Caddesi tasviri, iki kadın	299
	Bir kadın, vesikalık fotoğraf çizimi	297
	Bir erkek ve “uzaylı” çizimi	314
Harita	Çizim olarak Türkiye haritası	45
	Çizim olarak İtalya haritası	46
	Çizim olarak Türkiye haritası.	99
	Ölüdeniz- Fethiye kıyıları civarını gösteren çizim şeklinde harita kesiti.	146
	Türkçe yer ve cadde adlarını içeren bir çizim.	175
Tablo	Örnek bir lokanta menüsü, çizim yok.	101
	Türk TV kanallarının yayın akışını gösteren tablo.	197
	Türkçe gazete haberleri.	262
	Trafik işaretlerini gösteren bir tablo.	229

4.3. DERS KİTABINDAKİ METİNLERE İLİŞKİN BULGULAR

Bir ders kitabını oluşturan ögeler içinde metinlerin değişmez bir önemi vardır. Güneş (2013, s.3), dil öğretimi bağlamında metin kullanımının uzun bir geçmişe dayandığını, dil öğretiminde metin kullanmanın daha kolay ve etkili olduğu görüşünün yaygın olduğunu belirtir. Metinler iletişimin temelinde yer almakla birlikte dil öğretiminde de farklı öğrenme amaçlarına erişebilmek için kullanılırlar. Yabancı dil öğretim kitaplarında kullanıcılara sunulacak metinlerin seçimi, niteliği, türü ve kullanım şekilleri gibi başlıklar ise ders kitabı incelemelerinin konularındandır. Tümevarım yoluyla yapılan bu çalışmada öncelikle ilgili ders kitabındaki bütün metinler taranmış ve sayfa numaraları, metin türü, metnin özgün olup olmadığı ile ilgili bilgiler işlenerek dizelgeye dökülmüştür. Bu dizelgede ayrıca metinlerle ilgili gruplandırmalar yapılmıştır.

Dizelgedeki bilgilerden yola çıkılarak aşağıdaki sorular üretilmiş, bir bölümü dizelgede bulunan yanıtları yazılarak metinler ile ilgili bulgular oluşturulmuştur. *Corso di lingua turca* adlı İtalyanlar için yazılmış bu ders kitabındaki metinlerin incelenmesine yönelik üretilmiş sorular şunlardır:

1. Ders kitabında özgün ve kurgu metine ne kadar yer verilmiştir?
2. Ders kitabında kullanılan metinler günlük yaşamı yansıtmakta mıdır?
3. Ders kitabında Türkiye ve Türk kültürüne yönelik metinlere yer verilmiş midir?
4. Ders kitabında kullanılan özgün metinler hangileridir?
5. Ders kitabında ayrıca yazınsal metinlere yer verilmiş midir?

Yabancı dil öğretimi amacıyla geleneksel yöntemle yazılan ders kitaplarında daha çok yazarların dil bilgisi öğretmek amacıyla kurgu metinler kullandığı ancak iletişimsel dönüm noktasının yaşandığı 70’li yıllar sonrasında özgün metinlere de yer verildiği bilinmektedir. Durmuş (2013), bu doğrultuda, “Hedef dilde sözlü ve yazılı iletişim becerilerini ön plana çıkaran iletişimsel yaklaşımın önemle üzerinde durduğu konulardan biri, dil öğretim sürecinde özgün malzeme kullanımıdır” saptamasında bulunmuştur (Durmuş, 2013, s.1296). Yine de günümüzde yazılan ders kitaplarında hem kurgu hem de özgün metinlere yer verilmektedir.

Kurgu metinler “Yabancı dilde sözcük, dilbilgisi öğretimini ya da iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla ders kitabı yazarları tarafından kurgulanmış metinler ” şeklinde, özgün metinler ise “Yabancı dil öğrencisini gerçek dünyayla buluşturan, öğrencinin öğrendiği dille, dilin konuşulduğu ülke/ülkelerle, yaşantılarla ilgili gerçek imgeler oluşturmasını sağlayan orijinal metinler” olarak tanımlanmıştır (Genç ve Ünver, 2012, s.69).

Bu çalışmada, yerel bir yabancı dil ders kitabı olan *Corso di lingua turca*’daki metinler, kurgu ve özgün özellikleri açısından da incelenmiştir. Yukarıda verilen metin inceleme ölçütlerinden ilki olan “Ders kitabında özgün ve kurgu metine ne kadar yer verilmiştir?” sorusunun yanıtı ise şu şekildedir: İtalyanca ve Türkçe olarak iki dilli hazırlanan kitapta, metinlerin çoğunluğu kurgu olmakla birlikte özgün metinler de bulunmaktadır.

Ders kitabı 18 üniteden oluşur. Her ünitenin başında, o bölümde işlenecek dil bilgisi konusuyla bağlantılı bir Türkçe metin bulunur. Bir tema çevresinde, kendi içinde anlamsal bir bütünlük taşıyan bu 18 ünitenin ilk metinleri genellikle ikili diyaloglardan oluşur (s.16, s.32, s.47, s.67, s.104-105, s.132, s.163, s.182, s.199, s.213, s.213, s.248, s.266, s.281, s.299-300). Söz konusu ünite başlangıç metinlerinin tümü yazar tarafından oluşturulduğu için kurgu metin olarak nitelendirilmiştir. “Metin 1 *Testo 1*” başlığını taşıyan ve zorluk düzeyleri üniteler ilerledikçe artan bu metinler, ünite için seçilen tema ve dil bilgisi konusuyla ilintilidir. Diyalog şeklinde yazılmış bu 15 ünite metni, öğrencilerin günlük hayattaki dil kullanımlarında karşılaşılabilecekleri, sözcüklerin genellikle ilk anlamıyla kullanıldığı, karmaşık olmayan tümcelerden oluşur. Bu veriler de oluşturulan ikinci “Ders kitabında kullanılan metinler günlük yaşamı yansıtmakta mıdır?” sorusuna yanıt vermektedir. Kurgu diyaloglar daha çok günlük yaşamı yansıtmak amacıyla yazarın kaleme aldığı metin çeşididir.

Kitapta, söz konusu metinler için bir ön hazırlık yönergesi bulunmamaktadır. Alıntı ya da yazınsal olmayan bu metinlerin, konuyla ilgili farklı bir ibare taşımadıkları için, kitabın yazarı tarafından hazırlandığı düşünülmektedir. A1 dil düzeyini kapsayan ilk ünitelerde basit soru ve komutlar ile bunlara uygun yanıtları içeren kısa diyaloglar kullanılmıştır. A2 ve özellikle B1 dil düzeylerinin konularını kapsayan ünitelerde ise sözcük havuzunun genişlediği, tümce yapısının karmaşıklaştığı ve metin uzunluğunun

arttığı saptanmıştır. Dil düzeyi arttıkça diyalogların edindikleri konular da derinlik kazanmıştır.

Metin 2 Testo 2

CD 8

Bu Ne?
Nur: Bu ne?
Anna: Bu müze.
Nur: O okul mu?
Anna: Evet, okul.
Nur: Şu ne?
Anna: O postane.
Nur: O kim?
Anna: O postacı.
Nur: 'Postacı' İtalyanca ne demek?
Anna: 'Postino' demek.
Nur: Aa, çok kolay!

Chiedere e fornire informazioni su oggetti e persone

Bu 'questo', 'questa'
O 'quello', 'quella'
Şu 'questo', 'questa', 'quello', 'quella'
Bu/o/şu ne? 'Cos'è questo/quello?'
Bu/o/şu kim? 'Chi è questo/quello?'

Bu/o/kitap. 'Questo/quello è un libro.'
Bu/o/doktor. 'È un dottore.'

Şekil 28: Basit diyalog metinlerine bir örnek (s.33).

Diğer üç ünitenin ilk metnlerinin ise diyaloglar dışındaki türlerden seçilmek ve oluşturulmakla birlikte, yine kitap için üretilmiş metinlerden oldukları görülmüştür. Günlük alışkanlıkları anlatan bir düz yazı olan beşinci ünitenin ilk metni (s.88), Türkiye’de yapılan bir tatilin ayrıntılarını içeren kısa bir mektup olan yedinci ünitenin ilk metni (s.117), uzun ve mutlu bir hayat için tavsiyeleri içeren bir makale (s.231-232), karşılıklı konuşma özelliği taşıyan diğer ünitelerin ilk metinlerinden farklılık gösterir.

Ünitelerin başlangıç sayfalarında yer alan bu metinlerin sayıları ise ünitelere göre farklılık göstermektedir. Yalnızca iki ünite üç farklı metin içerirken, altı ünite de iki metin, on ünite de tek metin bulunmaktadır.

Ünitelerde ilk metinlerin ardından gelen ve “Metin 2 Testo 2” olarak adlandırılan bu metinlerin de büyük çoğunluğunu benzer yapıdaki diyaloglar oluşturmaktadır (s.18, s.33, s. 47-48, s.89, s. 117-118, s. 149). Takip ettikleri metinlerle benzer konularda yazılmış bu diyaloglar, ünitenin temasına ve ilgili dil bilgisi konusuna göre yazılmıştır. İkinci metinlerden diyalog özelliği taşımayanların ilki, sekizinci ünite de ki bir dil kursu tanıtım yazısı (s.133), ikincisi ise onuncu ünite de ki İstanbul’u ziyaret eden turistler için hazırlanmış yapılacaklar ve yapılmayacaklar dizelgesidir (s.163-164).

“Metin 3 Testo 3” başlıklı metinler ise yalnızca ikinci ve üçüncü ünite de olmak üzere iki tanedir. A1 dil düzeyindeki söz konusu ünitelerde yer alan metinler, temel dil bilgisi konuları için hazırlanmış kısa metinlerdir.

Aşağıda verilen incelemeler sonucunda oluşturulan metin inceleme ölçütlerinden “Ders kitabında Türkiye ve Türk kültürüne yönelik metinlere yer verilmiş midir?” ve “Ders kitabında kullanılan özgün metinler hangileridir?” sorularının yanıtı ise kitaptaki “*Öyle mi?*” genel başlığını taşıyan İtalyanca metinlerin bulunduğu kültür sayfalarında yer almaktadır. Türkçe, Türkiye ve Türk kültürü hakkında İtalyan öğrencilere genel bilgiler vermeyi amaçlayan bu sayfalar, düşünce yazısı özelliği taşımaktadır.

Kitabın farklı bölümlerinde yer alan dört ayrı “*Öyle mi?*” metni vardır. Bu metinlerden ilki *Atatürk e la “rivoluzione dell’alfabeto”* (Atatürk ve Abece Devrimi) başlığını taşır (s.14-15). Kitabın ilk sayfalarında yer alan bu yazı imzasızdır. Bu bakımdan kitabın yazarına ait olduğu düşünülmektedir. Yazı, Türkçenin özleşme geçmişi, abece değişikliği, genel olarak da Dil Devrimi hakkında genel bilgiler içermektedir. Çağdaş Türkçe hakkında öğrencilere genel bir kapsam haritası çizme amacı taşıdığı düşünülen yazı, Türkçenin son yüz yıldaki durumu hakkında bilgi vermektedir.

İtalyanca yazılmış özgün metinlerden bir diğeri yine “*Öyle mi?*” bölümü içindeki *Attenti a quei gesti!* (Bu Jestlere Dikkat!) başlığını taşımaktadır (s. 102-102). Anna Lia Proietti adındaki bir yazardan alındığı belirtilen yazıda, bazı jest ve kalıp ifadelerin Türkçede taşıdığı önem üzerinde durulmuştur. İtalyan kültürü ve dilinde de önemli bir yeri olan jestlerin Türkiye’de ve Türkçede farklı anlamlara gelebileceği konu edilmiştir. Ayrıca “afiyet olsun” gibi kalıp ifadelerin önemi, “nasılsın” ve “nasılsınız” arasındaki kültürel farklar gibi Türkçe hakkında okuyuculara ipuçları verebilecek ayrıntılar yazıda paylaşılmıştır.

Üçüncü “*Öyle mi?*” yazısı ise Lea Nocera adındaki bir yazardan alınmış, “*Da migranti a cittadini d’Europa: un percorso lessicale*” (Göçmenlerden Avrupa Vatandaşlarına: Sözlü Bir İzlek) başlığını taşıyan yazıdır (s.180-181). Geçen yüzyılda özellikle Almanya’ya gerçekleşen yoğun Türk işçi göçünü inceleyen yazıda, Türk ve Avrupa kültürünün çatışması, uyum sorunu ile göç olgusunun dil ve kültüre yansımaları irdelenmiştir. “Almancı” ve “gurbetçi” gibi kavramların da açıklandığı yazı, genel anlamda Avrupa’daki Türk göçmen kültürü üzerine yoğunlaşır.

Son “Öyle mi?” kültür yazısı ise “*Turchi o melanzane? La strana storia del popolo ‘melungeon’*” (Türkler ya da Meluncanlar? Meluncan Halkının İlginç Öyküsü) başlığını taşır. (s.264-265) Giancarlo L. Casale’ye ait olan makalede, Amerika Birleşik Devletleri’nde günümüzde yaşayan küçük bir topluluk hakkında bilgi verilmektedir. Meluncanların Türk olabileceği varsayımından hareketle bu topluluk Türklerle ilişkilendirilmiş ve üzerine yazılan kitap ve makaleler tanıtılmıştır.

Yukarıda verilen beşinci metin inceleme ölçütü olan “Ders kitabında yazınsal metinlere yer verilmiş midir?” sorusu, aslında kitaptaki metinlerin incelenmesi ve toplanıp sınıflandırıldığında bu metinlerden bir kısmının alıntı yazınsal (edebî) metinler olduğunun tespiti ile oluşturulmuştur. Hedef dil olan Türkçede yazılmış dört farklı metin alıntılanmıştır. Bu metinler okuma etkinliklerinde kullanılmış ve alıntılanmış kitapların künyelerine yer verilmiştir. Yazınsal metinlerin ilki Tahsin Yücel’in *Anadolu Masalları* adlı kitabından alınmış *Yeşiltay* adlı masaldır (s.243). Masalda geçen cin, peri ve Keloğlan sözcüklerinin açıklaması metnin sonunda İtalyanca yapılmıştır. Alta bırakılan boşlukta ise öğrencilerden parçayı Türkçeden İtalyancaya çevirmeleri istenmiştir. Ayrıca metnin sonunda öğrencilerin okuduklarını anlama becerilerini ölçmek için metinle ilgili beş soru sorulmuştur.

İkinci yazınsal örnek ise Feride Çiçekoğlu’nun *Uçurtmayı Vurmasınlar* aslı kitabından alınmış bir metindir (s.276). Metinde geçen “bil bakalım, ne olduğunu, senle gördüğümüz, dedim ki, hani bakayım” ifadeleri ise İtalyanca olarak okuma parçasının altında açıklanmıştır. Bu okuma alıştırmasında da metnin altına bırakılan boşluğa öğrencilerin Türkçeden İtalyancaya çevirisini yazmaları istenmiştir ve parçayla ilgili dört soruya yer verilmiştir.

6 Leggi e traduci il seguente brano e poi rispondi alle domande.

30 Mart

Bugün ne oldu biliyor musun? Annemle birlikte hastaneye gittim. Annem babamın kucagina vermişti de, babam bana köşeden simit almıştı ya hani. O zamandan beri ilk çıktım dışarıya.

Dışarı ne kadar büyümüş! Dışarısının gökyüzü de kocaman. Annemi üç tane ağabey götürdü hastaneye. Tüfekleri var hepsinin. Annem kaçarsa annemi vururlarmış. Ama annem kaçmadı.

Ağabeylerden biri hastanenin bahçesinde dolaştırdı beni. Sonra ne gördüm bil bakalım!¹ Bir uçurtma!

İlk kez senle birlikte görmüştüm geçen yıl. Ben ne olduğunu² bilememiştim de sen demiştin uçurtma diye. Kocamandı senle gördüğümüz³. Bizim göğümüzdeydi hem. Bu seferki o kadar büyük değildi. Ama maviydi onun gibi. Ağabeye dedim ki⁴:

“Bak uçurtma kaçmış!”

“Hani bakayım!⁵ Nereden kaçmış?”

“Bizim göğümüzden kaçmış. Ama sakın onu vurma!”

Ağabeyin gözleri doldu ben böyle deyince. Bana simit aldı. Babam gibi.

Ağabey uçurtmayı vurmazdı. Belki annemi de vurmazdı. O uçurtma nasıl kaçmış İnci? (da Feride Çiçekoglu, *Uçurtmayı Vurmasınlar*, 2006 (prima ed. 1986), p. 82)

1 *bil bakalım*: 'indovina', 'prova a indovinare'

2 *ne olduğunu*: 'cosa fosse'

3 *senle gördüğümüz*: 'quello che abbiamo visto insieme'

4 *dedim ki*: 'ho detto (che)'

5 *Hani bakayım!*: 'Vediamo un po' dov'è!'

Şekil 29: Ders kitabında kullanılan bir yazınsal metin örneği (s.276).

Nazlı Eray'ın *Ah Bayım Ah* adını taşıyan öykü kitabındaki *Monte Kristo* öyküsünden yapılan bir alıntı da kitaptaki üçüncü yazınsal metindir (s. 292-293). Metnin sonunda, “gerektiği gibi, sık sık kırdığı olurdu karısının kalbini, sapı kırık, durup dururken” ifadelerinin İtalyanca karşılıklarına yer verilmiştir. Açıklamaların ardından İtalyanca çevirinin yapılması için gerekli boş alan bırakılmış ve sonrasında metinle ilgili dört farklı soru sorulmuştur.

Kitaptaki son yazınsal metin alıntısı ise Nâzım Hikmet'in *Otobiyoğrafi* adlı şiiridir (s. 311-312). Şiirde geçen, “paşa torunluğu ettim, gırev, 924'te, koparmağa, ne mutlu bana, başkasının hesabına, tirene, kahve falına baktırdığım oldu, sözün kisası, kederden gebermekte olsam da” ifadeleri açıklanmış ve içlerindeki bazı sözcüklerin günümüz Türkçesindeki karşılıklarına yer verilmiştir. Açıklamaların ardından ise bırakılan boşluğa şiirin İtalyanca çevirisinin yazılması istenmiştir.

Kitapta ayrıca hangi kitaplardan alıntılandıkları belirtilmemiş ve yazma becerisini geliştirmeye yönelik bir alıştırmada geçen üç farklı çocuk masalı bulunmaktadır (s.259-

260). *Hansel ve Gratel*, *Kırmızı Başlıklı Kız* ve *Rapunzel* masallarına eksiltili olarak yer verilmiş, bırakılan boşlukların öğrenciler tarafından doldurması istenmiştir.

Bu ders kitabında ele alınan yazınsal metinlerin daha çok çağdaş yazarlardan alıntılandığı görülmektedir. Aslında bu özgün nitelikli yazınsal metinlerin kitap içerisindeki rolü kültür aktarımıdır. Öğretime sunulurken bu metinlerde sadeleştirme yapılmamıştır ancak bu metinlerin arkalarına açık uçlu anlama soruları eklenerek öğrencilerin okuduğunu anlama becerisini geliştirmeleri amacıyla öğretime hazır edilmişlerdir. Ayrıca yönergelerden sözü edilen bu metinlerin çeviri amacıyla da kullanıldığı tespit edilebilmektedir. Bu durum, kitapta çeviriye üstelik oldukça zor olan yazınsal metin çevirisine yer verildiğini de göstermektedir.

Ünitelerdeki temaya uygun olarak verilen dil alıştırmalarında da bazı kurgu ve özgün metinlere rastlanır. Türk yemeklerine yer verilen örnek bir lokanta menüsü (s.101), haftalık yıldız falı (s.207), örnek öz geçmiş (s.297) metinleri bu kurgu metinlere örnektir. Ders kitabında ayrıca yazara ait olduğu anlaşılan ve genellikle okuma ve yazma etkinlikleri için kullanılmış kısa kurgu metinlere rastlanılır.

Günlük Türk gazetelerinden yapılan kısa alıntılarının yer aldığı bir metin (s.262) ve bazı Türk televizyon kanallarının günlük yayın akışına yer verilen metin (s.197) ise diğer özgün metinlere örnek olarak verilebilir.

Tablo 3. *Ders Kitabındaki Metinlerin Başlıkları, Sayfa Numaraları ve Özgün/Kurgu Olma Nitelikleri*

Metinler	Metnin Başlığı	Sayfa Numarası	Özgün/Kurgu
Ön söz	<i>Prefazione</i>	XV	Özgün
Kültür sayfaları: Öyle mi?	<i>Atatürk e la “rivoluzione dell’alfabeto”</i>	14-15	Özgün
	<i>Attenti a quei gesti!</i>	102-103	Özgün
	<i>Da migranti a cittadini d’Europa: un percorso lessicale</i>	180-181	Özgün
	<i>Turchi o melanzane? La strana storia del popolo “melungeon”</i>	264-265	Özgün
Ünite metinleri	Ünite Adı	Sayfa Numarası	
Birinci ünite- Metin 1/Testo 1	<i>Merhaba Ciao</i>	16	Kurgu
Metin 2/Testo 2	<i>Merhaba Ciao</i>	18	Kurgu

İkinci ünite- Metin 1/Testo 1	Türk müsün? <i>Sei Turco?</i>	32	Kurgu
Metin 2/Testo 2	Türk müsün? <i>Sei Turco?</i>	33	Kurgu
Metin 3/Testo 3	Türk müsün? <i>Sei turco?</i>	33	Kurgu
Üçüncü Ünite – Metin 1/Testo 1	Ne Var Ne Yok? <i>Come va?</i>	47	Kurgu
Metin 2/Testo 2	Ne Var Ne Yok? <i>Come va?</i>	47-48	Kurgu
Metin 3/Testo 3	Ne Var Ne Yok? <i>Come va?</i>	48	Kurgu
Dördüncü Ünite – Metin 1/Testo 1	Ne İş Yapıyorsunuz? <i>Che lavoro fa?</i>	67	Kurgu
Beşinci Ünite – Metin 1/Testo 1	Türkçe Öğrenmek İstiyorum <i>Voglio imparare il turco</i>	88	Kurgu
Metin 2/Testo 2	Türkçe Öğrenmek İstiyorum <i>Voglio imparare il turco</i>	89	Kurgu
Altıncı Ünite – Metin 1/Testo 1	Ali'nin Ailesi <i>La famiglia di Ali</i>	104-105	Kurgu
Yedinci Ünite – Metin 1/Testo 1	Tatilde Neler Yaptın? <i>Cosa hai fatto in vacanza?</i>	117	Kurgu
Metin 2/Testo 2	Tatilde Neler Yaptın? <i>Cosa hai fatto in vacanza?</i>	117-118	Kurgu
Sekizinci Ünite – Metin 1/Testo 1	Hava Harikaydı <i>Il tempo era magnifico</i>	132	Kurgu
Metin 2/Testo 2	Hava Harikaydı <i>Il tempo era magnifico</i>	133	Kurgu
Dokuzuncu Ünite – Metin 1/Testo 1	Hayat Böyle! <i>Così è la vita!</i>	149	Kurgu
Metin 2/Testo 2	Hayat Böyle! <i>Così è la vita!</i>	149	Kurgu
Onuncu Ünite – Metin 1/Testo 1	Affedersiniz, Topkapı Sarayı Nerede? <i>Scusi, dov'è il Topkapı Sarayı?</i>	163	Kurgu
Metin 2/Testo 2	Affedersiniz, Topkapı Sarayı Nerede? <i>Scusi, dov'è il Topkaki Sarayı?</i>	163-164	Kurgu
On Birinci Ünite – Metin	Saat Kaçta Buluşalım? <i>A che ora ci incontriamo?</i>	182	Kurgu

1/Testo 1			
On İkinci Ünite – Metin 1/Testo 1	Gelecekte Neler Olacak? <i>Cosa succederà nel futuro?</i>	199	Kurgu
On Üçüncü Ünite – Metin 1/Testo 1	Sen Ne Dersin? <i>Tu cosa ne dici?</i>	213	Kurgu
On Dördüncü Ünite – Metin 1/Testo 1	Uzun ve Mutlu Bir Hayat Yaşamak <i>Vivere una vita lunga e felice</i>	231-232	Kurgu
On Beşinci Ünite – Metin 1/Testo 1	İlginç Biriymiş... <i>Pare che sia un tipo interessante...</i>	248	Kurgu
On Altıncı Ünite – Metin 1/Testo 1	Keşke... <i>Magari...</i>	266	Kurgu
On Yedinci Ünite – Metin 1/Testo 1	Türkiye’de İş Aramak <i>Cercare lavoro in Turchia</i>	281	Kurgu
On Sekizinci Ünite – Metin 1/Testo 1	Türkiye’de Olduğum İçin Çok Mutluyum <i>Sono molto felice di essere in Turchia</i>	299-300	Kurgu
Yazınsal Metinler	Alıntı Yapılan Metnin Adı ve Yazarı	Sayfa Numarası	
	Yeşiltay – Tahsin Yücel’den alıntı	243	Özgün
	Uçurmayı Vurmasınlar-Feride Çiçekoglu’ndan alıntı	276	Özgün
	Ah Bayım Ah – Nazlı Eray’dan alıntı metin	292-293	Özgün
	Nazım Hikmet’in Otobiyografi Şiiri	311-312	Özgün
	Hansel ve Gratel -Kırmızı Başlıklı Kız- Rapunzel	259-260	Özgün
Diğer Metinler	İçerik Bilgisi	Sayfa Numarası	
	Haftalık Yıldız Falı	207	Kurgu
	Örnek öz geçmiş	297	Kurgu
	Kısa gazete haberleri.	262	Özgün
	Türk TV kanallarının yayın akışını gösteren tablo.	197	Özgün
	Örnek bir lokanta menüsü	101	Kurgu

Ders kitabındaki metinler, genel anlamda değerlendirildiğinde kurgu metinlere ağırlık verilmesinin metin dili açısından bir yapaylığa yol açtığı yorumu yapılabilir. Öğrencilere iletişimsel olarak kolaylık sağlama ve bir örnek oluşturma amacıyla

yazıldığı anlaşılan ve genellikle karşılıklı konuşma biçiminde yazılmış ünite başlangıç metinlerin tümünün kurgu metin olması bu yapaylığın nedenlerinden ilkidir.

Özgün olarak tanımlanan kısıtlı sayıdaki metinlerin çoğunluğuna “Öyle mi?” bölümündeki alıntı metinlerde rastlanması ve aslında bu metinlerin konu ve bağlam dışı kültür sayfalarında olması, söz konusu özgün metinlerin öğretim amaçlarına yönelik kullanılan metinler olmadığı sonucunu getirir.

Sayısı yetersiz olmakla birlikte bu özgün metinlerin ders kitabında kullanılış biçimi de tartışmalıdır. Yazınsal ürünlerden alıntılanan ve özgün metin olarak kullanılan bu metinler, dilsel, kültürel gibi özelliklerinin ayırdına vardıracak bir alıştırmaya yapılarında kullanılmamış, öğrencilerden yalnızca bu metinlerin kaynak dile çevrilmesi istenmiştir.

Bir yabancı dil öğretim kitabının öğrenciye sunacağı çeşitli metin türlerinin, doğru bir kurgu ya da yapıyla kullanılırsa öğretim amaçlarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. İncelenen bu ders kitabında ise öncelikli olarak metin türlerinde bir varsıllık görülmediği gibi, kitaptaki çoğu metnin kullanım amacının dil bilgisi kullanımını kullanılmakla sınırlı olduğu düşünülmüştür.

4.4. DERS KİTABINDAKİ DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminin nasıl yapılacağı üzerine birçok farklı görüş bulunmaktadır. Bu görüşler kaynağını farklı yabancı dil öğretim yaklaşım ve yöntemlerinden almaktadır. “Dilbilgisi, 20. yy.ın başlarına dek yabancı dil öğretiminde egemen öğretim ögesi olmuştur. 17. ve 19. yy.lar arasında yabancı dil öğretimi izlencelerini Geleneksel-Kuralcı Dilbilgisi (Traditional-Prescriptive Grammar) biçimlendirmiştir” (Peçenek, 2008, s.68). İlerleyen dönemde ise yoğun dil bilgisi anlatımının dilin iletişim amacıyla örtüşmediği ya da tek başına bu amaca istenilen düzeyde katkı sağlamadığı görüşü ağırlık kazanmıştır. Göçer (2015), dil bilgisi öğretiminin günümüzdeki tanımını ve algılanışını “Amaç, öğrenciye birtakım tanımlar ve kurallar belletmek de olamaz. Bu öğretimle birey; ana dilin canlılığını, anlatım gücü ve olanaklarını görerek ondan sözlü ve yazılı anlatımda yeterince yararlanabilmelidir” şeklinde özetlemiştir (Göçer, 2015, s.234). Bu doğrultuda dil bilgisi öğretiminin, iletişimsel becerilere yardımcı olacağı ölçüde gerçekleştirilmesinin son yıllarda yazılan yabancı dil öğretim kitaplarında temel alındığı görülmektedir.

Bu çalışmada incelenen *Corso di lingua turca* adlı ders kitabında yer alan dil bilgisi konularını ortaya koymak amacıyla içindekiler sayfalarında yer alan konular Türkçeye çevrilerek bir dizelge oluşturulmuş ve dil bilgisi öğretimi aşağıda yer alan sorulara göre incelenmiştir. İnceleme ölçütleri olarak da nitelendirilebilecek bu sorular, tümevarım yoluyla yürütülen ilk inceleme ve değerlendirme sonunda oluşturulmuş ve asıl inceleme sırasında, ders kitabında bu sorulara karşılık aranmıştır:

1. Dil bilgisi, ders kitabında hangi bölüm ya da kısımlarda ve hangi başlıkta bulunmaktadır?
2. Kitapta hangi dil bilgisi konularına yer verilmiştir?
3. Kitapta dil bilgisi alıştırmalarına hangi ölçüde yer verilmiştir?
4. Dil bilgisi konuları hangi düzende sıralanmıştır? (Düz ya da sarmal.)
5. Dil bilgisi nasıl anlatılmıştır? (Tümdengelim ya da tümevarım.)
6. Dil bilgisi anlatımlarında görsellikten yararlanılmış mıdır?
7. Dil bilgisi konularını belirtmede ve açıklamalarda kaynak dil İtalyanca kullanılmış mıdır?

İncelenen ders kitabının kapağında da belirtildiği gibi AOÖÇ'nin tanımladığı A1, A2 ve B1 düzeylerini kapsamakta olup dil bilgisi konuları da bu doğrultuda ele alınmış ve işlenmiştir.

“Dil bilgisi, ders kitabında hangi bölüm ya da kısımlarda bulunmaktadır?” sorusunun yanıtı inceleme sonucunda şu şekilde tespit edilmiştir: Ders kitabının giriş kısmında *Introduzione alla lingua turca* (Türk Diline Giriş) başlıklı Türkçenin genel tanıtımının yapıldığı bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümün dışında kitapta yer alan 18 ünitenin her birinde dil bilgisi konularına yer verilmiştir. Kitabın sonunda dil bilgisi konularının tekrarı ya da özetine ise yer verilmemiştir. *Ekler Appendici* bölümünde yalnızca örnek zaman çekimlerine, ad durum eklerinin kullanımına örnek için verilmiş bazı eylemlerin listesine, bağlaç ve belirteç listesine, bazı pekiştirme önadlarını da içeren önadlar dizelgesi bulunmaktadır.

		-(y)di Passato	-(y)miş Passato indetermin.	-(y)se Condizionale
-(i)yor Presente	seviyorum seviyorsun seviyor seviyoruz seviyorsunuz seviyorlar	seviyordum seviyordun seviyordu seviyorduk seviyordunuz seviyordular (seviyorlardı)	seviyormuşum seviyormuşsun seviyormuş seviyormuşuz seviyormuşsunuz seviyormuşlar (seviyorlarmış)	seviyorsam seviyorsan seviyorsa seviyorsak seviyorsanız seviyorsalar (seviyorlarsa)
-(y)ecek Futuro	seveceğim seveceksin sevecek seveceğiz seveceksiniz sevecekler	sevecektim sevecektin sevecekti sevecektik sevecektiniz sevecektiler (seveceklerdi)	sevecekmişim sevecekmişsin sevecekmiş sevecekmişiz sevecekmişsiniz sevecekmişler (seveceklermiş)	seveceksem seveceksen sevecekse seveceksek sevecekseniz sevecekseler (seveceklerse)
-(e/i)r Aoristo	severim seversin sever severiz seversiniz severler	severdim severdin severdi severdik severdiniz severdiler (severlerdi)	severmişim severmişsin severmiş severmişiz severmişsiniz severmişler (severlermiş)	seversem seversen severse seversek severseniz severseler (severlerse)

Şekil 30: Ders kitabının ekler bölümünde yer alan örnek zaman çekimleri tablosundan bir kesit (s.321)

Introduzione alla lingua turca (Türk Diline Giriş) başlıklı bölümde, Türk abecesi, ünlü ve ünsüz harflerin okunuşu, ünlü uyumu, ünsüzlerin değişimi, ünlü düşmesi, kesme ve düzeltme işaretleri, vurgu, büyük harflerin kullanımı gibi temel olarak tanımlanabilecek konulara yer verilmiştir.

Türk dilinin yapısal özelliklerinin verildiği ve dil bilgisine giriş niteliği taşıyan bu bölümün dışında kitapta yer alan 18 ünitenin her birinde dil bilgisi konularına yer verilmiştir. Yazarın AOÖÇ'yi ve kaynak dil İtalyancayı da dikkate alarak kolaydan zora doğru giden bir düzen kurgulandığı düşünülmektedir. *Corso di lingua turca*'nın kurgusunun dil bilgisi konularından hareketle oluşturulduğu da söylenebilir. Tüm ünitelerde başlangıçta, o üniteye anlatılacak dil bilgisi konusunun vurgulandığı metinlere yer verilmiş, sonrasında da ilgili dil bilgisi konuları *Dilbilgisi Grammatica* başlığı altında açıklanmıştır. Aşağıda Türk Diline Giriş ve ünitelerde *Dilbilgisi Grammatica* başlığı altında ele alınan ve işlenen dil bilgisi konuları verilmiştir (Bkz. Tablo 4).

“Kitapta dil bilgisi alıştırmalarına hangi ölçüde yer verilmiştir?” inceleme sorusunun yanıtı şöyledir: Her bir ünite de dil bilgisi açıklamalarının ardından *Dilbilgisi Alıştırmaları Esercizi di grammatica* ve *Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercizi di lingua* başlıklarına taşıyan iki farklı amaçlı alıştırma bölümü bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan *Dilbilgisi Alıştırmaları Esercizi di grammatica* başlıklı kısım tamamen dil bilgisine yönelik alıştırmalardır. *Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercizi di lingua* başlığı altında bulunan alıştırmalarda ise amaç dil bilgisi olmasa da dil bilgisinin etkisinin olduğu söylenebilir.

Dilbilgisi Alıştırmaları Esercizi di grammatica

1 Completa coniugando il verbo nella forma adeguata dell'ottativo.

1. Sen yorgunsun, alışverişi ben yap
2. İşe geç kalıyoruz, şu otobüse hemen yetiş
3. Kadıköy'e vapurla mı git, dolmuşla mı?
4. Seni nerede bekle?
5. Yemek yemeden içki iç
6. Bugün hava çok güzel, şemsiyemi al
7. Ben, yarın sabah teyzemi ziyaret et
8. Annem bize kızıyor, bir daha geç kal
9. Sana bir bardak çay ver mi?
10. Türkçe mi konuş, İtalyanca mı?
11. Önce denize gir, sonra biraz yürüyüş yap
12. Yarınki partide bu elbiseyi giy; çünkü rengi güzel değil.

Şekil 31: Ders kitabından bir dil bilgisi alıştırması örneği (s.192).

2 Associa le frasi contenute nella prima lista con quelle contenute nella seconda.

1. Murat, Pelin'e telefon edecekti	a. ama hasta oldum.
2. Dün ofisime yürüyerek gidecektim	b. ama doktor izin vermedi.
3. Hasan, eşine yıldönümü için güzel bir hediye alacaktı	c. ama misafirleri geldi.
4. Bu sabah geç kalkacaktım	d. ama hâlâ içiyor.
5. Ameliyattan sonra hemen eve gidecektim	e. ama numarasını kaybetti.
6. Ödevimi yapacaktım	f. ama telefonumun şarjı bitti.
7. Annemi arayacaktım	g. ama biletler hemen bitti.
8. Öğleden sonra alışverişe çıkacaktılar	h. ama saat yedide telefon çaldı.
9. Babam sigarayı bırakacaktı	i. ama vazgeçtim, İstanbul'da kalacağım.
10. Konsere gidecektik	j. ama geç kaldım, otobüsle gittim.
11. Ankara'ya taşınacaktım	k. ama şuan hiç vaktim yok.
12. Oğlumla daha çok oynayacaktım	l. ama unuttu.

Şekil 32: Ders kitabından bir dil geliştirme alıştırması örneği (s.192).

“Dil bilgisi konuları düz ya da sarmal hangi düzende sıralanmıştır?” sorusuna karşılık olarak dil bilgisi konularının tekrar ediliş edilişmediğı yoklanmış ve dil bilgisi konularının yalnızca ilgili ünite içinde açıklandığı, ilerleyen ünitelerde tekrarlara ya da daha farklı bir açıklamaya yer verilmediğı dolayısıyla çizgisel/linear bir düzende ilerlediğı saptanmıştır.

“Bu kitapta dil bilgisi nasıl, tündengelim/tümevarım yoluyla mı anlatılmıştır?” sorusunun yanıtı ise ünitelerdeki dil bilgisi açıklamalarından anlaşılmaktadır. Dil bilgisi öğretimi, konu anlatımlarından önce verilen diyalog ağırlıklı metinlerle, günlük yaşamda kullanılan Türkçeyi sezdirmek amaçlı olsa da iletişimsel yaklaşım içerisinde değerlendirilmekten uzak bir yapıdadır. Dil bilgisi doğrudan anlatım yolu ile yoğun bir biçimde verilmiştir. Yoğun bir dil bilgisi öğretiminin yapıldığı kitapta tündengelim modeli kullanılmıştır. “Bu modelde bütünden parçaya doğru ilerlenmekte, bazı ilke veya kurallardan hareket edilerek bir olay, durum ya da örnek açıklanmaktadır” (Güneş, s.84, 2013). Daha çok geleneksel dil bilgisi öğretim yöntemi yapısıyla sıralanan açıklamalar, ünite de anlatılan konuların her birine ayrı bir başlık verilerek paylaşılmıştır.

“Dil bilgisi anlatımlarında görsellikten yararlanılmış mıdır?” sorusunun yanıtına ise görsellere ilişkin bulgular kısmında değinilmiştir. Ders kitabında yetersiz bulunan sınırlı sayıdaki görseller içinde dil bilgisi konularında kullanılan görseller hakkında bir dizelge hazırlanmıştır.

Kitabın dil bilgisine yaklaşımı daha çok kuralların maddeler halinde açıklanmasına dayalı bulunmuş ve dil bilgisi öğretiminde etkin bir anlatım fırsatı verebilecek görsel desteklerinden yeterince yararlanılmadığı görülmüştür. Tablo ya da grafik kullanımı da dil bilgisi bölümlerinde kısıtlı sayıdadır. Tablolara yalnızca zaman eklerinin kişi adlarına göre kullanımında yer verilmiştir. Günümüz yabancı dil öğretim kitaplarında sıkça rastlanan özet tablolarına yer verilmemiştir. Bu durumun ders kitabının görsel tasarımının yetersizliğinin bir uzantısı ya da parçası olduğu düşünülmektedir.

	<i>gel-</i>	<i>yaz-</i>	<i>gör-</i>	<i>konuş-</i>
<i>ben</i>	geliyorum	yazıyorum	görüyorum	konuşuyorum
<i>sen</i>	geliyorsun	yazıyorsun	görüyorsun	konuşuyorsun
<i>o</i>	geliyor	yazıyor	görüyor	konuşuyor
<i>biz</i>	geliyoruz	yazıyoruz	görüyoruz	konuşuyoruz
<i>siz</i>	geliyorsunuz	yazıyorsunuz	görüyorsunuz	konuşuyorsunuz
<i>onlar</i>	geliyor(lar)	yazıyor(lar)	görüyor(lar)	konuşuyor(lar)

Şekil 33: Dil bilgisi anlatımında tablo kullanımına bir örnek (s.71).

“Dil bilgisi konularını belirtmede ve açıklamalarda kaynak dil İtalyanca kullanılmış mıdır?” sorusunun yanıtı ise ders kitabında açıktır. Kitabın genelinde olduğu gibi dil bilgisi öğretiminde de kaynak dil olan İtalyanca kullanılmıştır. Dil bilgisi üzerine yapılan açıklamalarla birlikte, dil bilgisi konuları da İtalyancadır. Dil bilgisi konularının daha iyi anlaşılması için ilgili eklerle oluşturulan örnek Türkçe sözcük ve tümceler de İtalyanca karşılıklarına yer verilmiştir.

4 Le forme gerundive: il suffisso -meden

Il suffisso -*meden* serve a rendere quelle frasi secondarie che in italiano sono introdotte dalla congiunzione ‘senza’. Tale suffisso non esprime di per sé un particolare tempo e modo verbale e non prende suffissi personali mediante i quali poter esprimere il soggetto. Il soggetto della frase contenente il suffisso -*meden*, infatti, a meno che non venga altrimenti espresso, corrisponde al soggetto della frase principale. Il suffisso -*meden* è atono, per cui l’accento tonico cade sulla sillaba immediatamente precedente (► *bâkmadan*).

► *Babam bu sabah kahvaltı yapmadan işe gitti.* ‘Mio padre questa mattina è andato al lavoro senza fare colazione.’

Soruyu anlamadan cevap vermiyorum. ‘Non rispondo senza capire la domanda.’

Niçin bizi beklemeden sinemaya gittiniz? ‘Perché siete andati al cinema senza aspettarci?’

Ben gelmeden partiye başladılar. ‘Hanno iniziato la festa senza che io arrivassi.’

L’uso del suffisso -*meden* in combinazione con alcuni verbi ha assunto un valore avverbiale: *durmadan* (lett. ‘senza fermarsi’), ad esempio, significa ‘di continuo’, ‘senza posa’ e *çok geçmeden* (lett. ‘senza che passi molto’) ‘fra non molto’, ‘dopo poco’.

► *Murat durmadan konuşuyor.* ‘Murat parla continuamente.’

Geçen yıl Gül kilo verdi ama çok geçmeden yine kilo aldı. ‘L’anno scorso Gül è dimagrita ma dopo poco è di nuovo ingrassata.’

◆ Con lo stesso significato si ha anche il suffisso -*meksizin*, che però è usato più raramente e in registri più formali.

Şekil 34: Ders kitabında örnek bir dil bilgisi konusu anlatımı (s.152).

Ders kitabındaki dil bilgisi öğretimi genel anlamda değerlendirildiğinde kitabın bileşenleri içinde en önem verilen parça olduğu anlaşılmaktadır. Kitabın genel amacının

ve önerisinin dil bilgisi kurallarının kaynak dilde açıklamak ve öğrencilere doğrudan sunmak olduğu anlaşılmaktadır. Çağdaş öğretim kitaplarında örneklerine sık karşılaşılmayan bir yapıdaki bu doğrudan dil bilgisi öğretimi, kitap boyunca kapladığı yer olarak da en önemli bileşen olarak değerlendirilmiştir.

Dil bilgisi öğretiminde görsel unsurlardan yeterince yararlanılmaması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Bu durumun kitabın kullanıcıları olarak öğrencilere, dil bilgisi konularını alımlamak ve bilgiyi kullanmak açılarından yardımcı olmayacağı düşünülmektedir.

Dil bilgisi konularının bu denli yoğun ve doğrudan anlatımının kitabın öğrencilerin güdüleme başarısını olumsuz açıdan etkileyebileceği sonucuna varılabilir. Dil bilgisi konularının kitaptaki örüntüsünün sarmal olmaması da bu sonuca katkı sağlar. Anlatımın çerçevesi çok keskin bir biçimde kurgulanmış, dil bilgisi konularının açıklanması ya da bağlamı yalnızca ilk yer aldıkları bölümle sınırlı kalmıştır.

Tablo 4. *Ders Kitabındaki Dil Bilgisi Konuları*

Ünite	Dil Bilgisi Konusu
Türk Diline Giriş	
	Türk Abecesi
	Ünsüz harflerin okunuşu
	Ünlü harflerin okunuşu
	Ünlü uyumu
	Ünsüzlerin değişimi
	Ünlü düşmesi
	Kesme ve düzeltme işaretleri
	Vurgu
	Büyük harflerin kullanımı
1.Ünite (Merhaba Ciao)	
	Adlar
	Cinsiyet
	Çoğul Eki -lar
	Farklı Çoğulluk Durumları
	Çoğul ekinin farklı kullanımları
	Önadlar (Sıfatlar)
	Önadların konumu
	Kişi adları
	Sen ya da siz?
	Koşak Tümcesi (Haber kipi)

	Bağlaç olan de
2. Ünite (Türk müsün Sei turco?)	
	Değil
	Soru ekleri
	Soru eklerinin kullanımı
	Değil mi?
	-li eki
	Sorular: Nereli ve neli
	İşaret adılları bu, şu, o
	Adın durumları
	Bulunma durum eki –de
	İyelik ekleri
	Var ve yok
	Sahip olmak eylemi nasıl ifade edilir
	Nere- bulunma durumu bura-, -ora, -şura, -de ekiyle birlikte
3. Ünite (Ne var ne yok? Come va?)	Sayılar
	Tane, boyut ve türü gösteren adlar
	Kaç ve ne kadar soruları
	-siz eki
	Şimdiki Zaman –(i)yor eki
	Şimdi Zaman olumsuzluk eki –me
	Şimdiki Zaman olumlu ve olumsuz soru biçimleri
	Şimdiki Zamanın kullanımı
	Zaman zarfları
	Yönelme durum eki –(y)e
	Edatlar
	Sorular: neyle, ne gibi, niçin
	-ci eki
	-(y)ici eki
4. Ünite (Ne iş yapıyorsunuz? Che lavoro fa?)	-lik eki
	Ayrılma durum eki –den
	-(n)in eki
	Kişi adılları
	Edatlar ile/-(y)le, için, gibi, kadar
	İste- eylemi
	Çünkü bağlacı
	-ce eki
	Bir bakış açısını ifade etmek: -ce eki ve göre edatı
	Belirtili ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlamasının kullanımı
	Üçüncü kişi için sahipliğin ifadesi
5. Ünite (Türkçe Öğrenmek İstiyorum Voglio imparare il turco)	-den önce –den sonra
	Belirtili ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlamasının kullanımı
	Üçüncü kişi için sahipliğin ifadesi
	-den önce –den sonra
	Belirtili ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlamasının kullanımı
	Üçüncü kişi için sahipliğin ifadesi
	-den önce –den sonra
	Belirtili ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlamasının kullanımı
	Üçüncü kişi için sahipliğin ifadesi
	-den önce –den sonra
6. Ünite (Ali'nin Ailesi La famiglia di Ali)	
	Belirtili ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlamasının kullanımı
	Üçüncü kişi için sahipliğin ifadesi
	-den önce –den sonra
	Belirtili ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlamasının kullanımı
	Üçüncü kişi için sahipliğin ifadesi
	-den önce –den sonra
	Belirtili ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlaması
	Belirtisiz ad tamlamasının kullanımı
	Üçüncü kişi için sahipliğin ifadesi
	-den önce –den sonra

7. Ünite (Tatilde Neler Yaptın? Cosa hai fatto in vacanza?)	
	Geçmiş zaman, -di eki
	Geçmiş zamanın olumsuz biçimi
	Geçmiş zamanın olumlu ve olumsuz soru biçimi
	Geçmiş zamanın kullanımı
	Zaman belirteçlerinin geçmiş zamanda kullanımı
	Soru ekinin konumu mi
	Belirtme ad durum eki –(y)i
	Belirtme durum ekinin kullanımı
	Zamanın anlatımı: -den beri ve –dir
	Geçici ya da mekânsal zamanın anlatımı: -(y)e kadar
	Soru: ne zaman
8. Ünite (Hava Harikaydı Il tempo era magnifico)	
	Koşaç tümcesi (hikaye) –(y)di
	Koşaç tümcesinin olumsuz durumu ve olumlu/olumsuz soru biçimi
	Vardı ve yoktu
	-mekte eki
	Yönelme durumunu destekleyen diğer edatlar: doğru, karşı, karşın ve rağmen
	Hangi sorusu
	Sıralama sayıları
	Üleştirme sayıları
	Haftanın günleri
	Mevsimler ve yılın ayları
	Bir tarihi ifade etme
9. Ünite (Hayat Böyle! Cosi e la vita!)	
	Şimdiki zamanın hikayesi –(i)yordu
	Ulaçların biçimleri
	Ulaçların biçimleri –(y)ken eki
	Ulaçların biçimleri –meden eki
	-mek için
	-ki eki
	Ayrılma durumunu destekleyen diğer edatlar; başka, itibaren, dolayı, yana
10. Ünite (Affedersiniz, Topkapı Sarayı Nerede? Scusi, dov'e il Topkapı Sarayı?)	
	Emir Kipi
	Zamanın anlatımı, ulaçlar; -meden önce ve –dikten sonra
	Önadlarda derecelendirme: karşılaştırma ve üstünlük
	Daha'nın farklı kullanımları
	Pekiştirme
	Yön belirteçleri
11. Ünite (Saat Kaçta Buluşalım? A che ora ci incontriamo?)	
	İstek kipi
	İstek kipinin kullanımı
	İstek kipinin hikâyesi
	Bağlaçlar

	-mek üzere yapısı
	Edatlar ve soyut ilişkiler
	Birleşik eylemler
	-cik eki ve diğer küçültme ekleri
12. Ünite (Gelecekte Neler Olacak? Cosa succedera nel futuro?)	
	Gelecek zaman –(y)ecek eki
	Gelecek zamanın kullanımı
	Geçiş zamanın hikâyesi
	Ulaçlar –(y)erek eki
	Ulaçlar –(y)e...-(y)e
	<i>Diye</i> ve kullanımı
13. Ünite (Sen Ne Dersin? Tu cosa ne dici?)	
	Geniş Zaman
	Geniş zamanın kullanımı
	Geniş zamanın hikâyesi
	-(e/i)r –mez kalıbı
	Geniş zaman ve –(y)ken eki
	Mastar, -mek eki
	Kısa mastar –me eki
	-mesi için kalıbı
	-(y)iş eki
	Edilgen eylem
14. Ünite (Uzun ve Mutlu Bir Hayat Yaşamak Vivere una vita lunga e felice)	
	Gereklilik kipi –meli eki
	Gereklilik kipinin hikâyesi
	Gereklilik söylemleri lazım, gerek ve gerek-
	Zorunluluk ve gereklilik söylemleri –mek zorunda, -mek durumunda
	Ulaçlar, -(y)ip eki
	Ulaçlar –(y)ince eki
	Ulaçlar –(y)eli
	Dönüslü eylemler
	Kendi ve kullanımı
	-(e)l ve –sel ekleri
15. Ünite (İlginç Biriymiş...Pare che sia un tipo interessante...)	
	Duyulan geçmiş zaman –miş eki
	Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi
	-(y)miş eki
	-mişti ve –mişmiş ekleri
	Olasılık –(y)ebil ve –(y)eme ekleri
	-(y)iver –(y)ekal ve –(y)edur ekleri
	İşteş çatı
	<i>Birbiri</i> adılı
16. Ünite (Keşke... Magari...)	
	Koşul kipi –se eki
	-(y)se eki
	Koşul kipinin hikâyesi –seydi ve –seymiş ekleri
	Koşul tümceleri

	Koşul tümceleri ile –se/-seydi, de/bile ve –(y)se de
	Dilek ve pişmanlık: Koşul ve keşke
	-sem ve –sek ekleriyle sorular
	Ettirgen çatı
	Çoklu ettirgen çatı
17. Ünite (Türkiye’de İş Aramak Cercare lavoro in Turchia)	
	Ortaçlar
	Ortaçlar ve –(y)en eki
	Ortaçlar ve –diği ve –(y)eceği ekleri
	Ortaçlar, geçmiş zaman
	Ortaçlar, gelecek zaman
	Ortaçlar, geniş zaman
	-dikçe eki
	-mektense eki
	-le, -leş, ve –len ekleri
18. Ünite (Türkiye’de Olduğum İçin Çok Mutluyum Sono molto felice di essere in Turcia)	
	-diği ve –(y)eceği ekleri
	Zaman tümceleri, -diği zaman, -diğinde, -(y)eceği zaman ve –diğinden beri
	-diği için ve –(y)eceği için ekleri
	-diği için ve –(y)eceği için eklerine benzer kalıplar
	-diği için ve –(y)eceği için eklerinin adlaştırma görevi
	-diği için ve –(y)eceği için eklerinin dolaylı sorularda kullanımı
	Dolaylı konuşma
	-dir ekinin kullanımı

4.5. DERS KİTABINDAKİ SÖZCÜK ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Sözcük öğretimi, yabancı dil öğretiminin temel konularından biridir. Hedef dilin söz varlığının öğretilmesi, dört temel dil becerisiyle birlikte dil bilgisi öğretiminin de odaklandığı konulardandır. Ders kitaplarındaki sözcük öğretimi ise bu ders gereçlerinin yabancı dil öğretimi sürecindeki etkinliği düşünüldüğünde önemli bir yer tutmaktadır. Gökdayı’ya göre yabancı dil olarak Türkçe özelinde sözcük öğretimi süreci, “Türkçenin söz varlığının yabancılara aktarılması ve onların da öğrendikleri sözcükler ve kalıp birimleri kullanarak Türkçeyle iletişim kurabilmelerinin sağlanmasını kapsar” (Gökdayı, 2016, s.383). Ülper ve Karagül ise sözcük öğretiminin kavrama süreciyle olan ilişkisine dikkat çekerek, “Sözcük öğretimi salt sözcüklerin anlamını belletmeyi amaçlayan etkinlikler düşünülmemelidir” yorumunu yapmıştır. (Ülper ve Karagül, 2012, s.263).

Kitap sözcük öğretimi açısından aşağıdaki sorulara yanıt bulmak amacıyla incelenmiştir:

1. Kitaptaki metinlerde geçen yabancı sözcükler nasıl açıklanmaktadır?
2. Kitaptaki dil bilgisi terimleri nasıl açıklanmaktadır?
3. Sözcük öğretimine yönelik alıştırmalar ve etkinlikler var mıdır?
4. Kitapta bir sözlükçe bulunmakta mıdır?

Ders kitabındaki metinlerle ilgili bulgularda metin türü olarak daha çok diyalogların yer aldığı ve kültür sayfalarının da İtalyanca yazıldığı belirtilmişti. Bu durum, ders kitabının iki dilli yazıldığını göstermektedir ancak iki dil kullanımı yalnızca metinler kısmında değil kitabın dil bilgisi açıklamalarında, alıştırmalarda ve aslında kitabın genelinde kullanılmaktadır. Bu durumda sözcük öğretiminin kaynak dilin de devreye girmesiyle yani çeviri yöntemiyle öğretilmesinde bir sakınca görülmemiştir. Dolayısıyla yabancı sözcüklerin nasıl açıklandığıyla ilgili olarak şu saptamada bulunulabilir: Kaynak dil İtalyanca ağırlıklı olmak üzere iki dilli hazırlanmış bir ders kitabı olan *Corso di lingua turca*'da sözcük öğretimi daha çok çeviri yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Şekil 35:Sözcük öğretiminde görsel kullanımına örnek bir dil bilgisi alıştırması (s.28).

Yabancı sözcüklerin kaynak dil İtalyanca yardımıyla öğretildiği kitap kurgusundan anlaşılmaktadır ancak yine de görsellerden yararlanılıp yararlanılmadığı incelenmiş ve özellikle temel söz varlığının aktarılması için sınırlı sayıda görselden yararlanıldığı

görülmektedir. İlk ünitelerde daha yoğun olarak görülen bu tercih, dil bilgisi ve dil geliştirme alıştırmalarında kullanılmıştır. Sözcük görsel eşleştirmesi alıştırmalarının dışında, kitaptaki bazı görsellerde yer ve nesne adları da görsellere eklenmiştir.

“Kitaptaki dil bilgisi terimleri nasıl açıklanmaktadır?” sorusuna aranan yanıt yine kitabın iki dilli oluşunda ve dil bilgisi açıklamalarının İtalyanca kullanılarak yapılmasında yatmaktadır. Dil bilgisi öğretimini temel alarak kurgulanmış bu kitapta, dil bilgisi konularının pekiştirilmesi için Türkçe sözcük ve tümceler örnek olarak verilmiş ve bunların İtalyanca karşılıkları yazılmıştır.

8 Esprimere un punto di vista: il suffisso *-ce* e la posposizione *göre*

Un'altra funzione del suffisso *-ce* è quella di esprimere il punto di vista di una persona. In questi casi il suffisso *-ce* si usa soprattutto in combinazione con i pronomi personali e con alcuni nomi quali *fikir* 'idea', *kanaat* 'opinione', *gönül* 'cuore', 'desiderio'.

- *ben* 'io' *bence* 'secondo me'
- o* 'lui/lei' *onca* 'secondo lui/lei'
- fikrim* 'la mia idea' *fikrimce* 'a mio parere'

Bence bu elbise çok güzel. 'Secondo me questo vestito è molto bello.'

Sizce kim haklı? 'Secondo lei chi ha ragione?'

Onca siz hiç çalışmıyorsunuz. 'Secondo lui voi non lavorate affatto.'

Un altro modo di esprimere il punto di vista di qualcuno è attraverso la posposizione *göre*, che regge il dativo del nome cui si riferisce.

- *Öğrencilere göre Türkçe çok kolay.* 'Secondo gli studenti il turco è molto facile.'
- Yarın gazeteye göre yine grev var.* 'Domani secondo il giornale c'è di nuovo sciopero.'
- Kime göre futbol güzel bir spor?* 'Secondo chi il calcio è uno sport bello?'

Şekil 36: Dil bilgisi anlatımında sözcük ve tümcelerin kaynak dile çevrildiğini gösteren bir örnek (s.95).

Sözcük öğretiminin uygulandığı ve pekiştirildiği alıştırmalar ve etkinliklerin olup olmadığı da incelenmiş ve “Sözcük öğretimine yönelik alıştırmalar ve etkinlikler var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Dil bilgisi ve dil geliştirme alıştırmalarında eş anlamlı ve karşıt anlamlı sözcüklerin eşleştirilmesi alıştırmalarına birçok kez yer verilmiş, uygun sözcüklerin boşluklara doldurulmasını amaçlayan alıştırmalarda ise yine sözcük bilgisine başvurulmuştur.

Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercizi di lingua

1 Associa ciascuna di queste professioni alla parola a essa correlata.

1. Dönerci	a. Bilet
2. Manav	b. Çay
3. Biletçi	c. Simit
4. Piyangocu	d. Karpuz
5. Köfteci	e. Döner
6. Simitçi	f. Piyango bileti
7. Çaycı	g. Deniz
8. Fırıncı	h. Sebze, meyve
9. Karpuzcu	i. Tarih
10. Denizci	j. Ekmek
11. Tarihçi	k. Köfte

Şekil 37: Sözcük öğretimi amacıyla oluşturulmuş bir eşleştirme alıştırması örneği (s.84).

Bazı özgün metinlerin Türkçeden İtalyancaya çevrilmesini amaçlayan dört farklı alıştırmada ise öğrencilerin çeviri yaparken sözlükte tam karşılığını bulamayacakları düşünülen bazı sözcüklerin de İtalyanca karşılıklarına metinlerin sonunda yer verilmiştir (s.243, s.276, s.292-293, s.311-312).

Questo glossario include solo le parole usate nel presente libro riportandone, nella maggior parte dei casi, esclusivamente il significato con cui esse vengono qui utilizzate. Sebbene nel corso del libro ci sia sempre riferiti ai verbi attraverso la base verbale, in questo glossario, invece, seguendo la consuetudine di molti dizionari, i verbi sono riportati con il suffisso dell'infinito *-mek*. Il segno ♦ è usato in alcuni lemmi per introdurre le forme che essi assumono quando usati in combinazione con suffissi o altre parole. Il segno || separa invece le varie forme tra loro. Per la grafia delle parole, infine, si è tenuto conto del dizionario A. Pusküllüoğlu, *Türkçe Sözlük*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995.

A

abartılı <i>agg.</i> esagerato	adam <i>sost.</i> uomo, essere umano
abartmak <i>v.</i> esagerare	adamcağız <i>sost.</i> il poveretto
abla <i>sost.</i> sorella maggiore	adet <i>sost.</i> numero
abur cubur <i>sost.</i> cibo generalmente non sano mangiato in modo casuale	adlı <i>agg.</i> di nome, intitolato
acaba <i>avv.</i> chissà, mi domando se	adres <i>sost.</i> indirizzo
acele <i>sost.</i> fretta ♦ acele etmek affrettarsi, fare in fretta	af, fî <i>sost.</i> perdono
acemi şansı <i>sost.</i> fortuna del principiante	affetmek <i>v.</i> perdonare ♦ affedersiniz scusi
acenta <i>sost.</i> agenzia	afiyet, -ti <i>sost.</i> salute ♦ afiyet olsun buon appetito
acı <i>agg.</i> amaro	Afrika <i>sost.</i> Africa
acıkmak <i>v.</i> avere fame	agabey <i>sost.</i> fratello maggiore
acımtak <i>agg.</i> amarognolo	ağaç <i>sost.</i> albero
aç <i>agg.</i> affamato ♦ aç açına con lo stomaco vuoto	ağır <i>agg.</i> pesante
açgözlü <i>agg.</i> avido, ingordo	ağırlık <i>sost.</i> peso, pesantezza
açı <i>sost.</i> angolo, punto di vista ♦ açısından <i>posp.</i> dal punto di vista di	ağız, -ğızı <i>sost.</i> bocca
açık <i>agg.</i> aperto, chiaro (<i>colore</i>)	ağlamak <i>v.</i> piangere
açıkça <i>avv.</i> apertamente	ağlaşmak <i>v.</i> piangere insieme, lamentarsi
açıkçası <i>avv.</i> francamente, onestamente	ağrı <i>sost.</i> dolore ♦ ağrı kesici antidolorifico
açıklama <i>sost.</i> spiegazione	agrimak <i>v.</i> far male, dolere
açıklamak <i>v.</i> spiegare	agustos <i>sost.</i> agosto
açılış <i>sost.</i> inaugurazione	ahtapot, -tu <i>sost.</i> polpo
açılmak <i>v.</i> essere aperto	aile <i>sost.</i> famiglia
açlık <i>sost.</i> fame ♦ açlık çekmek avere fame	ailece <i>avv.</i> insieme a tutta la famiglia
açmak <i>v.</i> aprire, accendere, rispondere (<i>al telefono</i>)	ailevi <i>agg.</i> familiare, domestico
ad <i>sost.</i> nome ♦ adına <i>posp.</i> in nome di, per conto di	ait <i>agg.</i> appartenente, riguardante
ada <i>sost.</i> isola	ak <i>agg.</i> bianco
	akademi <i>sost.</i> accademia
	akasya <i>sost.</i> acacia
	akciğer <i>sost.</i> polmone
	Akdeniz <i>sost.</i> Mediterraneo
	akıl <i>sost.</i> intelligenza, mente ♦ akıl almaz incredibile aklına gelmek venire in mente

Şekil 38: Kitabın sonunda yer alan sözlükçenin ilk sayfası (s.329).

İki dilli bir ders kitabında bir sözlükçe bulunup bulunmadığı da incelenmiş ve İtalyanlar için yazılan bu kitabın ekinde Türkçe-İtalyanca sözlükçe bulunduğu görülmüştür (ss. 329-364). Sözlükçenin girişinde, listelenen sözcüklerin kitabın içinde bulunan sözcükleri kapsadığı belirtilmiştir.

Ayrıca kitabın ünite anlatımlarından önce yer alan Türk Diline Giriş bölümünde ise Türkçedeki Avrupa dillerinden alıntı bazı sözcüklere yer verilmiştir. Bu sözcüklerin ders kitabına giriş olarak nitelendirilebilecek bir bölümde yer verilmesindeki amacın, öğrencilerde Türkçenin sözcük varlığıyla ilgili bir benzerlik ya da yakınlık kurma duygusunu kazandırmak olduğu düşünülmektedir.

Ders kitabındaki sözcük öğretimiyle ilgili bulgular genel anlamda değerlendirildiğinde ilk eksiklik ya da sınırlılığın sözcük öğretimine yer veren günümüz ders kitaplarında sıkça kullanılan görselleştirme uygulamalarının bu kitaptaki kullanımıdır. Özellikle başlangıç dil düzeyinde önemli görülen sözcük öğretiminin görselleştirilmesi konusuna incelenen ders kitabında yeteri kadar yer verilmediği yorumu yapılabilir.

Dil bilgisi terimleri ve konu adlarının İtalyancada verilmiş olmasının ders kitabı kullanıcılarının ölçünlü bir Türkçe dil bilgisi terimleri bilgisine sahip olmasını engelleyebileceği düşünülmektedir. Bu durumda kullanıcılar için hedef dildeki dil bilgisi konu adlarını ya da dil bilgisi terimlerini kitap dışındaki başka kaynaklardan öğrenme zorunluğu doğmuştur.

Çeviri alıştırmalarının yararlılığı tartışılabilir olsa da metinlerde yer alan ve Türkçe-İtalyanca sözlüklerde bulunması zor olduğu düşünülen özellikle eski sözcük ve söz kalıplarının İtalyanca karşılığının verilmesi olumlu bir seçim olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde, kitapta geçen Türkçe sözcüklerin İtalyanca karşılıklarının yer aldığı Türkçe-İtalyanca sözlükçenin konulması, günümüz ders kitaplarında sıkça karşılaşılan bir uygulama olmasa da kitabın genel izleği açısından tutarlı bir seçim olduğu yorumu yapılabilir.

4.6. DERS KİTABININ DİLİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yabancı dil öğretimi ders kitaplarının kullandığı dil, temel aldıkları yaklaşım ve yöntemlerle ilişkili olmakla birlikte, ders kitabının genel amaçları ve hedef kitleleriyle de

uyumluluk gösterir. İncelenen ders kitabında kullanılan dil üzerine yapılan genel bir taramanın ardından aşağıdaki sorular üretilmiş ve yanıtları aranmıştır;

1. Ders kitabında hangi dil ya da diller kullanılmıştır?
2. Çok dilli bir yapıda, anlatımdaki ağırlık hangi dildedir?
3. Dil bilgisi açıklamaları ve metinler hangi dilde verilmiştir?
4. Alıştırma yönergeleri hangi dilde yazılmıştır?
5. Görsellerde dil kullanımı var mıdır ve bunda hangi dil kullanılmıştır?

Corso di lingua turca, iki dilli olarak hazırlanmış bir yerel yabancı dil öğretim kitabıdır. Hedef dil Türkçe ile birlikte İtalyan öğrencilere yönelik olarak hazırlandığı için kaynak dil olan İtalyancaya yoğun bir şekilde yer verilmiştir. Bu da “Ders kitabında hangi dil ya da diller kullanılmıştır?” sorusunun yanıtını oluşturur.

“Çok dilli bir yapıda, anlatımdaki ağırlık hangi dildedir?” sorusunun yanıtı için ise kitabın içeriği ve kapağı taranmıştır. Kitabın ön ve arka kapağı, ön kapakta bulunan *Güle Güle* adı dışında tümüyle İtalyancadır. İçeriğin tanıtımının yapıldığı ve yazarın kısa bir öz geçmişi bulunan arka kapakta Türkçeye yer verilmemiştir. İçindekiler kısmı da kaynak dil İtalyanca ağırlıklı hazırlanmıştır. Ünite adları ve bazı alıştırma başlıklarının Türkçe karşılıklarına yer verilip iki dilli bir kullanım örneği görülse de dil bilgisi konularının başlıkları tümüyle İtalyanca yazılmıştır. Yazarın *Prefazione* başlığını taşıyan öz sözünde de Türkçeye yer verilmemiş, metin İtalyanca kaleme alınmıştır.

“Dil bilgisi açıklamaları ve metinler hangi dilde verilmiştir?” sorusuna verilen yanıt ise aşağıdaki gibidir;

Introduzione alla lingua turca başlıklı Türk Diline Giriş bölümünde de Türkçenin ses, biçim ve tümce dizimi özellikleri İtalyanca olarak açıklanmış yalnızca ilgili dil bilgisi konu adları, ekler ve bazı örnek sözcükler Türkçede verilmiştir. Bölümde ayrıca Türk abecesiyle birlikte İtalyanca okunuşları bir arada sunulmuştur.

Giriş kısmının ardından ilk örneğine yer verilen ve tüm kitap boyunca dört örneği bulunan “*Öyle mi?*” başlıklı bölüm ise tümüyle İtalyancadır. Türkçe, Türkiye ve Türk kültürü hakkında öğrencilere bilgi sunma amacı taşıdığı düşünülen her biri iki sayfalık bu metinlerin Türkçe çevirisi ya da açıklaması yoktur.

18 üniteden oluşan ders kitabındaki iki dilli anlatım ünite içeriklerinde de geçerlidir. Metin / *Testo* başlığını taşıyan toplam 28 metin Türkçe hazırlanmıştır. Çoğunluğunu diyalogların oluşturduğu bu kurgu metinler, ilgili ünitenin temasına uygun olarak belirli konularda kurgulanmıştır.

Dil bilgisi açıklamaları ise tümüyle İtalyanca yapılmıştır. Dil bilgisi konularını açıklamak için verilmiş Türkçe örnek sözcük ve tümcelerin yanına İtalyanca çevirileri yazılmıştır.

“Alıştırma yönergeleri hangi dilde yazılmıştır?” sorusunun yanıtı ise ünitelerdeki tüm yönergeler, alıştırma komutları kaynak dilde yazıldığı yönündedir.

Dilbilgisi Alıştırmaları Esercizi di grammatica

1 Completa con il suffisso del locativo *-de*.

1. Sokak.....	9. Yürek.....
2. Ağaç.....	10. Ada.....
3. Sinema.....	11. İngiltere.....
4. Kütüphane.....	12. Toprak.....
5. Oda.....	13. Paket.....
6. Sen.....	14. Hastane.....
7. Defter.....	15. Raf.....
8. Göl.....	16. Bursa.....

Şekil 39: Yönergesi İtalyanca yazılmış bir dil bilgisi alıştırması örneği (s.60).

“Görsellerde dil kullanımı var mıdır ve bunda hangi dil kullanılmıştır?” sorusunun yanıtı için kitaptaki görseller taranmıştır. Kitaptaki çizgi resim şeklindeki bazı görsellerin içeriğinde Türkçe yer ve eşya adlarına, ayrıca Türkçe diyaloglara yer verildiği görülmüştür (s.33, s.39, s.47, s.130, s.132, s.174, s.177, s.182, s.231, s.314).

177

Şekil 40: İçeriğinde Türkçe sözcük ya da tümceler bulunan görsellere bir örnek (s.177).

Kitabın sonunda ayrıca bir Türkçe-İtalyanca sözlükçe bulunmaktadır. Ses CD'sinin kolay kullanımı için hazırlandığı anlaşılan ve kitabın son sayfalarında bulunan dizelge de tümüyle İtalyancadır.

4.7. DERS KİTABINDAKİ ALIŞTIRMALARA İLİŞKİN BULGULAR

Yabancı dil öğretiminde de geçerli olmak üzere genel olarak alıştırmalar, “Öğrenilen bilgilerin tekrar edilmesi, pekiştirilmesi, uygulanması ve beceri (alışkanlık) hâline getirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar toplamıdır” (Özbal, 2019, s.14). Bu tanım alıştırmaların dil öğretiminde üstlendiği görevi açıklar. Dil becerisinin kazanılmasında öğretim süreci boyunca farklı türlerdeki alıştırmalar, yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kullanılır.

Corso di lingua turca, A1, A2 ve B1 dil düzeylerindeki dil bilgisi konularını kapsayan toplam 18 üniteden oluşmaktadır. Her ünite Türkçe ve İtalyanca yazılmış bir ünite başlığı ve bu başlığa uygun bir tema çevresinde şekillenmiştir. Dil bilgisi konularının öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması ve pekiştirilmesi için her ünite farklı türlerde alıştırmalara yer verilmiştir. Tüm alıştırmaya yönergeleri kaynak dil İtalyancada yazılmıştır. Bu incelemede Özbal'ın (2019) yabancı dil olarak Türkçe öğretim

kitaplarında saptadığı alıştırma türlerinden yararlanılmış, ders kitabının taranmasıyla oluşturulan dizelgeye *Corso di Lingua turca*'da görülen farklı alıştırma türleri de eklenmiştir. Ders kitabında sıkça yer verilen bazı alıştırma türleri görselleriyle örneklendirilmiş, incelemeye eklenmiştir.

İncelemede aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Ders kitabındaki alıştırmalar hangi düzende ve başlıklarda verilmiştir?
2. Kullanılan alıştırmaların türleri nedir?
3. En çok hangi türdeki alıştırmalara yer verilmiştir?
4. Alıştırmaların yönergeleri hangi dilde yazılmıştır?

“Ders kitabındaki alıştırmalar hangi düzende ve başlıklarda verilmiştir?” sorusunun yanıtı içindekiler sayfalarında ve oluşturulan dizelgede görülebilmektedir. Ders kitabındaki alıştırmalar, *Dilbilgisi Alıştırmaları Esercizi di grammatica* ve *Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercizi di lingua* adıyla iki ayrı başlıkta toplanmıştır. Ders kitabındaki 18 ünite *Dilbilgisi Alıştırmaları Esercizi di grammatica* başlığını taşıyan bölümlerde, bulundukları ünitenin temasına ve işlediği dil bilgisi konusuna göre şekillenen bu alıştırmalar, farklı alıştırma türlerinde hazırlanmıştır.

“Kullanılan alıştırmaların türleri nedir?” sorusunun yanıtı için alıştırmalar incelendiğinde, ders kitabında ağırlığın sözcük tamamlama alıştırmalarına verildiği görülür. “Bu tür alıştırmalarda sözcük kök veya gövdesine gelecek ekin yeri boş bırakılarak öğrenciden uygun eklerle tamamlaması istenir” (Özbal, 2019, s.260). Sözcük tamamlama alıştırmaları, sözcük, tümce ya da metin düzeyinde hazırlanabilmektedir. Dil bilgisi alıştırmalarında 48 adet sözcük tamamlama alıştırması bulunmaktadır (s.28, s.29, s.41, s.42, s.43, s. 60, s.62-63, s.82, s.83, s.96, s.96-97, s.110, s.110-111, s.111, s.112, s.126, s.127, s.127, s.155-156, s.156, s.157, s.157, s.172, s.172, s.172-173, s.194, s.194, s.205, s.205-206, s.224, s.224, s.225, s.225-226, s.227, s.242-243, s.257, s.257-258, s.273-274, s.274, s.290, s.290, s.291, s.291, s.292, s.308-309).

Completa le frasi con il suffisso dell'accusativo -(y)l.

1. Şu kitap _____ beğendin mi?
2. Sız Özlem _____ görüyor musunuz? Biz o _____ bu günlerde hiç görmüyoruz.
3. Bunlar _____ marketten aldım, onlar _____ babam getirdi.
4. Tunstler tatil için genellikle Bodrum _____ tercih ediyorlar.
5. Yeni adresiniz _____ bilmiyorum.
6. Kim _____ bekliyorsun? Kız kardeşim _____ bekliyorum.
7. Bu film _____ seyretmedim.
8. Hesap _____ ödemek istiyorum.
9. Bur gün bütün dünya _____ gezmek istiyorum.
10. Bu şehirde yeniyim, kimse _____ tanımıyorum.
11. Ne _____ arıyorsunuz? Anahtar _____ arıyorum.
12. Hangi diller _____ konuşuyorsunuz?

Şekil 41: Sözcük tamamlama alıştırmaları örneği (s.127).

Temel istemi tümce ya da metin düzeyinde, boş bırakılan yerlerin anlam bütünlüğünü sağlayacak şekilde sözcüklerle doldurulması olan boşluk doldurma alıştırmalarının sayısı ise 12'dir (s.29, s.62, s.83, s.83, s.86, s.111-112, s.112, s.157, s.173-174, s.206, s.242, s.258).

Completa le frasi come nell'esempio.

► <i>Sora sora</i> 1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ 6. _____ 7. _____ 8. _____ 9. _____	bu adresi buldum. gözlerim şişti. üniversiteden eve geldi. Türkçeyi unuttum. yürüyoruz. iyice zayıfladım. yalan söylüyorsun. kazayı anlattılar. bamya yiyorum. uyuduk.

Şekil 42: Boşluk doldurma alıştırmaları örneği (s.206).

Genel anlamda boşluk doldurma alıştırmaları türünde değerlendirilebilir olmasına karşın, alıştırma öncesi verilen sözcük havuzundan seçilecek sözcüklerin uygun eklerle çekimlendikten sonra boşlukların doldurulmasına dayanan, sözcüklere uygun ekler

getirerek boşluk doldurma alıştırmalarının sayısı ise 10'dur (s.43, s.96, s.156, s.176, s.192, s.204, s.223-224, s.241-242, s.256, s.275).

Completa le frasi scegliendo una delle seguenti parole e associando a essa il suffisso dell'ablativo -den.

hiçbir şey • köprü • Buenos Aires • üzüm • kim • çiçekler • soğuk • gazeteci

1. Francesca Arjantinli, ... geliyor.
2. Oya korkmuyor.
3. Her sabah babam gazete alıyor.
4. Anılar bal yapıyor.
5. hoşlanmıyorum.
6. kaçıyorsunuz?
7. Bu hiç geçmiyorum.
8. Şarabı yapıyoruz.

Şekil 43: Sözcüklere uygun ekler getirerek boşluk doldurma alıştırmalarına bir örnek (s.96)

Örnek olarak verilen tümcelerin istenen farklı eklerle yazımına dayanan dönüştürme alıştırmalarının sayısı ise 19'dur (s.41, s.41, s.82, s.126, s.156-157, s.206, s.224-225, s.226, s.226, s.240-241, s.256-257, s.259, s.277, s.289-290, s.291-292, s. 307-308, s.308, s.309, s.310).

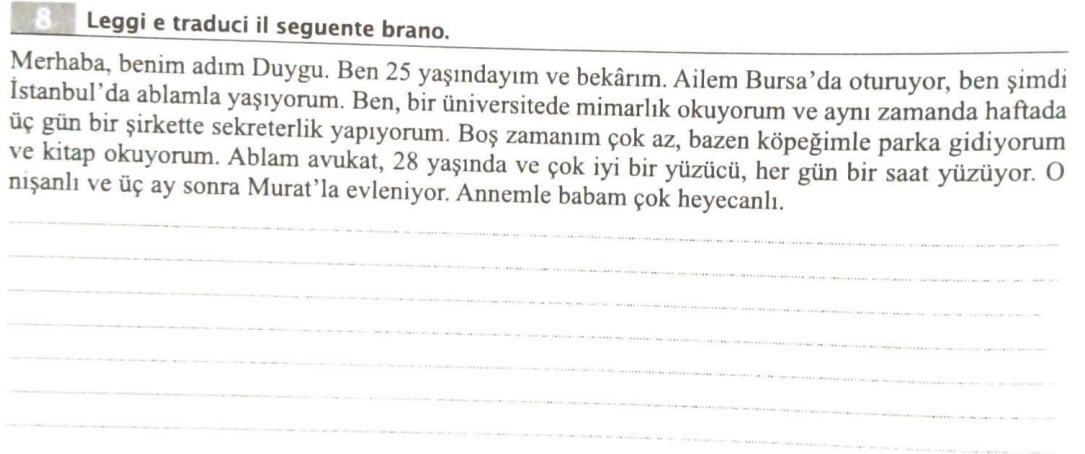

Trasforma le seguenti frasi nella forma negativa o nella forma interrogativa negativa del presente.

1. Gençler klasik müzik dinliyor. →
2. Siz kahvaltıda yumurta yiyor musunuz? →
3. Biz genellikle lokantada yemek yiyoruz →
4. Arabalar kırmızı ışıkta duruyor mu? →
5. Araba kullanıyorum. →
6. Öğrenci soru soruyor. →
7. Bu akşam televizyon seyrediyoruz. →
8. Türkçe konuşuyor musun? →

Şekil 44: Dönüştürme alıştırmalarına bir örnek (s.82)

Günümüzde yabancı dil öğretim kitaplarında sıkça görülmese de hedef dilden kaynak dile çeviri alıştırmalarının *Corso di lingua turca*'daki sayısı 11'dir (s.63, s.84, s.97-98, s.129-130, s.157-158, s.194, s.277, s.276-277, s.292-293, s.311-312).

Şekil 45: Çeviri alışırması örneği (s.84)

Ders kitabında ayrıca on adet kısa yanıtı soru alışırması (s.42, s.60-61, s.61, s.84, s.97, s.128, s.144, s.174-175, s.175-176, s.193), dokuz adet tümce kurma alışırması (s.63, s.97, s.128, s.144, s.173, s.193, s.205, s.258-259, s.275), dört adet, verilen yanıtı soruyu tahmin etme alışırması (s.42, s.62, s.82, s.143), üç adet, eşleştirme alışırması (s.28, s.61, s.112), iki adet de görsele uygun tümce yazma alışırması (s.29, s.87), birer adet de doğru yanlış alışırması (s.145), rakamsal karşılığı verilmiş saatlerin sözel olarak ifade etme alışırması (s.192), diyalog oluşturma alışırması (s.162) ve metne dayalı soruların yer aldığı alışırma (s.207-208) bulunmaktadır.

Dil bilgisi alıştırmaları genel olarak değerlendirildiğinde tümce düzeyinde boşluk doldurmaya dayanan alıştırmaların ağırlık kazandığı görülmektedir. Sözcük tamamlama, sözcüklere uygun ekler getirme ve boşluk doldurma alıştırmalarının nicelik olarak öteki alışırma türlerinden öne çıktığı saptanmıştır. Bu durumun Türkçe gibi eklemeli bir dil için doğru seçim olduğu yorumunda bulunulabilir. Yine de ders kitabının içerdiği dil bilgisi alışırma türlerinin geniş bir yelpazeden seçilmediği, her ünite de birbirinin tekrarı alışırma türlerinin öğrencilere sunulduğu görülmektedir.

Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercisi di lingua başlığında ise dil bilgisi alıştırmalarına oranla tümce ve metin düzeyindeki alıştırmalar tercih edilmiş, ilgili ünite de işlenen dil bilgisi konularına koşut olarak daha bütünsel bir yapı kurgulanmıştır.

İki farklı sözcük ya da tümce listesinin, yönergede istenen şekilde birbirleriyle çizim, numaralandırma ya da işaretleme yoluyla ilişkilendirilmesini öngören eşleştirme alıştırmalarının sayısı 27'dir (s.84, s.100, s.113, s.115, s.115, s.130, s.147, s.148, s.160, s.161, s.178, s.178, s.195, s.196, s.197, s.209, s.211, s.228, s.229, s.230, s.245, s.246, s.261, s.263, s.279, s.279, s.313).

Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercizi di lingua

1 Associa le seguenti cose ai loro colori.

1. Süt
2. Kül
3. Kömür
4. Portakal
5. Çilek
6. Çimen
7. Gül
8. Menekşe
9. Gök
10. Kahve
11. Güneş

- a. Siyah
- b. Kırmızı
- c. Mavi
- d. Yeşil
- e. Sarı
- f. Beyaz
- g. Kahverengi
- h. Turuncu
- i. Gri
- j. Mor
- k. Pembe

Şekil 46: Eşleştirme alışırması örneği (s.113).

Kompozisyon yazma alıştırmalarının sayısı ise 17'dir (s.31, s.66, s.87, s.101, s.116, s.131, s.148, s.162, s.179, s.198, s.212, s.230, s.247, s.263, s.280, s.298, s.317). Bu tür alıştırmalarda, öğrencilerin yazması istenen konu hakkında bir giriş tümcesi, soru ya da açıklama yazılmış, yazılması beklenen ölçüde boş alan bırakılmıştır.

8 Composizione.

En çok hangi mevsimi/ayı seviyorsun? Niçin?

Şekil 47: Kompozisyon yazma alışırması örneği (s.148).

Boşluk doldurma alıştırmalarının sayısı 15'tir (s.30, s.44-45, s.45, s.64, s.65, s.86, s.98-99, s.100, s.101, s.196, s.208-209, s.210-211, s.278, s.294, s.314-315). Dinleme becerisine yönelik alıştırmaların da yer aldığı bu türde, dil bilgisi alıştırmalarında olduğu gibi metin düzeyinde boşluk doldurma etkinlikleri de yer almaktadır. Diyaloglardaki boşlukların doldurulması alıştırmaları çoğunluktadır.

Bir metinde ya da diyalog içinde anlamsal bütünlüğü sezdirmek için bağlamsal ipuçlarından yola çıkarak bütünlüğü sağlamaya yönelik sıralama alıştırmalarının sayısı 8'dir (s.30, s.44, s.64, s.98, s.161, s.177, s.244-245, s.260-261).

Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercizi di lingua

1 Nelle seguenti frasi Ayça racconta di una sua giornata tipo. Le frasi però non sono nell'ordine giusto. Rimettile in ordine e prova a capire che lavoro fa Ayça.

1. Önce biraz gazete okuyorum, sonra duş alıyorum	☐
2. Çünkü sabahları çalışmıyorum	☐
3. Saat dokuzda sahneye çıkıyoruz	☐
4. Sadece bir fincan kahve içiyorum	☐
5. Yaklaşık bir buçuk saat spor yapıyorum	☐
6. Benim için hayat, sabah çok geç saatlerde başlıyor	☐
7. Geceleri genellikle eve çok geç dönüyorum	☐
8. Ve bisikletle spor salonuna gidiyorum	☐
9. Genellikle on birde kalkıyorum	☐
10. Çünkü saat beş buçukta provaya başlıyoruz	☐
11. Daha sonra bir barda arkadaşlarımla yemek yiyoruz	☐
12. Kahvaltı yapmıyorum	☐
13. Saat birde evden çıkıyorum	☐
14. Saat beşte tiyatroya gidiyorum	☐

Şekil 48: Sıralama alıştırması örneği (s.98).

Yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik kullanılan bir tür olan kısa yanıtlı soruların yer aldığı alıştırmaların sayısı 8'dir (s.130-131, s.160-161, s.178-179, s.179, s.209-210, s.212, s.261, s.313-314). Bu tür alıştırmalar, açık uçlu sorulardan farklı olarak, sınırları belirlenmiş bir konuda, belirli dil bilgisi ekleriyle çekimlenmiş bir tümcenin yanıt olarak istenmesine dayanır.

Öğrencilerin sözcük dağarcıklarındaki ya da verilen sözcük havuzundan seçerek, belirlenen eklerle, istenen konuda yapı oluşturmasını amaçlayan tümce kurma alıştırmalarının sayısı 8'dir (s.85, s.85, s.86, s.146, s.230, s.263, s.294, s.317).

Konuşma becerisine yönelik hazırlanan ve öğrencileri genellikle grup çalışmasına yönlendiren diyalog oluşturma alıştırmalarının sayısı 8'dir. (s.101, s.116, s.129, s.131, s.148, s.162, s.198, s.280)

Ders kitabında ayrıca altı adet çoktan seçmeli test alışırması (s.44, s.65, s.85, s.179, s.295-296, s.315-316), dört adet bulmaca alışırması (s.31, s.116, s.246, s.316), üç adet benzer diyalog oluşturma alışırması (s.46, s.46, s.65), ikişer adet ise görsele uygun tümce yazma alışırması (s.46, s.87), diyalog tamamlama alışırması (s.30, s.44), sözcük tamamlama alışırması (s.114, s.295), doğru yanlış alışırması (s.179, s.245) bulunmaktadır.

Kitapta tek örneği bulunan alışırma türleri ise şu şekildedir; çeviri (s.31), sözlükten uygun sözcük seçme (s.31), tekerleme (s.46), sorulardan hareketle karşılıklı konuşma (s.65) sorulardan hareketle karşılıklı konuşma (s.65), öz geçmiş yazma (s.297), diyalog yazma (s.279) uygun görseli seçme (s.296) hedef dildeki atasözlerinin kaynak dildeki karşılığını bulma (s.228) farklı sözcükleri bulma (s.131), doğru sözcükleri seçme (s.146) sözcüklere uygun ekler getirerek boşluk doldurma (s.210-211), harfleri karışık verilmiş sözcükleri düzeltme (s.211).

Dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik hazırlanan alıştırmalar ise yukarıda, boşluk doldurma, tekerleme, çoktan seçmeli test, sıralama gibi alıştırmalarla birlikte değerlendirilmiştir. Ses CD'sinde yer alan dinleme alıştırmalarının sayfa numaraları kitabın sonundaki Tracce del CD-Audio listesinde verilmiştir (s.30, s.44, s.45, s.46, s.46, s.64, s.65, s.65, s.85, s.101, s.129, s.146, s.147, s.161, s.179, s.196, s.208, s.229, s.245, s.261, s.278, s.313). Ders kitabında Türkçenin genel özelliklerinin anlatıldığı giriş bölümü olan *Introduzione alla lingua turca*'da ise abece sesletimi (s.2) ile ilgili ses kayıtlarındaki Türkçe sözcüklerin boşluklara doldurulmasını amaçlayan iki alışırma bulunmaktadır (s.4).

Ders kitabındaki alıştırmalar genel anlamda değerlendirildiğinde, alıştırmaların her üniteye benzer bir şekilde oluşturulduğu ve dil bilgisi öğretiminin ardından dil bilgisi alıştırmalarına, bu alıştırmaların ardından da dil geliştirme alıştırmalarına yer verildiği görülmüştür. Kullanılan alıştırmaların türlerinin çeşitliliği ise kısıtlıdır ve her üniteye benzer alışırma türlerine başvurulmuştur. Özellikle B1 dil düzeyindeki ünitelerde çeşitlilik artmakla birlikte belirli bir alışırma izleğinden uzaklaşmadığı saptanmıştır.

Boşluk doldurma alıştırmaları, dil bilgisi alıştırmalarında en çok kullanılan türken dil geliştirme alıştırmalarında en çok eşleştirme ve tümce kurma alıştırmaları en çok kullanılan türdür. Kompozisyon yazma ve hedef dilden kaynak dile çeviri alıştırmaları çağdaş ders kitaplarında sıkça karşılaşılan alıştırma türlerinden sayılmasa da bu ders kitabında, özellikle A2 ve B1 dil düzeylerindeki hemen her ünite de kullanılmıştır.

Alıştırmaların dil bilgisi anlatımının biçimine uygun olduğu yorumu ise bu noktada yapılabilir. Türkçe dil bilgisi konularının ve kurallarının yoğun anlatımının ardından kendisine kitabın kurgusunda yer bulan söz konusu bu alıştırmalar, anlatımda olduğu gibi iletişimsel amaçlar gözetilerek hazırlanmamıştır.

Tablo 5. *Ders Kitabındaki Alıştırmaların Türleri*

Alıştırma Türü	Sayfa Numarası	Açıklama
Dil bilgisi Alıştırmaları (DBA)-1		
	28	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	28	Eşleştirme
	29	Boşluk doldurma, adılar
	29	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	29	Görsele uygun tümce yazma alıştırmaları
Dil Geliştirme Alıştırmaları (DGA)-1		
	30	Sıralama alıştırmaları (diyalog)
	30	Diyalog tamamlama alıştırmaları
	30	Boşluk doldurma, Dinleme alıştırmaları,
	30	Sözlükten uygun sözcük seçme alıştırmaları, Türkçe kişi adları
	31	Çeviri (Türkçe kitap adlarını İtalyancaya çevirme)
	31	Bulmaca
	31	Basit kompozisyon (Kendini tanıtmak)
DBA-2		
	41	Dönüştürme Alıştırmaları (Olumludan olumsuz, tümce)
	41	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	41	Dönüştürme Alıştırmaları (Olumludan soruya, tümce)
	42	Kısa yanıtlı sorular evet/hayır
	42	Sözcük tamamlama alıştırmaları ve soruya yanıt yazma
	42	Verilen yanıtta soruyu tahmin etme alıştırmaları
	43	Sözcük tamamlama alıştırmaları

	43	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma, görsel destekli
DGA-2		
	44	Sıralama alıştırmaları (diyalog)
	44	Diyalog tamamlama alıştırmaları
	44	Çoktan seçmeli test (dinleme alıştırmaları)
	44-45	Boşluk doldurma, (ülke, milliyet, başkent)
	45	Boşluk doldurma, dinleme alıştırmaları
	46	Benzer Diyalog Oluşturma Alıştırmaları (görsel destekli)
	46	Görsele Uygun Tümce Yazma, dinleme alıştırmaları
	46	Benzer Diyalog Oluşturma Alıştırmaları
	46	Tekerleme, dinleme alıştırmaları
DBA-3		
	60	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	60-61	Kısa yanıtli sorular evet/hayır
	61	Sözcük havuzundan seçim, tümce yazma
	61	Kısa yanıtli sorular –da/-de
	61	Eşleştirme
	62	Yazılı sayıyı rakamsal etme, yazma
	62	Verilen yanıtta soruyu tahmin etme alıştırmaları
	62	Boşluk doldurma, ölçü birimleri
	62-63	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	63	Tümce kurma alıştırmaları
	63	Türkçeden İtalyancaya çeviri, kısa kurgu metin
DGA-3		
	64	Sıralama alıştırmaları (diyalog)
	64	Boşluk doldurma, dinleme alıştırmaları
	65	Sorulardan Hareketle Karşılıklı Konuşma Alıştırmaları
	65	Boşluk doldurma, dinleme alıştırmaları
	65	Çoktan seçmeli test (dinleme alıştırmaları)
	65	Boşluk Doldurma ve Benzer Diyalog Oluşturma
	66	Görsel Destekli Sorulara Yanıt Verme Alıştırmaları
	66	Kompozisyon, “odam” başlıklı
DBA-4		
	82	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	82	Dönüştürme Alıştırmaları (Olumludan olumsuz, tümce)
	82	Verilen yanıtta soruyu tahmin etme alıştırmaları
	83	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	83	Boşluk doldurma, sözcük havuzu
	83	Boşluk doldurma, ilgeçler
	84	Kısa yanıtli sorular
	84	Türkçeden İtalyancaya çeviri, kısa kurgu metin
DGA-4		
	84	Eşleştirme
	85	Tümce kurma alıştırmaları
	85	Tümce kurma alıştırmaları

	85	Çoktan seçmeli test (dinleme alıştırmaları)
	86	Tümce tamamlama alıştırmaları
	86	Tümce kurma alıştırmaları
	86	Boşluk doldurma, konuşma alıştırmaları
	87	Görsele Uygun Tümce Yazma
	87	Kompozisyon "hobilerim" başlıklı
DBA-5		
	96	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	96	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	96-97	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	97	Kısa yanıtli sorular
	97	Tümce kurma alıştırmaları
	97-98	Türkçeden İtalyancaya çeviri, kısa kurgu metin, metinle ilgili sorular
DGA-5		
	98	Sıralama alıştırmaları (metin)
	98-99	Boşluk doldurma
	99	Görsel Destekli Sorulara Yanıt Verme Alıştırmaları
	100	Tümce tamamlama alıştırmaları
	100	Eşleştirme
	100	Boşluk doldurma
	101	Boşluk doldurma, diyalog, dinleme alıştırmaları
	101	Diyalog Oluşturma Alıştırmaları
	101	Kompozisyon alıştırmaları "Bir günün nasıl geçiyor?"
DBA-6		
	110	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	110-111	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	111	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	111-112	Boşluk doldurma
	112	Eşleştirme
	112	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	112	Boşluk doldurma
	113	Türkçeden İtalyancaya çeviri, kısa kurgu metin
DGA-6		
	113	Eşleştirme
	114	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	115	Görselle ilgili sorular
	115	Eşleştirme
	115	Eşleştirme
	116	Bulmaca
	116	Diyalog Oluşturma Alıştırmaları
	116	Kompozisyon, "benim ailem"
DBA-7		
	126	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	126	Dönüştürme Alıştırmaları (Olumludan olumsuz, tümce)
	126-127	Verilen tümceyle ilgili soru türetme

	127	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	127	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	128	Kısa yanıtli sorular
	128	Tümce kurma alıştırmaları
	129-129	Türkçeden İtalyancaya çeviri, kısa kurgu metin
DGA-7		
	129	İşaretleme Alıştırmaları, dinleme
	129	Diyalog Oluşturma Alıştırmaları
	130	Eşleştirme
	130-131	Kısa yanıtli sorular (Görselle ilgili)
	131	Farklı Sözcükyi Bulma Alıştırma
	131	Diyalog Oluşturma Alıştırmaları
	131	Kompozisyon “Geçen yaz tatilinde neler yaptın?”
DBA-8		
	142-143	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	143	Verilen yanıttan soruyu tahmin etme alıştırmaları
	143	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	144	Kısa yanıtli sorular, tabloya göre
	144	Tümce kurma alıştırmaları
	144-145	Tümce tamamlama alıştırmaları
	145	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	145	Doğru-yanlış alıştırmaları, metne dayalı
DGA-8		
	146	Tümce kurma alıştırmaları, dinleme
	146	Doğru Sözcükyi Seçme Alıştırmaları, soruya dayalı
	147	Tablo doldurma alıştırmaları, mevsimler
	147	Tablo doldurma alıştırmaları, aylara uygun sebzeler, dinleme çalışması
	147	Eşleştirme
	148	Eşleştirme
	148	Diyalog Oluşturma Alıştırmaları
	148	Kompozisyon yazma alıştırmaları, En çok hangi mevsimi seviyorsun?
DBA-9		
	155-156	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	156	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	156	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	156-157	Dönüştürme Alıştırmaları (tümce)
	157	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	157	Sözcük tamamlama alıştırmaları
	157	Boşluk doldurma
	157-158	Türkçeden İtalyancaya çeviri, kurgu metin, metinle ilgili sorular
DGA-9		
	159	Tümce tamamlama alıştırmaları
	160	Eşleştirme
	160-161	Kısa yanıtli sorular, görsele dayalı

	161	Eşleştirme
	161	Sıralama alıştırması (biyografi)
	161	Dinleme çalışması, uygun başlık bulma
	162	Diyalog Oluşturma Alıştırması
	162	Kompozisyon alıştırması, biyografi
DBA-10		
	172	Sözcük tamamlama alıştırması
	172	Sözcük tamamlama alıştırması
	172-173	Sözcük tamamlama alıştırması
	173	Tümce kurma alıştırması
	173-174	Boşluk doldurma
	174-175	Kısa yanıtli sorular, görsele dayalı
	175-176	Kısa yanıtli sorular, görsele dayalı
	176	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
DGA-10		
	177	Sıralama alıştırması (metin)
	178	Eşleştirme
	178	Eşleştirme
	178-179	Kısa yanıtli sorular
	179	Doğru-yanlış alıştırması,
	179	Kısa yanıtli sorular, dinleme alıştırması
	179	Çoktan seçmeli test, görsele dayalı
	179	Kompozisyon, yemek tarifi
DBA-11		
	192	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	192	Tümce tamamlama
	192	Sayısal saati sözel ifade etme, yazılı
	193	Kısa yanıtli sorular
	193	Tümce kurma alıştırması
	194	Sözcük tamamlama alıştırması
	194	Sözcük tamamlama alıştırması
	194	Türkçeden İtalyancaya çeviri, kurgu metin,
DGA-11		
	195	Eşleştirme
	196	Eşleştirme, görsele dayalı
	196	Boşluk doldurma, dinleme alıştırması
	197	Eşleştirme
	197-198	Tabloyla ilgili sorular
	198	Diyalog Oluşturma Alıştırması
	198	Kompozisyon alıştırması, geçen hafta sonu ne yaptın
DBA-12		
	204	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	205	Sözcük tamamlama alıştırması
	205	Tümce kurma alıştırması
	205-206	Sözcük tamamlama alıştırması
	206	Dönüştürme Alıştırması (tümce)

	206	Boşluk doldurma
	207-208	Metne Dayalı Sorular
DGA-12		
	208-209	Boşluk doldurma, dinleme
	209	Eşleştirme
	209-210	Kısa yanıtli sorular, görsele dayalı
	210-211	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	211	Eşleştirme
	211	Harfleri Karışık Verilmiş Sözcükleri Düzeltme Alıştırması
	212	Metne dayalı kısa yanıtli sorular
	212	Kompozisyon, yeni yılda neler değışecek
DBA-13		
	223-224	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	224	Sözcük tamamlama alıştırması
	224	Sözcük tamamlama alıştırması
	224-225	Dönüştürme Alıştırması (tümce)
	225	Sözcük tamamlama alıştırması
	225-226	Sözcük tamamlama alıştırması
	226	Dönüştürme Alıştırması (tümce)
	226	Dönüştürme Alıştırması (tümce)
	227	Sözcük tamamlama alıştırması
	227	Türkçeden İtalyancaya çeviri
DGA-13		
	228	Eşleştirme
	228	Türk Atasözlerinin İtalyanca karşılıklarının bulunması
	229	Tümce tamamlama
	229	Eşleştirme, görsel destekli
	229	Anket, dinleme alıştırması, puanlama
	230	Eşleştirme
	230	Tümce kurma alıştırması
	230	Kompozisyon yazma, fıkra anlat
DBA-14		
	240	Tümce tamamlama alıştırması
	240	Boşluk doldurma, uygun sözcük
	240-241	Dönüştürme Alıştırması (tümce,-ip)
	241	Tümce tamamlama
	241-242	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	242	Boşluk doldurma, <i>kendi</i>
	242-243	Sözcük tamamlama alıştırması
	243-244	Tahsin Yücel'in metninin İtalyancaya çevrilmesi, ilgili sorular
DGA-14		
	244-245	Sıralama alıştırması (metin)
	245	Doğru yanlış alıştırması, dinleme
	245	Eşleştirme, tümce
	246	Eşleştirme, sözcük
	246	Bulmaca

	247	Oyun, adam asmaca
	247	Kompozisyon yazma
DBA-15		
	256	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	256-257	Metin dönüştürme alıştırmaları- duyulan geçmiş zaman
	257	Sözcük tamamlama
	257-258	Sözcük tamamlama
	258	Boşluk doldurma
	258-259	Tümce kurma, görsel destekli
	259	Dönüştürme alıştırmaları, tümce
	259-260	Metin tamamlama, başlık bulma, üç masal
DGA-15		
	260-261	Sıralama, diyalog
	261	Kısa yanıtlı sorular, dinleme alıştırmaları
	261	Eşleştirme, soru-yanıt
	262	Okuma alıştırmaları, Türk gazetelerinden benzer haberler bulma
	263	Eşleştirme, sözcük
	263	Tümce kurma, sözcük havuzu
	263	Kompozisyon, masalın devamını getirme
DBA-16		
	273-274	Sözcük tamamlama
	274	Sözcük tamamlama
	274	Duruma Uygun İfade Yazma
	275	Sözcüklere Uygun Ekler Getirerek Boşluk Doldurma
	275	Tümce kurma
	276-277	Türkçeden İtalyancaya çeviri, Feride Çiçekoğlu, ilgili sorular
	277	Dönüştürme alıştırmaları, tümce, ettirgen
DGA-16		
	278	Boşluk doldurma, diyalog, dinleme
	279	Diyalog yazma, sözcük havuzu
	279	Eşleştirme, tümce
	279	Eşleştirme, tümce
	280	Türkçe deyimlerin İtalyanca karşılıklarını bulmak
	280	Diyalog oluşturma
	280	Kompozisyon yazma
DBA-17		
	289-290	Dönüştürme, tümce
	290	Sözcük tamamlama
	290	Sözcük tamamlama
	291	Sözcük tamamlama
	291	Sözcük tamamlama
	291-292	Dönüştürme, tümce
	292	Sözcük tamamlama
	292-293	Türkçeden İtalyancaya çeviri, Nazlı Eray, ilgili sorular
DGA-17		
	294	Boşluk doldurma, sözcük havuzu

	294	Tümce kurma, tanımlama
	295	Sözcük tamamlama
	295-296	Çoktan seçmeli test
	296	Uygun görseli seçme
	297	Örnek öz geçmiş, öğrencinin kendi özgeçmişinin yazması
	298	Kompozisyon
DBA-18		
	307	Tümce tamamlama
	307-308	Dönüştürme, Tümce tamamlama
	308	Dönüştürme, Tümce tamamlama
	308-309	Sözcük tamamlama
	309	Dönüştürme, tümce
	310	Dönüştürme, tümce
	311-312	Türkçeden Çeviri, Nazım Hikmet şiiri
DGA-18		
	313	Eşleştirme, tümce
	313-314	Kısa yanıtlı sorular, dinleme
	314-315	Boşluk doldurma ve tümce sıralama
	315-316	Çoktan seçmeli test
	316	Bulmaca
	317	Tümce kurma
	317	Kompozisyon

4.8. DERS KİTABINDAKİ KÜLTÜR ÖGELERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yabancı ya da ikinci dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yapılan çalışmaların ve yazılan ders kitaplarının sayısı arttıkça bu kitaplarda Türk kültürünün nasıl yansıtılacağı ya da ders kitaplarındaki kültür unsurlarının neler olacağı gibi sorular da önem kazanmıştır. Günümüzde yabancı dil öğretimi ve bu doğrultuda hazırlanan ders kitaplarında, tek yönlü ve işlevsiz bir kültür aktarımı, yerini kültürlerarası yaklaşıma bırakmıştır. Demir ve Açık'a göre (2011, s.59) "Kültür aktarımı hem öğrenilen yabancı dilin ait olduğu toplumları tanıtıcı nitelikte olmalı hem de başka kültürlerin özelliklerini sunan bir yapıda olmalıdır." Bir bakıma en az iki farklı kültürün karşılaştığı yabancı dil öğrenme sürecinde, bu kültürlerin arasındaki farklılıklar ve benzerlikler dil öğretim amaçlarına uygun olarak kültürel bir iletişim aracına dönüştürülebilir. İşcan'a göre (2017, s.442) "Kültür aktarımı hem öğrenilen yabancı dilin ait olduğu toplumları tanıtıcı nitelikte olmalı hem de başka kültürlerin özelliklerini sunan bir yapıda olmalıdır". Türkiye'de

ikinci dil olarak, yurt dışında ise yabancı dil olarak öğretilmekte olan Türkçenin, Türk kültüründen bağımsız bir şekilde öğretilmesi, dil ve kültür olgularının doğası gereği düşünülemez. Dilin dayanağı ve üretimi olan kültürün, yabancı dil öğretimi sürecindeki etkisi de bu açıdan bakıldığında önemli bir yer tutar. Ancak Türkçenin öğretiminde kullanılacak ders kitaplarında hangi kültür unsurlarına yer verilmesi gerektiği, bu kültür unsurlarının hangi amaçlarla öğreniciye sunulacağı bir tartışma konusudur.

Türkiye’de yazılmış, yurt içi veya dışında okutulan Türkçe ders kitaplarından farklı olarak, İtalya’da, İtalyan bir yazar tarafından yazılmış *Corso di lingua turca* adlı ders kitabında da Türk kültürüne ait unsurlar bulunmaktadır. Yazım yeri ve amacıyla yerel bir ders kitabı olarak değerlendirilen kitabın, Türkiye’deki benzerlerinden farklı olarak Türk olmayan bir yazar tarafından yazılmış olması onu kültür konusundaki yaklaşımının incelenmesi açısından ilginç ve farklı kılar. Bu doğrultuda ders kitabının içerdiği kültür unsurları incelendikten sonra bir dizelge oluşturulmuş ve bu dizelgeden yola çıkılarak aşağıdaki sorular üretilmiştir;

1. Ders kitabının hangi bileşenleri hedef kültürü (Türk kültürü) içermektedir?
2. Ders kitabında kültürlerarası yaklaşım dikkate alınmış mıdır?
3. Ders kitabında hangi kültür unsurlarına yer verilmiştir?
4. Kültür unsurları Türk kültürünü yansıtmakta yeterli midir?

Kitabın içeriğindeki metin ve görsellerin Türk kültürüyle kurduğu ilişki, üretilen “Ders kitabının hangi bileşenleri hedef kültürü (Türk kültürü) içermektedir?” sorusunun yanıtını oluşturmaktadır. Yazarın kitapta daha çok Türk kültürüyle ilgili doğrudan bilgilendirme amacı taşıdığı anlaşılan ve kitabın başlangıç sayfalarında ilk örneğinin konulduğu “*Öyle mi?*” başlıklı yazılar kültür konusundaki önemli bulgulardandır (s.14-15, s.102-103, s.180-181, s.264-265). İlki yazar tarafından, onu izleyen diğer üç yazının ise farklı yazarlardan alıntılandığı belirtilen “*Öyle mi?*” metinleri, kaynak dil İtalyancada yazılmıştır. Bu seçimin, bir bakıma hedef kitleye Türkçe ve Türk kültürü hakkında daha kolay bilgi ve kültür aktarımını amaçladığı düşünülmektedir.

İlk “*Öyle mi?*” metni *Atatürk e la “rivoluzione dell’alfabeto”* başlığını taşır (s.14-15). Cumhuriyet döneminde Türkçenin gelişiminin konu edildiği yazıda, Dil Devrimi ve Harf Devrimi hakkında bilgiler verilmiş, özleştirme çalışmaları ile abece değişiminin

düşünsel dayanakları hakkında genel yorumlar yapılmıştır. Arap ve Latin abeceleri Türkçeye uygunlukları açısından karşılaştırılmış, değişimin yararları üzerinde durulmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü ve Dil Encümeni tarafından hazırlanan ilk *İmlâ Lûgati*'ne ait fotoğrafların bulunduğu metin, Türkçe öğrencilerine genel bir bilgilendirme amacı taşır.

“*Attenti a quei gesti!*” başlığını taşıyan ikinci “*Öyle mi?*” metni ise ders kitabında kültür konusundaki en ayrıntılı yazı olarak kabul edilebilir (s.102-103). Anna Lia Proietti'den alıntılanan yazıda jestlerin dildeki önemine değinilmiştir. Bir iletişim aracı olan dilin yalnızca dil bilgisi ve sözcüklerden oluşmadığı ayrıca jestlerin de duygu ve düşünceleri karşı tarafa aktarmaya yardımcı oldukları anlatılmıştır. Öğrenilen yabancı dilde jestleri bilmemenin büyük yanlış anlaşılmalara yol açabileceği, bu nedenle bazı önemli jestleri öğrenmenin öğrenciye iletişimsel olarak ve kültürel uyum açısından yardımcı olacağı belirtilmiştir. Bu açıklamalardan sonra, Türkçe konuşurlarının kullandığı bazı jestlere örnekler verilmiştir. Türklerin de İtalyanlara benzeyen bazı jestleri kullandığını ancak birtakım jestlerin kaynak dilden farklı anlamlara geldiğini belirten yazar, gözlerin kapatılarak başın yukarıdan aşağıya sallanması hareketinin İtalyancadaki karşılığı gibi uykusuzluğu anlatmadığı, Türkçede onaylama anlamında kullanıldığını açıklamıştır. Aynı şekilde gözlerini açarak kaşları kaldırma hareketinin de Türkçede bir şeyi reddetmek anlamında kullanıldığını belirtilmiştir. Bir şeyi nazıkçe reddetmek için de Türklerin ellerini kalplerine götürerek teşekkür ettiklerini, bunun kalben kabul etseler de o an için mümkün olmayan bir durumu reddettiklerini simgelediği açıklanmıştır. Yine iki ülkenin birinde normal karşılanan bir jestin ötekinde ayıplandığı ya da tam aksinin yaşanabileceği bazı durumlardan bahsedilmiştir. Yemekten önce ve sonra *afiyet olsun* demenin ve bir grup insanla karşılaşıldığında genel bir selamlama yerine tek tek herkesin elini sıkmak ve selamlamanın önemi üzerinde durulmuştur. Metinde Türkiye bayrağı, Mısır Çarşısı'ndan bir kesit ve yer sofrasından yemek yiyen insanların görüldüğü üç siyah beyaz fotoğraf paylaşılmıştır.

Söz konusu bu metin aynı zamanda “Ders kitabında kültürlerarası yaklaşım dikkate alınmış mıdır?” sorusunun yanıtını içermektedir. Ders kitabında hedef ve kaynak kültürleri oluşturan Türk ve İtalyan kültürlerinin karşılaştırıldığı tek metin olan bu “*Öyle mi?*” yazısı, ders kitabının bütünü düşünüldüğünde bu yaklaşımın yazar tarafından benimsenmediği sonucunu da beraberinde getirir. Bu noktada ayrıca bir ünite

metninde kullanılan bir görselden söz edilebilir. Karşılıklı konuşma içeren bu metinde kullanılan görselde, betimlenen iki kişinin üzerinde düşünce balonları görülür. Bu balonların ilkinde İtalya'daki Kolezyum, ikincisinde İstanbul'daki Ortaköy Camisi çizimi bulunur (s.32). Görseli kültürlerarasılık içinde değerlendirmek zor olsa da metin içinde de verilen bu Türk ve İtalyan betimlemesine not düşülmelidir.

Şekil 49: Türk ve İtalyan betimlemeleri (s.32).

Üçüncü “Öyle mi?” metni ise Lea Nocera adlı yazardan alıntılanan “*Da migranti a cittadini d’Europa: un percorso lessicale*” başlıklı yazıdır (s.180-181). Osmanlı’dan başlayarak Türkiye Cumhuriyeti dönemindeki göçlerin tarihine ve çeşitlerine değinildikten sonra 1960’larda özellikle Almanya’ya gerçekleşen yoğun Türk işçi göçü konu edilmiştir. Kısa süreli olması planlanırken kalıcı bir duruma dönüşen göçün kültürel etkilerine, olumsuzluklarına ve algılanışına yönelik çeşitli yorumların yapıldığı yazı, gurbet, gurbetçi gibi göçle ilgili Türkçe kavramların anlamı üzerinde durmuştur. Göçmen kültürünün Almanya ve Türkiye’de algılanışı üzerinde de durulan yazıda, *Almanca* adlandırmasının olumsuz çağrışımlarına da değinilmiştir. Metinde konuyla ilintili olduğu düşünülen üç fotoğrafa yer verilmiştir. Yolculuk saatini bekleyen göçmen / işçi grubu, *Almanya* adlı bir göçmen filminin afişi ve Hamburg’daki tren garından çıkan bir grup insanın gösterildiği bu fotoğraflar siyah beyazdır.

Son “Öyle mi?” yazısı ise Giancarlo L. Casale’den alıntılanan “*Turchi o melanzane? La strana storia del popolo “melungeon”*” başlıklı metindir (s.264-265). Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan küçük bir topluluk olan Meluncanların tanıtıldığı bu yazı, söz konusu bu topluluğun Türk olma ihtimali üzerinde durur. Metin,

Türk tarihi ya da kültürüyle doğrudan ilintili olmasa da İtalya’da çeşitli nedenlerle tanınan bu küçük topluluğun Türk kökenleri üzerine bir deneme olarak kabul edilebilir. Anlatımı desteklemek için bir manzara ve Meluncanlarla ilgili çekilmiş belgeselin afişi olmak üzere yazıda iki fotoğraf kullanılmıştır.

Üçüncü inceleme sorusu olan “Ders kitabında hangi kültür unsurlarına yer verilmiştir?”in yanıtı ise “Öyle mi?” metinleriyle birlikte kitaptaki diğer metin ve görsellerde aranmıştır. Ders kitabındaki Türkiye ile ilgili mekân algısı ise genellikle İstanbul’la sınırlı kalmıştır. Kitapta kullanılan Türk şehirleriyle ilintili olduğu anlaşılan tüm fotoğraf ve çizgi resimler İstanbul’a aittir (s.32, s.102, s.117, s.163, s.299). Bu görseller; çizgi resim bir Boğaziçi Köprüsü ve Ortaköy Camisi tasviri (s.32, s.117), İstanbul Mısır Çarşısı’na ait bir fotoğraf (s.102), çizgi resim İstanbul Üniversitesi’nin tarihî giriş kapısının tasviri (s.163), İstiklal Caddesi tasviridir (s.299).

Kitaptaki bazı ünite metinlerinde de İstanbul konu edilmiştir (s. 117, s.163, s.163-164, s.266 s.299-300). *Türkiye’den Bir Mektup* başlığını taşıyan metinde, İstanbul’da tatil yapan bir İtalyan’ın kaleminden Topkapı Sarayı, Kapalı Çarşı, Ayasofya, Sultan Ahmet Camisi ve Boğaz gözlemleri yer alır (s.117). Yine aynı metinde Bodrum ve Kapadokya’dan bahsedilir. *Topkapı Sarayı Uzak mı?* başlığını taşıyan bir diğer metinde ise İstanbul’da tatil yapan ve gideceği yeri soran bir turistle bir İstanbullunun konuşması yer alır (s.163). Konuşmada Topkapı Sarayı, Ayasofya, Sultan Ahmet Camisi, Beyazıt Camisi, İstanbul Üniversitesi ve Sultan Ahmet Parkı gibi İstanbul’a ait önemli yerlerin adları geçmektedir. Bu metni izleyen bir diğer ünite metni ise *İstanbul’dayken Mutlaka Şunları Yapın ve Şunları Yapmayın* başlığını taşır (s.163-164). Bir öneriler listesi olarak özetlenebilecek metinde de Topkapı Sarayı, Boğaz, Adalar, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, Galata Kulesi, Eminönü, İnci Pastanesi, Ortaköy gibi İstanbul’un ünlü mekânlarından bahsedilir. *Keşke İstanbul’da Yaşamak Daha Kolay Olsaydı* başlıklı metinde de İstanbul’un gürültü, kabalık ve trafik sorunlarından bahsedilir (s.266). İstanbul ile ilgili son metin ise *İtalyan Bir Gazeteciyle Röportaj* başlığını taşır (s.299-300). Metinde, İstanbul’da yaşayan İtalyan bir gazeteciyle söyleşi kurgulanmıştır. İstanbul’da yaşamak hakkındaki düşüncelerini paylaşan gazeteci, İtalya ve Türkiye arasındaki benzerliklere dikkat çekmektedir.

Kitapta ayrıntılı olmayan iki Türkiye haritası bulunmaktadır (s.45, s.99). İlk haritada yalnızca on üç büyük şehrin adı imlenmiştir (s.45). İkinci harita ise on farklı şehrin İstanbul'a olan uzaklığı gösterilmektedir (s.99). Bu haritalar dışında bir de harita kesiti bulunmaktadır (s.146). Bu haritada ise Ege Bölgesi'nin Fethiye, Göcek gibi güney sahilleri imlenmiştir.

Türk edebiyatı ve yazarları ise kısıtlı olmakla birlikte ders kitabında yer almıştır. Tahsin Yücel'in *Anadolu Masalları* adlı kitabından alınmış *Yeşiltay* adlı masalı (s.243), Feride Çiçekkoğlu'nun *Uçurtmayı Vurmasınlar* adlı kitabından bir alıntı (s.276). Nazlı Eray'ın *Ah Bayım Ah* adını taşıyan öykü kitabındaki *Monte Kristo* öyküsünden bir alıntı (s. 292-293) ve Nâzım Hikmet'in *Otobiyografi* adlı şiiri *Corso di lingua turca*'da bulunmaktadır (s. 311-312).

Menü	
Soğuk Mezeler	Tatlılar
Soslu patlıcan	Cevizli baklava
Zeytinyağlı biber dolması	Fıstıklı kadayıf
Haydari	Künefe
Pilaki	Fırın sütlaç
Ana Yemekler	İçecekler
Urfa kebab	Su
İskender kebab	Ayran
Patlıcanlı kebab	Rakı
Sebzeli kebab	Şaraplar
Karışık kebab	
Çöp şiş	
Tavuk şiş	

Şekil 50: Türkçe yiyecek ve içecek adlarının kullanıldığı bir tablo örneği (s.101).

Yeme içme kültürü hakkında ise ders kitabında yalnızca bir örnek bulunmaktadır (s.101). Bir alıştırma içerisinde verilen örnek bir lokanta menüsünde biber dolması, haydari, pilaki, kebab çeşitleri gibi yemekler, baklava, künefe gibi tatlılar, ayran ve rakı gibi Türkiye'ye özgü içecekler yer almaktadır.

“Kültür unsurları Türk kültürünü yansıtmakta yeterli midir?” sorusunun yanıtı ise ders kitabının içerdiği kültür unsurlarının genel olarak değerlendirilmesine olanak verir. Metin ve görsellerdeki kültürel ayrıntıların sınırlılığı, yazarın ders kitabını hazırlarken kültür konusuna özel bir önem vermediği düşündürmüştür. Öncelikle ders kitabındaki görsellere ilişkin bulguların yer aldığı bölümde de ele alındığı gibi, yazar kitabın zaten sınırlı olan görsellerinde kültürel ayrıntılara yeterince yer vermemiştir. Az sayıdaki fotoğraf ve bundan fazla olsa da genel olarak değerlendirildiğinde kısıtlı bulunan çizgi resimler, hedef kültürü yoğun bir şekilde yansıtmaya amacı taşıyarak kullanılmamıştır.

Benzer şekilde ders kitabındaki metinler de yine böylesi yoğun ve önemsenmiş bir amaç taşımaktan uzak olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte sayıları sınırlı olmakla birlikte çağdaş Türk yazınından alıntı yapılması olumlu olabilir. Yapılan yazınsal alıntılarının dışında, Orhan Pamuk’a ait romanların adlarının İtalyancaya çevrilmesini ön gören bir alıştırmaya da kitapta bulunmaktadır (s.31). Bu açıdan ders kitabı kullanıcılarını bazı Türk yazarları hakkında bilgilenmiştir.

5 Qual è il titolo italiano di questi romanzi dello scrittore turco Orhan Pamuk?

1. *Benim Adım Kırmızı*
2. *Kara Kitap*
3. *Beyaz Kale*
4. *Sessiz Ev*
5. *Yeni Hayat*

Şekil 51: Orhan Pamuk’a ait romanların adlarıyla ilgili bir alıştırma (s.31).

Yukarıda ayrıntılarıyla verilen kitaptaki mekân algısı da bir diğer önemli unsurdur. Türkiye ile ilgili oluşturulan mekân algısı İstanbul ile sınırlı kalmıştır. Bu durumun yazarın Türkiye ile ilgili genel bir tanıtım amacı gütmeyişi göstermektedir.

Tablo 6. *Ders Kitabındaki Kültür Unsurları*

Metinler	Kültür Unsuru İçeren Metin ya da Görsele İlişkin Açıklama	Sayfa Numarası
Öyle mi?	<i>Atatürk e la “rivoluzione dell’alfabeto”</i>	14-15
	<i>Attenti a quei gesti!</i>	102-103
	<i>Da migranti a cittadini d’Europa: un percorso lessicale</i>	180-181

	<i>Turchi o melanzane? La strana storia del popolo “melungeon”</i>	264-265
	Yedinci Ünite – Metin 1/Testo 1	117
Ünite Metinleri	Onuncu Ünite – Metin 1/Testo 1	163
	Onuncu Ünite – Metin 2/Testo 2	163-164
	On Altıncı Ünite – Metin 1/Testo 1	266
	On Sekizinci Ünite – Metin 1/Testo 1	299-300
	Yeşiltay – Tahsin Yücel’den alıntı	243
Yazınsal Metinler	Uçurmayı Vurmasınlar-Feride Çiçekoğlu’ndan alıntı	276
	Ah Bayım Ah – Nazlı Eray’dan alıntı metin	292-293
	Nazım Hikmet’in Otobiyografi Şiiri	311-312
Bağımsız Metinler	Örnek bir lokanta menüsü	101
	Kısa gazete haberleri.	262
	Türk TV kanallarının yayın akışını gösteren tablo.	197
Görseller		
	Mustafa Kemal Atatürk fotoğrafı.	14
	İsmet İnönü fotoğrafı.	15
	İmlâ Lûgati’nin kapağı.	15
	Mısır Çarşısı fotoğrafı	102
	Ortaköy Camisi ve Boğaz Köprüsü çizimi.	32

Boğaz köprüsü ve cami fonunda, çay bahçesinde oturan bir kadın tasviri.	117
İki erkek. Birinin düşünme balonunda Kollezyum, ötekini tahminen Ortaköy Camisi ve Boğaz Köprüsü görünüyor.	32
Çizim olarak Türkiye haritası	45
Çizim olarak Türkiye haritası, bazı şehirlerarası uzaklığı gösteriyor.	99
Ölüdeniz- Fethiye kıyıları civarını gösteren çizim şeklinde harita kesiti.	146
Türk bayrağı fotoğrafı	102
İstanbul Üniversitesi tarihî kapısı tasviri, önünde bir kadın ve erkek.	163
Hamburg tren garından çıkan Türkleri gösteren bir fotoğraf.	181
İstiklal Caddesi tasviri, iki kadın	299
Bir düğün yemeği fotoğrafı	103
Yolculuğu bekleyen bir insan topluluğu fotoğrafı	180

4.9. DERS KİTABININ YÖNTEMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yabancı dil öğretimi ders kitapları belirli öğretim yaklaşım ve yöntemlerine dayalı yazılır ve bu şekilde pedagojik, dil bilim gibi bilimsel temellendirmeler de dikkate alınmış olur. İncelenen *Corso di lingua turca* adlı bu kitabın da yabancı dil öğretimindeki bilimsel gelişmeleri dikkate aldığı düşünülmektedir.

Kitabın yöntem incelemesinde ise ders kitabının taranmasının ardından üretilen aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Ders kitabının hazırlanmasında hangi yabancı dil öğretim yöntemi dikkate alınmıştır?
2. Ders kitabında kullanılan yöntem dil bilgisi öğretimine ve alıştırmalara nasıl yansıtılmıştır?
3. Ders kitabında hazırlanmasında kullanılan yöntem seçilen metinleri etkilemiş midir?

Corso di lingua turca, hedef kitle olan İtalyanlar için yine bir İtalyan tarafından yazılan bir Türkçe öğretimi ders kitabıdır. 2012 yılında yazılan kitap, kapağında ve ön sözünde belirtildiği gibi, AOÖÇ ölçütlerine göre, A1, A2 ve B1 dil düzeylerini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Özellikle 80’li yıllardan sonra yerel nitelikli ders kitabı geliştirme ve hedef dilin bu şekilde öğretimi eğilimine birçok dil kitabı yazarı, yayınevi de katılmıştır. Yerel bir yabancı dil öğretim kitabı olarak değerlendirilen *Corso di lingua turca*’nın yazarı Rosita D’Amora, ön sözünde kitabında Türkçe dil bilgisinin işlevsel bir tanımını yaparak onu yalnızca bir dizi kural aracılığıyla değil, iletişimsel bir kaynak olarak kurguladığını belirtir.

Kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda, onların kendilerini Türkçede rahatça ifade etmeleri ve etkileşimde bulunmalarını amaçladığını söyleyen yazar, aynı zamanda güçlü bir dil bilgisi temelinin varlığının, bahsettiği iletişimsel amaçlara da yardımcı olacağını ve bu nedenle ikili bir ihtiyacı uzlaştırmak istediğini belirtmiştir. Bu açıdan yazar aslında son yıllarda yabancı dil öğretim kitaplarında sıkça kullanılan çağdaş bir yaklaşım olan iletişimsel yaklaşımı amaçlamakla birlikte dil bilgisi öğretimine de verdiği önemi vurgulamıştır. Ön sözün devamında kitabın ve ünitelerin yapısı hakkında bilgi veren yazar, yapıtında güncel bir sözcük dağarcığından beslendiğini ve çağdaş öğretim yöntemlerinden yararlandığını vurgulamıştır.

Ön sözden çıkan sonuç, yazarın dil bilgisi-çeviri yöntemi ile iletişimsel yaklaşım temelli bir ders kitabı hazırlamayla amaçladığı yönündedir. Konu edilen bu ikili yöntem kullanımının hangisinin ağır bastığı ise bu çalışmada incelenmiştir.

İletişimsel yaklaşım ya da iletişimsel dil öğretim yöntemi Parker'in (2015) değerlendirdiği gibi, günümüzde en sık kullanılan dil öğretim yaklaşımıdır. Dört temel dil becerisiyle birlikte iletişim becerisinin geliştirilmesini amaçlayan yaklaşım, öğrencilerin becerilerini iletişimsel bir düzlemde ele alarak, dili kullanmaya yönelik bir kurgu yaratır. İletişimsel yaklaşımın dil öğretimine ve öğrenimine bakışını Aktaş (2005) şöyle açıklamıştır;

Bir dili öğrenmek demek, o dilin iletişimsel yetisini kazanarak, o dilde iletişim kurmak demektir. Bir başka deyişle, iletişimsel yetiyi kazanmak demek, o dilin iletişimsel becerilerini, yani hem konuşma ve yazma gibi yaratıcı becerileri hem de dinleme ve okuma gibi edilgen becerileri kavramak, ayrıca o dilin konuşulduğu ülkenin kültürünü, yaşam ve hareket tarzlarını, kısaca sosyodilbilim (soziolinguistik) ve pragmatik biliminin öğördüğü (neyin, nerede, ne zaman, kiminle, nasıl, hangi koşullarda konuşulabileceğini öğrenmek gibi) davranış şekilleriyle birlikte o ülkenin insanlarıyla sözlü ve yazılı olarak iletişim kurmayı öğrenmek demek anlamına gelmektedir (Aktaş, 2005: 93).

İletişimsel yaklaşımın bu kapsayıcı tutumu, öncüllerinden birçok noktada ayrılır. Özellikle dil-bilgisi çeviri yönteminden ayrılan yönü yoğun, doğrudan dil bilgisi öğretimi yerine bu öğretimi örtük ve yaratıcı bir biçimde yapmayı amaçlamasıdır. Demirel (2012, s.56), iletişimsel yaklaşımın bahsedilen özelliklerini “Eğer iki kişi de bugünün çarşamba olduğunu biliyorsa ‘-Bugün günlerden ne? -Çarşamba.’ diyalogu iletişimsel değildir. Tercih, konuşmacı neyi, nasıl söyleyebileceğini tercih edebilir. Eğer alıştırma tamamiyle kontrollü ise öğrenciler bir şeyi bir tek yolla söyleyebilirler.” şeklinde açıklamıştır. *Corso di lingua turca*’daki alıştırma bu açıklamaya göre değerlendirildiğinde ise yazarın ön sözünde bahsettiği iletişimsel yaklaşımın bu açıdan çalışmaya yansıtılmadığı görülür.

Yazar, ön sözde kitabını yazma nedenleriyle onu nasıl kurguladığını, iletişimsel yeterliğin öneminden bahsetmekte, bir açıdan da kitabının yöntemini açıklamaktadır. Fakat önsözün ardından gelen *Türk Diline Giriş* bölümü bu açıklamaya ters düşecek niteliktedir ve oldukça bilgilendiricidir. Bu kısımda henüz ünitelere girilmeden önce Türkçenin genel özellikleri açıklanmış, İtalyancadan ses bilgisi ve tümce dizilimi gibi temel farklılıkları tanıtılmıştır. Bu açıklamanın hedef kitleye ve yetişkin İtalyanların öğrenme alışkanlıklarının dikkate alınarak kurgulandığı düşünülmektedir. Bu açıklamaların ardından gelen 18 ünite de bulunan metinlerin ve alıştırma dil bilgisi ekseninde kurgulanması, her ünite de dil bilgisine ayrılan kısmın İtalyanca örnek ve açıklamalarla birlikte detaylı olarak verilmesi iletişimsel yaklaşıma göre örtük dil

bilgisinden uzaklaştığını göstermektedir. Dolayısıyla ders kitabının, iletişimsel yaklaşımla tanımlanabilecek bazı özelliklerine rağmen yoğun dil bilgisi anlatımıyla bu yaklaşımın tüm özelliklerini taşımadığı düşünülmektedir. Bu da “Ders kitabının hazırlanmasında hangi yabancı dil öğretim yöntemi dikkate alınmıştır?” sorusunun yanıtının oluşturur.

Ünite başlıklarında, o bölümde işlenecek dil bilgisi konusu hakkında ipucu verir adlandırmalar da yapıldığı görülmektedir. Bu adlandırmalar şu şekildedir;

1. Ünite: Merhaba
2. Ünite: Türk müsün?
3. Ünite: Ne Var Ne Yok?
4. Ünite: Ne İş Yapıyorsunuz?
5. Ünite: Türkçe Öğrenmek İstiyorum
6. Ünite: Ali’nin Ailesi
7. Ünite: Tatilde Neler Yaptın?
8. Ünite: Hava Harikaydı
9. Ünite: Hayat Böyle!
10. Ünite: Affedersiniz, Topkapı Sarayı Nerede?
11. Ünite: Saat Kaçta Buluşalım?
12. Ünite: Gelecekte Neler Olacak?
13. Ünite: Sen Ne Dersin?
14. Ünite: Uzun ve Mutlu Bir Hayat Yaşamak
15. Ünite: İlginç Biriymiş...
16. Ünite: Keşke...
17. Ünite: Türkiye’de İş Aramak
18. Ünite: Türkiye’de Olduğum İçin Çok Mutluyum

Günlük konuşma ve konuşma kalıplarını kullanmaya yönelik olduğu düşünülen bu başlıkların altında her üniteye yine başlıklarla ilintili metinler bulunmaktadır. “Ders kitabında hazırlanmasında kullanılan yöntem seçilen metinleri etkilemiş midir?” sorusunun yanıtı vermek bu metinler incelenmiştir.

Bu metinler diyalog ağırlıklıdır ve kullanıcıların günlük ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kurgulandıkları anlaşılmaktadır. Türkiye ve Türk kültürü hakkında mekân ve

adlarla sınırlı olsa da bazı bilgilerin yer aldığı söz konusu metinlerin tümü özgün değil, kurgu metinlerdir. Kullanılan özgün metin sayısının azlığı da bir diğer önemli eksikliktir. Özgün metinler dışındaki kurgu metinlerin, özellikle ilgili dil bilgisi konusunun kullanımına örnek olması için yazıldığı düşünülmektedir. Özgün metin kullanımının kaynak dilde yazılmış ve dört örneği bulunan “*Öyle mi?*” bölümüyle ve kaynak dil Türkçeden alıntılanan ve çeviri alıştırmalarında kullanılan dört yazınsal metinle sınırlı olması bu ders kitabının tam olarak iletişimsel yaklaşımla kurgulanmadığını göstermektedir.

Özgün metin gibi otantik metin kullanımı da ders kitabında sınırlıdır. Özdemir’e göre (2013, s.556) “Bir telgraf, gazete haberi veya bir makale, broşürler, tren biletleri, kullanım talimatları” otantik gereç olarak sayılır. Bu türden metinlere ders kitabında, Türk gazetelerinden yapılan kısa alıntılarının bulunduğu bir tablo ve yine Türk televizyon kanallarının yayın akışını gösteren bir liste olmak üzere yalnızca iki yerde rastlanır.

Bu verilerden yola çıkılarak “Ders kitabında kullanılan yöntem dil bilgisi öğretimine ve alıştırmalara nasıl yansıtılmıştır?” sorusu yanıtlanmıştır. Dil bilgisi ve dil geliştirme alıştırmaları adıyla iki farklı alıştırma başlığının bulunduğu kitapta, alıştırmaların çeşitliliği sınırlıdır. Her üniteye benzer türde alıştırmalara yer verilmiş ve bu açıdan bir tekrara düşülmüştür. Alıştırmaların büyük bir çoğunluğunu boşluk doldurma ve sözcük eşleştirme ya da tamamlama alıştırmaları oluşturmaktadır. Ayrıca ilgili yönergede belirtilen konularda kompozisyon yazma alıştırmaları da sıkça kullanılmış bir alıştırma türüdür. Alıştırmaların içinde kaynak dil İtalyancadan hedef dil Türkçeye çeviri alıştırmalarının yer alması da çağdaş yabancı dil öğretim kitaplarında sıkça rastlanmayan bir durumdur.

Kitap yoğun dil bilgisi anlatımı, çeviriye çağdaşlarından farklı olarak verdiği büyük önemle dil bilgisi çeviri yönteminin etkisinin görüldüğü bir yapıdadır. Dil bilgisinin tümüyle kaynak dilde anlatılması, açıklamalarda verilmiş tüm Türkçe sözcük ve tümcelerinin İtalyanca çevirilerinin yer alması bu görüşü destekleyen özelliklerin içinde yer alır.

SONUÇ

“İtalya’da Okutulan ‘Corso Di Lingua Turca’ Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabının İncelenmesi” başlıklı bu yüksek lisans tez çalışmasında, yerel nitelikli bir yabancı dil öğretimi ders kitabının incelemesi yapılmıştır. Türkçe öğrenen İtalyanlara yönelik olarak İtalya’da yazılmış *Corso di lingua turca* adlı ders kitabının hangi tarihsel ve bilimsel birikimlere dayandığını anlamak amacıyla, öncelikli olarak Türk – İtalyan ilişkileri başlangıcından günümüze dek özetlenmiştir. Bu temellendirmenin amacı 2012’de yazılmış ve incelemeye konu edinilen ders kitabının öncüllerinin hangi tarihsel nedenlerle yazıldığını göstermektir. Bu bağlamda ilişkilerin özellikle karşılıklı ekonomik çıkarların geliştirilmesi ve sürdürülmesi amacı etrafında, ticaret temelli şekillendiği, taraflar arasında kurulan diplomatik ve kültürel ilişkilerin de Türkçenin İtalyanlar tarafından öğrenilmesi ve dil öğretim kitapları ile öğretilmesinde etkili olduğu görülmüştür. İlişkilere genel bir bakışın ardından, anlatılan tarihsel neden ve koşullar altında, İtalyanlar tarafından yazılmış Türkçe öğretim kitaplarına değinilmiş ve bu kitaplar hakkında bilgi verilmiştir. Ardından genel anlamda yabancı dil öğretim kitaplarının değerlendirildiği, özde de Türkçenin yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerine bir bölüm kuramsal çerçeveye eklenmiştir.

Ders kitabının incelenmesi için doküman analizi kullanılmış, elde edilen veriler içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Tümevarım yöntemiyle, incelenen kitap bileşenleri ile ilgili verilerin incelenmesinden sonra üretilen sorularla bir inceleme ölçeği oluşturulmuştur. Sonuç bölümünde elde edilen bulguların sonuçlarına ve bu sonuçlardan yola çıkılarak bazı önerilere yer verilmiştir.

İncelemede öncelikli olarak ders kitabı hakkında genel bir tanıtıma yer verilmiştir. Kitabın kapağına, künyesine, fiziksel özelliklerine ve içindekiler sayfalarına yer verilen bu tanıtım, kitaba genel bir bakış olarak nitelendirilebilir. Çağdaş benzerlerinde görülen öğretmen kitabı, öğrenci çalışma ya da alıştırma kitabı gibi ek kitapları barındıran ve bir öğretim seti olarak kabul edilen çalışmalardan farklı olarak *Corso di lingua turca*, tek bir kitaptan oluşmaktadır. Kitaba ek olarak, içinde dinleme alıştırımlarında kullanılacak sesletimlerinin bulunduğu bir ses CD’si bulunur. Bu ses CD’si kitabın arka kapağına yapıştırılmıştır. Çalışmanın A1, A2 ve B1 dil düzeylerindeki dil bilgisi konularını

kapsadığı kitabın kapağında ve yazarın ön sözünde belirtilmiştir. Adı geçen tüm dil düzeyleri yine çağdaşlarından farklı olarak tek bir kitapta kullanıcılara sunulmuştur.

Çalışmaya giriş olarak da nitelendirilebilecek bu tanıtımdan sonra ders kitabındaki görseller; sayı, içerik ve özelliklerine göre sayfa numaralarıyla birlikte sıralanarak bir dizelgede gösterilmiştir (Bkz. Tablo 2). Bu verilerden yola çıkılarak oluşturulmuş araştırma sorularının yanıtlarıyla ders kitabındaki görsellerin incelemesi yapılmıştır. Buna göre kitaptaki görseller belirli bir sınırlılık taşımaktadır. Kapak dışında tüm görsel öğelerin siyah beyaz olarak tasarlanmasının kitabı tekdüze bir yapıya büründürdüğü ve bu doğrultuda kitabın, öğrencilerin ilgisini çekebilecek içeriğe sahip olmadığı değerlendirilmiştir. Tasarım olarak da yaratıcı ve farklı nitelendirilebilecek bir yapıda olmayan ders kitabı, içerikte bulunan görsellerin sayısı ve özellikleri bakımından yetersiz görülmüştür.

Kitaptaki görsellerin çoğunluğunu kitap künyesinde bu kitap için hazırlandığı belirtilen çizgi resimler oluşturmaktadır. Sözcük öğretiminde ve ünite metinlerinde anlatımı güçlendirmek amacıyla kullanıldığı anlaşılan görseller renklendirilmemiştir. Bu seçim görsel bir ilgi oluşturmadağı gibi metni destekleme amacına uygunluğu konusu da tartışmalı olarak değerlendirilir. Günümüz yabancı dil öğretimi ders kitaplarında, özellikle Türkiye’de yazılan ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan *Yeni Hitit*, *Yedi İklim* ve *İstanbul* gibi Türkçe öğretim setlerinde *Corso di lingua turca*’daki görsellik ile ilgili seçimlerin bulunmadığı bilinmektedir. Bu öğretim setlerinin ders kitaplarında öncelikli olarak farklı renklerin kullanıldığı, metinleri ve genel anlatımı güçlendiren fotoğraf ağırlıklı çok sayıda görsellere yer verildiği görülmektedir. Buna karşılık *Corso di lingua turca*’da toplam 11 siyah beyaz fotoğrafa yer verilmiştir. Kullanılan fotoğraf sayısının sınırlılığının yanında ders kitabındaki fotoğrafların hiçbirisi ünite metinlerinde ya da içeriğinde kullanılmamış, kültür sayfaları olan ve kitabın dil öğretim bağlamı dışında değerlendirilen “*Öyle mi?*” bölümlerinde yer almıştır. Bu fotoğrafların siyah beyaz olması, kimi örneklerinde içeriğin tam olarak anlaşılmasına ya da kullanış amaçlarına uygun şekilde etkili olmasına engel olacak yapıdadır. Görsel kurgunun içinde otantik içerik olarak kabul edilebilecek türden görsellere yer verilmemesi de bir diğer sınırlılık konusu olarak kabul edilmiştir.

Ders kitabının genel örüntüsündeki hedef kültüre yönelik verilerin kısıtlılığı benzer şekilde görsellerde de izlenmektedir. Ünite metinlerinde ve sözcük öğretiminde kullanılan çizgi resimlerde kültürel bir bulguya rastlanmamıştır. Bu çizimler bir Türkçe öğretim kitabında kullanılacağı gibi, bazı metinlerdeki dilsel ayrıntılar göz ardı edilirse herhangi farklı bir yabancı dilin öğretildiği ders kitabında da kullanılabilecek şekilde tasarlanmıştır. Bu durum ders kitabındaki görsellerin yapısı hakkında genel bir fikir verir.

Türkiye ya da Türk kültürüyle ilişki kurulabilecek görseller ise yukarıda bahsedilen “Öyle mi?” bölümünde yer alan fotoğraflarla sınırlıdır. Bu fotoğraflar bölümlerde anlatılan konuyu desteklemek, metinlerde bahsedilen kişi, kitap ya tarihsel bir olayı yansıtmak için kullanılmıştır.

Dil bilgisi konularıyla ilintili olduğu düşünülen görseller için ise ayrı bir dizelge oluşturulmuştur (Bkz. Tablo 1). Ders kitabındaki genel görsel örüntüyle nitelik ve nicelik açısından uyumlu olan bu görseller, yukarıda bahsedilen benzer bir sınırlılığı taşımaktadır.

Bir ders kitabını oluşturan en önemli etmenlerden biri olan metinlerle ilgili incelemede ise, çalışma konusu olan ders kitabındaki metinlerin niteliği araştırılmıştır. Verilerden yola çıkılarak bir dizelge oluşturulmuş ve sonrasında üretilmiş araştırma sorularının yanıtlarıyla ders kitabında yer alan metinlerin özellikleri açıklanmıştır (Bkz. Tablo 3). Söz konusu metinler, kurgu ya da özgün özellikler bakımından incelendiğinde, çoğunluğun kurgu metinlerde olduğu görülmüştür. İletişimsel yaklaşımı temel alan günümüz yabancı dil öğretim kitaplarında yoğun bir şekilde kullanılan özgün metinlerin *Corso di lingua turca*’da kısıtlı sayıda kullanıldığı görülmüştür. Yazar özellikle her ünitenin başında yer alan ve o üniteye işlenecek dil bilgisi konusunun özelliklerini taşıyan metinlerin tümünü kurgulamıştır. Buradaki amaç, metinlerin ardından anlatılacak dil bilgisi konusuna öğrenciyi hazırlamak ve dil bilgisi konusuna metin boyutunda bir örnek oluşturmaktır. Bu amaçla kurgulanan metinlerde kullanılan dil, kaçınılmaz olarak yapaylıktan kurtulamamıştır. Ünite metinleri anlatılacak dil bilgisi konuları temel alınarak hazırlandığı için, ilerleyen dil düzeylerindeki dil bilgisi konuları ve eklerine bu metinlere yer verilmemiş bu da metinlerin kısıtlı yapısını güçlendirmiştir.

Ders kitabında özgün olarak değerlendirilen kısıtlı sayıdaki metinlerin ilk örneklerine ise Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrencilere tanıtmaya amacıyla kullanıldığı anlaşılan “*Öyle mi?*” bölümündeki alıntı metinlerde rastlanır. Kitap boyunca konu ve bağlam dışı olarak kullanılan ve dört farklı örneği bulunan metinlerin ilki dışında, tümünün başlığında alıntının yapıldığı yazarların adları yazılmıştır.

Alıntı olarak kitaba eklenen ve özgün metin olarak değerlendirilen diğer metinler ise çağdaş Türk yazınından yapılan ve çeviri alıştırmalarında kullanılan dört metindir. Sayıca yetersiz olmakla birlikte bu özgün metinlerin ders kitabında kullanılış biçimi de tartışmalı bir düzlemde. Alıntılanan ve bir şekilde kitapta kullanılan bu metinler, dilsel, kültürel gibi özelliklerinin ayırdına vordırarak bir alıştırmaya yapısında kullanılmamış, öğrencilerden bu metinlerin kaynak dile çevrilmesi istenmiştir.

Hedef dili ve kültürü öğrencilere doğru bir şekilde yansıtmaya farklı konu başlıklarında Türk basılı ya da çevrim içi yayınlarından alıntılama yapmak olasıyken yazar seçimini kitabının dil bilgisi amaçlarına uygun olarak gördüğü kurgu metinlerden yana kullanmıştır. Bu yanılla eldeki metinlerin, hedef kültürü yansıtmadaki kısıtlılığı yanında bahsedilen nedenlerle dilsel sınırlılığı da taşıdığı ve sayı olarak da yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Ders kitabında yazarın öncelik verdiği en önemli bileşen olduğu anlaşılan dil bilgisi öğretimi için ise dil bilgisi konularını içeren bir tablo hazırlanmıştır (Bkz. Tablo 4). Elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan araştırma sorularının yanıtları ise dil bilgisi öğretimini açıklamıştır. Yoğun bir dil bilgisi öğretiminin yapıldığı ders kitabı, günümüzde yaygın olarak tercih edilen örtük dil bilgisi anlatımının yerine, tüm kuralların doğrudan örnekleriyle verildiği bir yapıda sunulmuştur. Dil bilgisi anlatımı İtalyanca yapılmış, bazı konularda Türkçenin dil yapısı İtalyanca dil yapısı ile karşılaştırılmıştır. Konu açıklamalarında ilgili dil bilgisi yapısı ile verilen her Türkçe tümcenin İtalyanca karşılığı da yazılmıştır. Dil bilgisi terimleri ve konu adları da kaynak dil İtalyancada verilmiştir.

AOÖÇ ölçütlerine göre A1, A2 ve B1 dil düzeyindeki dil bilgisi konularının verildiği ders kitabında, bu konular kolaydan zora şeklinde tanımlanabilecek bir düzende sıralanmıştır.

Dil bilgisi anlatımında eylemlerin zaman ekleriyle çekimlenmesi dışında tablolardan yararlanılmamış, yine günümüz yabancı dil öğretim kitaplarında görülen dil bilgisi konularını içeren özet tablolara yer verilmemiştir.

İletişimsel yaklaşımı temellendiren ders kitaplarının aksine D'Amora'nın kitabı, dil bilgisi anlatımında tümdengelim modelinin özelliklerini taşır. Dil bilgisi konularının bütünsel olarak açıklanmasından sonra örnek sözcük ve tümcelere yer verilmesine dayanan bu model, günümüz yabancı dil öğretim kitaplarında terk edilen bir yaklaşımın ürünü olsa da *Corso di lingua turca*'da tercih edilmiştir. Bu seçimin kitabı yoğun bir dil bilgisi kitabı görünümüne soktuğu düşünülmektedir.

Ders kitabındaki dil bilgisi anlatımını desteklemek için ve öğretimi pekiştirmek için oluşturulan alıştırmaları incelemek için de kitabın ilgili bölümlerindeki alıştırmalar listelenmiş ve listedeki verilerden yola çıkılarak üretilen sorularla inceleme gerçekleştirilmiştir (Bkz. Tablo 5). Kitaptaki alıştırmalar *Dilbilgisi Alıştırmaları Esercizi di grammatica* ve *Dil Geliştirme Alıştırmaları Esercizi di lingua* başlıklarında toplanmıştır.

Her üniteye benzer bir kurgu ile oluşturulmuş ve dil bilgisi anlatımının ardından dil bilgisi alıştırmalarına, bu alıştırmaların ardından da dil geliştirme alıştırmalarına yer verilmiştir. İncelemenin başında oluşturulan tabloda da görüldüğü gibi bu alıştırmaların türleri kısıtlıdır ve her üniteye benzer alıştırmaya şablonuna başvurulmuştur. Dil bilgisi konularının zorlaştığı, özellikle B1 dil düzeyindeki ünitelerde çeşitlilik artmakla birlikte belirli bir alıştırmaya izleğinden uzaklaşmadığı görülmüştür.

Dil bilgisi alıştırmalarında boşluk doldurma en çok kullanılan alıştırmaya türüyken dil geliştirme alıştırmalarında ise eşleştirme ve tümce kurma alıştırmaları daha çok tercih edilmiştir. Ders kitabındaki alıştırmaya türlerinden kompozisyon yazma ve hedef dilden kaynak dile çeviri alıştırmaları çağdaş ders kitaplarında sıkça görülen alıştırmaya türlerinden sayılmasa da bu ders kitabında, özellikle A2 ve B1 dil düzeylerindeki hemen her üniteye kullanılmıştır.

Dil bilgisi terimleri ve dil bilgisi konu adlarının kaynak dilde verilmiş olması da yazarın kullanıcılarını İtalyanca dışında yazılmış farklı Türkçe öğretim kaynaklarına yönlendirmediği yorumunu güçlendirir. Kullanıcıların hedef dilde ölçünlü dil bilgisi konu adlarını bilmesi, zaten sınırlı sayıda bulunan Türkçe üzerine İtalyanca kaynaklar

dışında ilgili konulara erişimini kolaylaştırabilecekken, yazarın bu konudaki seçimi farklı olmuştur.

Ders kitabında sözcük öğretimiyle ilgili bulgular ise dil bilgisi ve alıştırmalara ilişkin bulgularla ilişik bir yapıdadır. Eldeki verilere dayanılarak oluşturulan sorulara verilen yanıtlarla ders kitabındaki sözcük öğretimi açıklanmıştır. Kitaptaki alıştırmalar bölümünde sözcük öğretimiyle ilişkilendirilebilecek çok sayıda alıştırma bulunduğu görülmüştür. Ancak söz konusu bu alıştırmalarda görsellikten yeterince yararlanılmadığı ve eşleştirme alıştırması dışında farklı türlere yer verilmediği saptanmıştır.

Çeviri alıştırmalarında öğrencilere kolaylık sağlaması için, metinde geçen ve sözlüklerde tam karşılığının bulunamayacağı düşünüldüğü anlaşılan sözcükler ya da söz kalıpları ilgili metnin sonunda İtalyanca olarak açıklanmıştır. Son bölümde ise kitap boyunca kullanılan Türkçe sözcükleri içerdiği belirtilen Türkçe-İtalyanca sözlükçeye yer verilmiştir.

Bir diğer inceleme konusu ise kitabın kullandığı dil de sözcük öğretimiyle ilgili bulgular ve yorumlarla benzerlik gösterir. Türkçe öğrenen İtalyanca konuşurlarına yönelik olarak yerel bir ders kitabı olarak hazırlanan ders kitabın kullandığı dil ikili olarak değerlendirilmekten uzaktır. Kaynak dil olan İtalyanca, kitabın belirlediği hedef kitlesinin ihtiyacı doğrultusunda ders kitabının tüm bileşenlerinde kullanılmıştır. Ön söz (*Prefazione*), Türk Diline Giriş (*Introduzione alla lingua turca*) bölümlerinin adlarında ve içeriklerinde yalnızca İtalyanca kullanılırken takip eden on sekiz ünite başlıkların adlarına İtalyancalarının yanında Türkçeleri de verilmiştir. Ünitelerdeki metin başlıkları ile dil bilgisi ve alıştırma bölümlerinin adları (Dil Bilgisi Alıştırmaları ve Dil Geliştirme Alıştırmaları) iki dilde yazılmıştır. Dil bilgisi konu anlatımlarında ise dil bilgisi terimlerinin Türkçe karşılıklarına yer verilmemiştir. İçindekiler sayfası da içerikte kullanılan başlıkların doğrultusundadır.

Ders kitabındaki kültür konusunun incelemesi için ise yukarıdaki metin ve görsellerle ilgili bulguların sonuçlarından yararlanılmıştır. Kitapta kültürle ilgili bir örüntüye eklemenebilecek metin ve görsel unsurlarıyla ilgili farklı bir tablo hazırlanmış ve tablodaki verilerden araştırma soruları üretilmiştir (Bkz. Tablo 6). Üretilen soruların

yanıtları ise görsellere ve metinlere ilişkin bulgular bölümlerinde kültürle ilgili soruların yanıtlarıyla benzerdir.

Kitapta hedef dilin kültürüyle ilgili dikkate değer bir kültür örüntüsünden bahsetmek zordur. Ülkemizde yazılan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda kültür aktarımı ve kültürlerarası yaklaşım kavramlarına önem verildiği bilinmektedir. İtalya’da, İtalyan öğrencilere yönelik yazılan bu ders kitabında ise eldeki verilere dayanılarak yazarın bu iki kavramı kitabının amaçları arasına almadığı ve kültürün ders kitabında önemsenen konuların başında olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ders kitabının yukarıda ayrıca bahsedilen bulgular ışığında hangi yabancı dil öğretimi yöntemlerine uygun olarak hazırlandığı da incelenmiştir. Kitap, içindekiler sayfası, görselleri, metinleri, dil bilgisi öğretimi ve alıştırmaları, dili gibi yönleriyle taranmış elde edilen verilerle inceleme soruları üretilmiştir. Rosita D’Amora’nın kitap hakkında genel bilgilere yer verdiği ön sözde, kitabı yazış nedenleriyle birlikte hangi bilimsel yöntemlerle çalışmasını temellendirdiği de bulunmaktadır. Yazar ön sözünde, kitabı AOÖÇ ölçütlerini dikkate alarak yazdığını ve çağdaş bilimsel yöntemlerden yararlandığını açıklamaktadır. Bu açıklamada iletişimsel yaklaşımı temel aldığını ancak bunu yaparken Türkçenin dil bilgisi özelliklerini de göz önünde bulundurarak dil bilgisine büyük önem verdiğini belirtir. Bir şekilde kitabı karma bir yöntemle hazırladığını söyleyen yazar, iletişim kurmaya yönelik tüm dilsel amaçların dil bilgisi öğretimi temelinden değerlendirilmesi görüşündedir.

Kitabın bileşenlerinin hangi yabancı dil yöntemi ya da yöntemlerine uygun olarak hazırlandığı üzerine yapılan incelemede, yazarın ön sözünde bahsettiği iletişim ve dil bilgisi ihtiyaçlarını bir zeminde toplama amacında başarılı olamadığı ve aşağıda sıralanacak birçok farklı nedenle kitabı iletişimsel yaklaşımı ya da yönteminin gerektirdiği özelliklerde hazırlamadığı anlaşılmıştır. Ders kitabı iletişimselliğin ön gördüğü sezdirme yoluyla dil bilgisi öğretimi yerine doğrudan yoğun bir dil bilgisi öğretimi yapmıştır. Bu yoğun öğretim yapılırken tek dilli, İtalyanca bir anlatım seçilmiş, konu anlatımlarından, alıştırmaların yönergelerine her ayrıntı bu dilde verilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında Türkçe olarak verilen neredeyse tüm sözcük ve tümcenin İtalyanca karşılıklarına da yer verilmiştir. Kitap günümüz yabancı dil öğretim

kitaplarında rastlanmayan çeviri alıştırmalarından da yararlanır. Bu durum yazarın kitabı dil bilgisi-çeviri yöntemiyle benzerlik kurulabilecek etmenlerle kurguladığını düşündürür.

Yazarın kitabı iletişimsel olarak değerlendirilmesine ön sözünde bir tür kanıt olarak sunduğu içerikteki güncel sözcükler, söz kalıpları ve her ünitenin girişinde yer alan diyalog ağırlıklı metinlerin varlığı ise ders kitabını iletişimsel yaklaşıma uygun olarak kabul ettirecek yapıdan uzaktır. Ders kitabında kullanılan görsellerin yetersizliği, kitabın genelinde izlenen kültür konusundaki güncel yaklaşımlardan uzaklık ve her üniteye kısıtlı, tekrar eden türdeki alıştırmalar da iletişimsel yaklaşımın gerektirdiği yapının kurulmadığı görüşünü güçlendirir. Kitabın bu bileşenlerdeki yönelimine sonuç bölümünün takip eden sayfalarında yer verilmiştir.

Belirlenen başlıklarda incelenmesinin ardından kitabın, çağdaş yabancı dil öğretimi ders kitaplarının yazımında kullanılan pek çok geçerli ölçüne ve kabule uymadığı sonucuna varılmıştır. Kitabın genel yapısı değerlendirildiğinde, yazarın ana amacının Türkçenin dil bilgisi kurallarını İtalyan öğrencilere kendi dillerinde düzenli ve yoğunlaştırılmış bir şekilde vermek olduğu düşünülmüştür. Bu temel amaca yardımcı olabilecek diğer pek çok konunun ve ders kitabı bileşeninin ise yazar tarafından önemsenmediği görülmüştür. Yazarın, Türklük bilimi ve Türkçe üzerine yaptığı bilimsel çalışmaların birikimiyle, İtalya'daki Türkçe öğretiminde kaynak kitap eksikliğini gördüğü ve bunu gidermek için yazdığı anlaşılan ders kitabının, amacına ne kadar hizmet ettiği sorusuna ise olumlu bir yanıt vermek güçtür.

Türkçeye var olan ilginin bir sonucu olarak, son yıllarda sayıları gittikçe artan farklı ülkelerdeki yerel Türkçe öğretim kitaplarından biri olarak *Corso di lingua turca*, İtalya'daki güncel ihtiyaca verilmiş bir yanıt olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu çalışmanın alanyazınında da incelendiği gibi, İtalyanların Türkçeye tarih boyunca kurduğu ilişkinin alana getirisi pek çok öncül çalışmanın birikimi, çağdaş bir yoruma dönüştürülemediği görülmüştür.

2012 yılında yazılmış bir yabancı dil öğretim kitabından çok, daha erken dönemlerde bu amaçla yazılmış bir çalışma izlenimini uyandıran ders kitabının, dil öğretiminin öğrenciye ağırlıklı olarak dil bilgisi kurallarını aktarmakla sınırlandırıldığı bir anlayıştan beslendiği düşünülmektedir. Bu nedenle kitapta hedef dille birlikte hedef

kültürün kültürlerarası yaklaşımla ele alınması, görsellerin etkin kullanımı, metinlerin çağdaş bir yorumla iletişimsel amaçlara uygun olarak yazılması gibi pek çok etmen savsanmıştır.

Tüm olumsuz saptamalara karşın, ders kitabının İtalya açısından kısıtlı sayılabilecek bu alana katkı sağladığı ve ardılı olacak çalışmalar için de çağdaş bilimsel birikime yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, güçlü ve üretken bir geleneğe dayansa da geçtiğimiz yüzyılın ortalarından sonra azalmaya başlayan İtalya'daki Türklük bilimi çalışmalarının ve özellikle Türkçe öğretimine ilişkin kitapların günümüzde tekrar artabileceği umulmaktadır.

Çalışmanın ardından, eldeki verilerden yola çıkılarak alana katkı amacıyla sunulabilecek önerilerin ilki, İtalya'daki Türkçe öğretimi geleneğiyle ilgili ortaya koyulabilecek çalışmalar hakkındadır. Bu konuyla ilgili bulunan az sayıdaki çalışma incelendiğinde çoğunluğunun Türkçenin öğretimi ile doğrudan akademik ilişkide bulunmayan araştırmacılarca yapıldığı görülmüştür. Özellikle Türk-İtalyan ilişkilerinin tarihiyle ilgili çalışmalarda ayrıntılı olarak işlenmeyip genel bilgilerle geçiştirilmiş pek çok Türkçe öğretim kitabı bulunmaktadır. Bu konu üzerine İtalya'da özellikle son yıllarda artan inceleme çalışmalarının Türkiye'deki bilim çevrelerine aktarılmasında ise bir dil engeli bulunduğu düşünülmektedir. İtalyanca yazılmış bu çalışmaların Türkçeye kazandırılması ve tanıtılmasının, söz konusu tarihsel metinler üzerine yapılacak doğrudan çalışmalar gibi önemli olduğu yorumu yapılabilir. Bu bağlamda, geçmişten günümüze İtalyanlar tarafından yazılmış Türkçe öğretim kitapları, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına bilimsel anlamda kazandırılmalıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin tarihi açısından incelenebilecek bu kitapların, alanın tarihsel temellendirilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

İkinci öneri ise İtalya'daki Türkçe öğretimine, ders kitabı boyutunda Türkiye'den yapılacak katkıyla ilgilidir. Ders kitabının yazarı Rosita D'Amora'nın ön sözünde bir gereklilik olarak değindiği İtalyanca hazırlanmış, açıklamaları ve yönergeleri İtalyanca olan bir Türkçe öğretim kitabı ihtiyacını farklı kaynaklarla desteklemek olanaklıdır. Ülkemizde DİLMER tarafından hayata geçirilmiş ve "Kuramsal Çerçeve" bölümünde değinilen *Imparo Il Turco* kitabındaki yapının günümüzde bu alanda sıkça kullanılan öğretim setlerinden *Yeni Hitit* ve *Yedi İklim*'e de uygulanabilir olduğu düşünülmektedir.

Bu önerinin günümüz öğretim yöntemlerine uygunluğu tartışılır olmakla birlikte, İtalyanların yabancı dil öğrenme alışkanlıklarının kaynak dilde yazılmış kaynaklarına duyduğu ihtiyacı vurgulayan yazar D'Amora'nın bu düşüncesinin doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Son öneri ise *Corso di lingua turca*'nın günümüz öğretim araçlarının ve teknolojilerinin gelişimine uygun olarak yeniden düzenlenmesi üzerinedir. Ders kitabında görülen ve bulgular bölümünde tartışılan birçok eksikliğin, yapılabilecek yeni baskıda giderilmesi ve günümüzün ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi mümkündür. Ders kitabının kapsadığı dil düzeyleri genişletilebileceği gibi, kitapta eksikliği görülen özellikle görsel, metin, hedef kültür aktarımı gibi birçok önemli başlık yeniden ele alınıp çağdaş bir yaklaşımla düzenlenebilir. Bu düzenlemenin, ders kitabını günümüz koşullarına uyumlu kılacak bir yapıya kavuşturması ve Türkçenin İtalya'daki öğretimine sunduğu katkıyı artırabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acıpinar, M. (2016). *Osmanlı İmparatorluğu ve Floransa Akdeniz'de Diplomasi, Ticaret ve Korsanlık 1453 – 1599*. Ankara: TTK.
- Adamovic, M. (2009). *Floransalı Filippo Argenti'nin Notlarına Göre (1533) 16. Yüzyıl Türkçesi*. (A. Merhan, Çev.). Ankara: TDK.
- Aktaş, T. (2005). Yabancı dil öğretiminde İletişimsel Yeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 12, 89-100.
- Argunşah, M. ve Güner, G. (2015). *Codex Cumanicus*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Ataş, D. (2020). Yabancı Dil Öğretiminde İthal ve Yerel Ders Kitaplarının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* , (44) , 309-328.
- Bal, H. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemi*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Balcı, M. (2016). *Tarihî Seyrinde Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi I: Cumhuriyet Dönemi Öncesi Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi*. (H. Develi vd. Ed.) içinde Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar-I (ss.11-52). İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Balcı, S. (2006). *Osmanlı Devleti'nde Tercümanlık ve Babilî Tercüme Odası*. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Balevi, E. (2020). Türk – İtalyan İlişkileri (1923-1945). *Yeditepe Üniversitesi Tarih Bölümü Araştırma Dergisi*, 4 (7), 38-55.
- Balevi, E. (2020). Türk-İtalyan İlişkileri (1923-1945). *Yeditepe Üniversitesi Tarih Bölümü Araştırma Dergisi*, 4 (7), 38-55.
- Bilgin,N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Cantemur, T. (2012). Türkiye-İtalya İlişkileri (1930-1950). 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler, C. 2, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. 779-814.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Creswell, J. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çavuşdere, S. (2009). Selçuklular Dönemi'nde Akdeniz Ticareti, Türkler ve İtalyanlar. *Tarih Okulu Dergisi*, S. IV, 53-75.
- Çelebi M. (2015). Atatürk Dönemi ve Sonrasında Türkiye – İtalya İlişkilerini Etkileyen Faktörler. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 31 (91), 93-130.
- Çelebi, M. (1999). *Millî Mücadele Döneminde Türk-İtalyan İlişkileri*, Ankara: Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- D'Amora, R. (2012). *Corso di lingua Turca*. Milano: Hoepli.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (30), 51-72.
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilâçar, A. (1971). 1612'de Avrupa'da Yayımlanan İlk Türkçe Gramerinin Özellikleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 18, 197-210.
- Dilâçar, A. (1971). 1612'de Avrupa'da Yayımlanan İlk Türkçe Gramerinin Özellikleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 18, 197-210.
- Doğan, G. (2014). Ötekini Anlamak, Venedik Şark Dil Okulu. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 247, 58-63.
- Doğan, G. (2017). *Venedikliler ile Dahi Sulh Oluna 17.ve 18 yüzyıllarda Osmanlı-Venedik İlişkileri*, İstanbul: İletişim Yayınları.

- Doğan, G. (2019). Girit Muharebesi Sonrası Osmanlı Venedik Sınırı (1671). *ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: Özel, 1-18.
- Durmuş, M. (2013). İkinci/ Yabancı Dil Öğretiminde Özgün ve Değiştirilmiş Dilsel Girdi Üzerine. *Turkish Studies*, 8(1),1291-1306.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılar Türkçe Öğretimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Genç, A. (2002). İlk- ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Dersi Kitabı Seçimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 74–81.
- Genç, A. (2010). Geçmişten Günümüze Yerel Almanca Ders Kitabı İncelemesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Genç, A. ve Ünver, Ş. (2012). Türkiye’de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi İçin Yazılan Ders Kitaplarındaki Metinlerin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim* 2012, 37 (163), 67-79.
- Göçer, A. (2015). Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Dil Bilgisi Öğrenme Alanının Yeri İşlevi ve Öğretimi Bütünlük İlkesi Ve Tümevarım Yöntemi Ekseninde Tematik Bir Yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, .4 (1), ss.233-242.
- Gökdayı, H. (2016). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi ve Kalıp Sözcükler. *Turkish Studies*, 11(19): 379-394.
- Gül, M. (1993). Kurtuluş Savaşı’nda İtalyan ve Yunanlıların İşgal Ettikleri Yerlerdeki Türk Halkı ile İlişkileri, *Atatürk Dergisi* 1 (6), 25-28.
- Güneş, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 1-12.
- Güneşdoğdu, A. (2020). *İtalya’da Türkoloji Çalışmaları ve Gelişimi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Hengirmen, M. (1993). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi, 10, 5-9.

- İnce, Y. ve Akça, B. (2018). Osmanlı Döneminde Latin Harfleriyle Türkçe Yazılan Eserler ve Yazarları. *Erdem*, 0 (73), 5-42.
- İşcan, A. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Filmlerden Yararlanma. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (58), 437-452.
- İşcan, A. (2019). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan Çeşitli Ders Kitapları. *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi*. (Mehmet Nuri Kardaş Ed.) içinde (ss.267-276). Ankara: Pegem Akademi.
- Karakartal, O. (1996). Başlangıcından Günümüze Genel Bir Bakışla İtalya’da Türkoloji Çalışmaları. *Türk Dili Araştırmaları – Belleten*, 42, 253-298.
- Karakartal, O. (2002). *Türk Kültüründe İtalyanlar*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Kartallıoğlu, Y. (2015). Carbognano’ya Göre Osmanlı Türkçesi Yazı ve Konuşma Dili İlkeleri. *Dil Araştırmaları*, 16, 7-27.
- Kartallıoğlu, Y. (2015). *Söz Kitabı Türkçe İtalyanca Sözlük Bernardo da Parigi*. Ankara: TDK.
- Kast, B. ve Neuner, G. (1994). *Zur Analyse, Begutachtungund Entwicklung von Lehrwerken mr denfremdsvrachlichen Deutschunterricht*. Berlin: Langenscheidt.
- Küçükhasıkoğlu, N. (2015). 18. Yüzyıl Sonunda İstanbul Sanat Ortamı ve Kozmas Komidas Kömürçüyan. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(9), 304-314.
- Merhan, A. (2005). Filippo Argenti’nin “Regola Del Parlare Turcho” Adlı Eserindeki Bazı Sözcükler Hakkında. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (18), 115-129.
- Metin, M. (2015). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Moralı, G. ve Göçer, A. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Paylaşımına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1115-1129.

- Özbal, B. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Alistirmaların İncelenmesi: A1-A2 Düzeyi*. Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özdemir, H. (2013). Ortak Eylem Amaçlı Metotla Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Doküman Kullanımı. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(10), 555-560.
- Paker, T. (2015). İletişimsel Dil Öğretim Yöntemi. *Dil Öğretimi*. (N. Bekleyen Ed.) içinde (s. 187-210). Ankara: Pegem Akademi.
- Parlaz, S. (2013). *Osmanlı-Ceneviz İlişkileri (1450-1600)*. Basılmamış Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Peçenek, D. (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisi. *Dil Dergisi*, (141), 67-84.
- Pedani, M. P. (2011). *Osmanlı Padişahının Adına İstanbul'un Fethinden Girit Savaşı'na Venedik'e Gönderilen Osmanlılar*, (E. Yıldırım, Çev.). Ankara: TTK.
- Pellegrini, C. (2018). *İtalyanların Gözüyle Türkler ve İstanbul Halk Kültürü*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Polatçı, T. (2013). *Osmanlı Diplomasisinde Oryantalist Memurlar Osmanlı Belgeleriyle Diloğlanları ve Tercümanlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Richards, J. C. (2001). The role of textbooks in a language program. *RELC Guidelines*, 23(2), 12-16.
- Rocchi L. (2012). *Il 'Dittionario della Lingua Turchesca' di Pietro Ferraguto (1611)*, Trieste: Edizioni Università di Trieste.
- Rocchi, L. (2014). *I Repertori Lessicali Turco-Ottomani di Giovan Battista Montalbano (1630 ca.)*. Trieste: Edizioni Universtia di Trieste.
- Şahin, M. (2014). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (1) , 31-46.

- Şakiroğlu, M. (1987). Venedik Arşivi ve Kitaplıklarından Türk Tarih ve Kültürüne Ait Kayıtlar. *Erdem*, 3 (7), 111-134.
- Şakiroğlu, M. (1987). Venedik Arşivi ve Kitaplıklarından Türk Tarih ve Kültürüne Ait Kayıtlar. *Erdem*, 3 (7), 111-134.
- Şakiroğlu, M. (1992). Luigi Bonelli. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 6, 282-283.
- Şakiroğlu, M. (2008). Ettore Rossi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 35, 174-175.
- Taniş, A. (1989). *Giovanni Molino'nun İtalyanca-Türkçe Sözlüğü ve Halk Türkçesi*, Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Turan, Ş. (2001). İtalya/İslam Dünyasıyla İlişkileri Sömürgecilik Faaliyetleri, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 23, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, 448-452.
- Turan, Ş. (2020). *Türkiye – İtalya İlişkileri I Selçuklular'dan Bizans'ın Sona Erişine*. Ankara: TTK.
- Türkiye – İtalya Eğitim İlişkileri Notu. (2017). 30 Aralık 2020 tarihinde <http://roma.be.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/333276> adresinden erişildi.
- Ülper, H. ve Karagül, S. (2012). Sözcük Öğretimi Yaklaşımları Açısından Türkçe ve Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi. *Türkçenin Eğitimi- Öğretimi Üzerine Çalışmalar*. (Engin Yılmaz Ed.) içinde (ss. 262-272). Ankara: Pegem Akademi.
- Ünal, O. (2010). *Kodeks Kumanikus 1A-55A (Giriş-Metin-Dizin)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Ünver, Ş. ve Genç, A. (2009). Passwort Deutsch adlı Almanca ders kitabının Türkiye Baskısının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD)*, 21, 321– 333.
- Ünver, Ş. ve Genç, A. (2013). Görselliğin Gücü: Almanca Ders Kitaplarındaki Görselliğe İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28 (1), 393-404.

- Vallé, Pietro Della (2011). *Osmanlı Topraklarında Bir İtalyan Gezgin Pietro Della Valle'nin Çalışma Defteri*, Haz. Nevin Özkan, Raniero Speelman, Mustafa Çiçekler, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Wach, E. ve Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. *IDS Practice Paper in Brief*. Brighton: IDS.
- Yağmur, Ö. (2010). Adamovic, Milan, Floransalı Filippo Argenti'nin Notlarına Göre (1533) 16. Yüzyıl Türkçesi, TDK, Ankara, 2009. *Dil Araştırmaları*, 6, 237- 241.
- Yağmur, Ö. (2018). Esrârını Molino'dan aldım / Çaldım velî mîrî malı çaldım: Antonio Mascis'in İtalyanca-Türkçe Sözlüğü Üzerine (1677). *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 68-83.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yunus Emre Bülteni. (2014). Yunus Emre Enstitüsü Süreli Yayını. 20, 46-48.
- Zeyrek, S. ve İlhan, M. (2016). İtalya'nın Milli Birlik Sonrasında Osmanlı Devleti ve Balkan Siyaseti. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 59-85.

EKLER

EK 1. İtalyanların Yazdığı Türkçe Öğretim Kitapları ve Türkçe Sözlükler

1. Filippo Argenti, *Regola del Parlare Turco*, 1553
2. Bernardino de Francesco, *Vocabulario nuovo con il quale da se stessi, si può benissimo imparare diversi linguaggi, cioè, italiano e turco, et italiano e todesco, e di nuovo con somma diligenza, ricorretto*, 1582.
3. Pietro Ferraguto, *Grammatica Turca*, 1611
4. Pietro Della Valle, *Türkçe Dil Bilgisi Kitabı*, 1619.
5. Giovan Battista Montalbano *Turcicae Linguae per Terminos Latinos Educta Syntaxis in Usum Eorum Qui in Turciam Missiones Subeunt*, 1630
6. Giovanni Molino, *Dittionario della Lingua Italiana Turchesca* 1641.
7. Bernardo da Parigi, *Vocabolario italiano-turchesco*, 1665.
8. Antonio Mascis, *Vocabolario turchesco, arricchito di molte voci arabe, persiane, tartare, e greche necessarie alla cognizione della stessa lingua turchesca con l'aggiunta di alcuni rudimenti per impossessarsi del vero idioma turchesco*, 1677.
9. Giovanni Agop, *Rudimento della lingua turchesca*, 1685.
10. T. Agnellini, *Proverbi utili e virtuosi in lingua araba, persiana e turca gran parte in versi, con la loro ispiegatione in lingua latina et italiana et alcuni vocaboli di dette lingue*, 1688.
11. Bernardino Pianzola, *Dizionario, Grammatiche e Dialoghi per Apprendere le Lingue Italiana, Greca-volgare e Turca e Varie Scienze* 1789.
12. Cosimo Comidas De Carbognano, *Primi Principi della Gramatica Turca ad Uso dei Mittionari Apostalici di Costantinopoli*, 1794.
13. Ciardirgy Antonio, *Dizionario Turco, Arabo e Persiano*, 1832.
14. Aristace-Azarian, *İtalyanca- Ermenice- Türkçe Sözlük*, 1848.

15. Angelo Scanziani, *Grammatica Turca*, 1890.
16. Luigi Bonelli, *Elementi di Grammatica Turca Osmanli con Paradigmi*, 1899
17. Angelo Scanziani, *Lingua Turca*, 1900
18. Luigi Bonelli, *Il Turco Parlato*, 1910
19. Francesco da Scandiano, *Practico di Lingua Turca Moderna*, 1932
20. Luigi Bonelli, *Lessico Italiano-Turco*, 1939
21. Ettore Rossi, *Manuale di Lingua Turca I, Grammatica Elementare, Esercizi, Vocabolarietti*, 1939
22. Angelico da Smirne, *Nuovo Dizionario Turco-Italiano*, 1955
23. Ettore Rossi, *Manuale di lingua turca. 2: Etimologia, sintassi, stilistica, metrica, note di Osmanli*, 1964
24. Rosita D'Amora. *Corso di Lingua Turca*, 2012.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 15/06/2021

Tez Başlığı: İtalya'da Okutulan "Corso Di Lingua Turca" Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabının İncelenmesi

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih: 15/06/2021

Adı Soyadı: Fatih KARA

Öğrenci No: N19131059

Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları

Programı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 07/07/2021

Tez Başlığı: İtalya'da Okutulan "Corso Di Lingua Turca" Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabının İncelenmesi

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 125 sayfalık kısmına ilişkin, 05/07/2021 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 2'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih: 07/07/2021

Adı Soyadı:	Fatih KARA
Öğrenci No:	N19131059
Anabilim Dalı:	Türkiyat Araştırmaları
Programı:	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
Statüsü:	☐ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

İTALYA'DA OKUTULAN "CORSO DI LINGUA TURCA" ADLI YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABININ İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 2	% 2	% 1	% 0
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
2	archive.org İnternet Kaynağı	<% 1
3	dilbilimi.net İnternet Kaynağı	<% 1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
5	www.turkiyat.selcuk.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	E. Natalie Rothman. "References", Walter de Gruyter GmbH, 2021 Yayın	<% 1
7	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<% 1
8	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1